

15000 32589

R. 1927

F-38

40

4

1888

A D German Sabinas,
recuerdo de su
af^o amigo

Pablo Ordaz

1882.
2 Agosto.

DECII JUNII
JUVENALIS
ET
A. PERSII
FLACCI
SATYRÆ.

LONDINI:
TYPIS J. BRINDLEY.

MDCCLIV.

Legado del Dr. D. Fermán Sabinos

Luis Puente

Junio. 1919

DECII
JUNII JUVENALIS
SATYRARUM
LIBER.

SATYRA I.

Recitantes sui temporis pœtas ad fastidium audire coactus, vicem referens, aliquid scribere instituit. Invehitur in vitia urbis Romanæ, quæ ipsum ad scribendam Satyræam induxerunt.

SEMPER ego auditor tantùm? nunquamne repo-
Vexatus toties rauci Theseïde Codri? [nam,
Impune ergo mihi recitaverit ille togatas,

Hic elegos? impune diem consumserit ingens
Telephus? aut summi plenâ jam margine libri 5
Scriptus, et in tergo, necdum finitus Orestes?

Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi lucus.

Martis, et Æoliis vicinum rupibus antrum
Vulcani. quid agant venti, quas torqueat umbras
Æacus; unde alius furtivæ devehat aurum 15
Pelliculæ, quantas jaculetur Monychus ornos:

Frontonis platani, convulsaque marmora clamant
Semper, et assiduo ruptæ lectore columnæ.

Exspectes eadem a summo minimoque pœtâ.
Et nos ergo manum ferulæ subduximus: et nos 15

Consilium dedimus Sullæ, privatus ut altum
Dormiret. Stulta est clementia, cùm tot ubique
Vatibus occurras, perituræ parcere chartæ.

Cur tamen hoc libeat potiùs decurrere campo,
Per quem magnus equos Auruncæ flexit alumnus: 20
Si vacat, et placidi rationem admittitis, edam.

Cùm tener uxorem ducat spado : Mævia Tuscum
 Figat aprum, et nudâ teneat venabula mammâ:
 Patricios omnes opibus cùm provocet unus,
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat : 25
 Cùm pars Niliacæ plebis, cùm verna Canopi
 Crispinus, Tyriâs humero revocante lacernas,
 Ventilet æstivum digitis sudantibus aurum,
 Nec sufferre queat majoris pondera gemmæ :
 Difficile est Satyram non scribere, nam quis iniquæ 30
 Tam patiens urbis, tam ferreus, ut teneat se?
 Causidici nova cùm veniat lectica Mathonis
 Plena ipso : post hunc magni delator amici,
 Et citò rapturus de nobilitate comesâ
 Quod superest : quem Massa timet, quem munere palpat
 Carus, et a trepido Thymele summissa Latino : 36
 Cùm te summoveant, qui testamenta merentur
 Noctibus, in cælum quos evehit optima summi
 Nunc via processûs, vetulæ vesica beatæ?
 Unciolam Proculeius habet, sed Gillo deuncem : 40
 Partes quisque suas, ad mensuram inguinis heres?
 Accipiat sanè mercedem sanguinis, et sic
 Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
 Aut Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.
 Quid referam, quantâ siccum jecur ardeat irâ, 45
 Cùm populum gregibus comitum premit hic spoliator
 Papilli prostantis? et hic damnatus inani
 Judicio (quid enim salvus infamia nummis?)
 Exul ab octavâ Marius bibit, et fruitur Dis
 Iratis: at tu, victrix provincia, ploras. 50
 Hæc ego non credam Venusinâ digna lucernâ?
 Hæc ego non agitem? sed quid magis Heracleas,
 Aut Diomedæas, aut mugitum Labyrinthi,
 Et mare percussum puero, fabrumque volantem?
 Cùm leno accipiat mœchi bona, si capiendi 55
 Jus nullum uxori, doctus spectare lacunar,
 Doctus et ad calicem vigilanti stertere naso :
 Cùm fas esse putet curam sperare cohortis,
 Qui bona donavit præsepibus, et caret omni
 Majorum censu, dum pervolat axe citato 60
 Flaminiam: puer Automedon nam lora tenebat,
 Ipse lacernatæ cùm se jactaret amicæ.

Nonne libet medio ceras implere capaces
 Quadriuo : cùm jam sextâ cervice feratur
 Hinc atque indè patens, ac nudâ penè cathedrâ, 65
 Et multùm referens de Mæcenate supino
 Signator falsò, qui se lautum atque beatum
 Exiguis tabulis, et gemmâ fecerat udâ?
 Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
 Porrectura viro miscet sitiente rubetam, 70
 Instituitque rudes melior Locusta propinquas
 Per famam et populum nigros effere maritos.
 Aude aliquid brevibus Gyaris et carcere dignum,
 Si vis esse aliquis : probitas laudatur, et alget.
 Criminibus debent hortos, prætoria, menfas, 75
 Argentum vetus, et stantem extra pocula caprum.
 Quem patitur dormire nurûs corruptor avaræ?
 Quem sponsæ turpes, et prætextatus adulter?
 Si natura negat, facit indignatio versum,
 Qualemcunque potest : quales ego vel Cluuienus. 80
 Ex quo Deucalion, nimbis tollentibus æquor,
 Navigio montem ascendit, sortesque poposcit,
 Paulatimque animâ caluerunt mollis saxa,
 Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas :
 Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
 Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli. 86
 Et quando uberior vitiorum copia ? quando
 Major avaritiæ patuit sinus ? alea quando
 Hos animos ? neque enim oculis comitantibus itur
 Ad casum tabulæ, positâ sed luditur arcâ. 90
 Prælia quanta illic dispensatore videbis
 Armigero ! simplexne furor festertia centum
 Perdere, et horrenti tunicam non reddere seruo?
 Quis totidem erexit villas ? quis fercula septem
 Secretò cœnavit avus ? nunc sportula primo 95
 Limine parva sedet, turbæ rapienda togatæ.
 Ille tamen faciem priûs inspicit, et trepidat, ne
 Suppositus venias, ac falso nomine poscas.
 Agnitus accipies ; jubet a præcone vocari
 Ipsos Trojugenas : nam vexant limen et ipsi 100
 Nobiscum. Da prætori, da deinde tribuno.
 Sed libertinus prior est : Prior, inquit, ego adsum.
 Cur timeam, dubitemve locum defendere ; quamvis.

Natus ad Euphratem, molles quod in aure fenestræ
 Arguerint, licet ipse negem? sed quinque tabernæ 105
 Quadringenta parant. quid confert purpura major
 Optandum, si Laurenti custodit in agro
 Conductas Corvinus oves? ego possideo plus
 Pallante, et Licinis. expectent ergo tribuni:
 Vincant divitiæ: sacro nec cedat honori, 110
 Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
 Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
 Majestas: et si, funesta Pecunia, templo
 Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras,
 Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus, 115
 Quæque salutato crepitat Concordia nido.

Sed cum summus honor finito computet anno,
 Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
 Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
 Et panis, fumusque domi? densissima centum 120
 Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
 Inanguida, vel prægnans, et circumducitur uxor.
 Hic petit absentem, notam jam callidus arte,
 Ostendens vacuam et clausam pro conjuge fellam.
 Galla mea est, inquit; citus dimitte: moraris? 125
 Profer, Galla, caput. Noli vexare, quiescit.

Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
 Sportula, deinde forum, jurisque peritus Apollo,
 Atque triumphales, inter quas ausus habere
 Nescio quis titulos Ægyptius, atque Arabarches: 130
 Cujus ad effigiem non tantum meire fas est.
 Vestibulis abeunt veteres lassique clientes,
 Votaque deponunt; quanquam longissima coenæ
 Spes homini: caules miseris, atque ignis emendus.
 Optima silvarum interea pelagique vorabit 135
 Rex horum, vacuisque toris tantum ipse jacebit.
 Nam de tot pulchris et latis orbibus, et tam
 Antiquis, unam comedunt patrimonia mensam.
 Nullus jam parasitus erit. sed quis feret istas
 Luxuriæ sordes? quanta est gula, quæ sibi totos 140
 Ponit apros, animal propter convivia natum?
 Poena tamen præsens, cum tu deponis amictus
 Turgidus, et crudum pavonem in balnea portas.
 Hinc subitæ mortes, atque interrata senectus.

S A T Y R A I.

It nova, nec triftis per cunctas fabula cœnas : 145
 Ducitur iratis plaudendum funus amicis.
 Nil erit ulterius, quod nostris moribus addat
 Posteritas : eadem cupient facientque minores.
 Omne in præcipiti vitium stetit. utere velis,
 Totos pande sinus. dicas hîc forfitan, unde 150
 Ingenium par materiæ? unde illa priorum
 Scribendi quodcunque animo flagrante liberet
 Simplicitas, cujus non audeo dicere nomen?
 Quid refert dictis ignoscat Mutius, an non?
 Pone Tigillinum : tædâ lucebis in illâ, 155
 Quâ stantes ardent, qui fixo gutture fumant,
 Et latum mediâ fulcum deducit arenâ.
 Qui dedit ergo tribus patruis aconita, vehatur
 Pensilibus plumis, atque illinc despiciat nos?
 Cùm veniet contrâ, digito compeſce labellum : 160
 Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
 Securus licet Ænean Rutulumque ferocem
 Committas: nulli gravis est percussus Achilles;
 Aut multum quæſitus Hylas, urnamque secutus,
 Ense velut ſtricto quoties Lucilius ardens 165
 Infremuit, rubet auditor, cui frigida mens est
 Criminibus, tacitâ sudant præcordia culpâ.
 Indè iræ et lacrymæ. tecum prius ergo voluta
 Hæc animo, ante tubas : galeatum ferò duelli
 Pœnitet. experiar, quid concedatur in illos, 170
 Quorum Flaminiâ tegitur cinis, atque Latinâ.

S A T Y R A II.

*In eos qui ſeverioris vitæ ſtudio fœdum animum obtegentes,
 aliorum vitiis iniquiores ſunt.*

U L T R A Sauromatas fugere hinc libet, et glaciale
 Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
 Qui Curios ſimulant, et Bacchanalia vivunt,
 Indocti primùm : quanquam plena omnia gypſo
 Chryſippi invenias, nam perfectiſſimus horum eſt, 5

Si quis Aristotelem similem, vel Pittacon emit,
 Et jubet archetypos pluteum servare Cleanthas.
 Fronti nulla fides. Quis enim non vicus abundat
 Tristibus obscœnis? castigas turpia, cùm sis
 Inter Socraticos notissima fossa cinædos. 10
 Hispida membra quidem, et duræ per brachia setæ
 Promittunt atrocem animum: sed podice lævi
 Cæduntur tumidæ, medico ridente, mariscæ.
 Rarus sermo illis, et magna libido tacendi,
 Atque supercilio brevior coma. veriùs ergo, 15
 Et magis ingenuè Peribomius. hunc ego fati
 Imputo, qui vultu morbum incessuque fatetur,
 Morum simplicitas miserabilis; his furor ipse
 Dat veniam: sed pejores, qui talia verbis
 Herculis invadunt, et de virtute locuti 20
 Clunem agitant. Ego te ceventem, Sexte, verebor?
 Infamis Varillus ait: quo deterior te?
 Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
 Quis tulerit Gracchos de seditione querentes?
 Quis cœlum terris non misceat, et mare cœlo, 25
 Si fur displiceat Verri, homicida Miloni?
 Clodius accuset mœchos, Catilina Cethegum?
 In tabulam Sullæ si dicant discipuli tres?
 Qualis erat nuper tragico pollutus adulter
 Concubitu: qui tunc leges revocabat amaras 30
 Omnibus, atque ipsis Veneri Martique timendas,
 Cùm tot abortivis secundam Julia vulvam
 Solveret, et patruo similes effunderet offas?
 Nonne igitur jure ac merito vitia ultima fictos
 Contemnunt Scauros, et castigata remordent? 35
 Non tulit ex illis torvum Laronia quemdam
 Clamantem toties: Ubi nunc lex Julia? dormis?
 Atque ita subridens: Felicia tempora, quæ te
 Moribus opponunt: habeat jam Roma pudorem.
 Tertius e cœlo cecidit Cato. sed tamen unde 40
 Hæc emis, hirsuto spirant opobalsama collo
 Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare tabernæ.
 Quòd si vexantur leges ac jura, citari
 Ante omnes debet Scantinia. respice primùm
 Et scrutare viros: faciunt hi plura; sed illos 45
 Defendit numerus, junctæque umbone phalanges.

Magna inter molles concordia. non erit ullum
 Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
 Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam :
 Hippo subit juvenes, et morbo pallet utroque. 50
 Numquid nos agimus causas, civilia jura
 Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus ?
 Luctantur paucae, comedunt coliphia paucae.
 Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
 Vellera : vos tenui prægnantem fame fufum 55
 Penelope melius, melius torquetis Arachne,
 Horrida quale facit residens in codice pellex.
 Notum est, cur solo tabulas impleverit Hister
 Liberto, dederit vivus cur multa puellæ.
 Dives erit, magno quæ dormit tertia lecto. 60
 Tu nube, atque tace : donant arcana cylindros.
 De nobis post hæc triftis sententia fertur.
 Dat veniam corvis, vexat censura columbas.
 Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem
 Stoicidæ. quid enim falsi Laronia ? sed quid 65
 Non facient alii, cum tu multicia sumas,
 Cretice, et hanc vestem populo mirante perores
 In Proculas, et Pollitas ? est mœcha Fabulla,
 Damnetur, si vis, etiam Carfinia : talem
 Non sumet damnata togam. Sed Julius ardet, 70
 Æstuo. Nudus agas : minus est infania turpis.
 En habitum, quo te leges ac jura ferentem
 Vulneribus crudis populus modò victor, et illud
 Montanum positus audiret vulgus aratris.
 Quid ! non proclames, in corpore judicis ista 75
 Si videas ? quæro an deceant multicia testem.
 Acer, et indomitus, libertatisque magister,
 Cretice, pelluces. Dedit hanc contagio labem,
 Et dabit in plures : sicut grex totus in agris
 Unius scabie cadit et porrigine porci ; 80
 Uvaque conspectâ livorem ducit ab uvâ.
 Fœdus hoc aliquid quandoque audebis amictu :
 Nemo repentè fuit turpissimus. accipient te
 Paulatim, qui longa domi redimicula sumunt
 Frontibus, et toto posuere monilia collo, 85
 Atque Bonam teneræ placant abdomine porcæ,
 Et magno cratere Deam : sed more sinistro

3 D. JUNII JUVENALIS

Exagitata procul non intrat femina limen.
 Solis ara Deæ maribus patet: ite profanæ!
 Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu. 90
 Talia secretâ coluerunt Orgia tædâ
 Cecropiam soliti Baptæ lassare Cotytto.
 Ille supercilium madidâ fuligine tactum
 Obliquâ producit acu, pingitque trementes
 Attollens oculos: vitreo bibit ille Priapo, 95
 Reticulumque comis auratum ingentibus implet,
 Cærulea indutus scutulata, aut galbana rafa;
 Et per Junonem domini jurante ministro.
 Ille tenet speculum, pathici gestamen Othonis,
 Actoris Aurunci spolium: quo se ille videbat 100
 Armatum, cùm jam tolli vexilla juberet.
 Res memoranda novis annalibus, atque recenti
 Historiâ, speculum civilis sarcina belli.
 Nimirùm summi ducis est occidere Galbam,
 Et curare cutem summi constantia civis; 105
 Bebriaci in campo spolium affectare palatî,
 Et pressum in faciem digitis extendere panem:
 Quod nec in Assyrio pharetrata Semiramis orbe,
 Mæsta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
 Hic nullus verbis pudor, aut reverentia mensæ. 110
 Hic turpis Cybeles, et fractâ voce loquendi
 Libertas, et crine senex fanaticus albo
 Sacrorum antistes, ratum ac memorabile magni
 Gutturis exemplum, conducendusque magister.
 Quid tamen exspectant, Phrygio quos tempus erat jam
 More supervacuam cultris abrumpere carnem? 115
 Quadringenta dedit Gracchus sestertia, dotem
 Cornicini; sive hic recto cantaverat ære.
 Signatæ tabulæ: dictum feliciter! ingens
 Cæna fedet: gremio jacuit nova nupta mariti. 120
 O proceres, cenfore opus est, an haruspice nobis?
 Scilicet horreres, majoraque monstra putares,
 Si mulier vitulum, vel si bos ederet agnum?
 Segmenta, et longos habitus, et flamea sumit,
 Arcano qui sacra ferens nutantia loro 125
 Sudavit clypeis ancilibus. O pater Urbis,
 Unde nefas tantum Latiis pastoribus? unde
 Hæc tetigit, Gradive, tuos urtica nepotes?

- Traditur ecce viro clarus genere atque opibus vir:
 Nec galeam quaffas, nec terram cuspide pulfas, 130
 Nec quereris patri. vade ergo, et cede severi
 Jugeribus campi, quem negligis. Officium cras
 Primo sole mihi peragendum in valle Quirini.
 Quæ causa officii? quid quæris? nubit amicus,
 Nec multos adhibet. liceat modò vivere; fient, 135
 Fient ista palàm, cupient et in acta referri.
 Interea tormentum ingens nubentibus hæret,
 Quòd nequeunt parere, et partu retinere maritos.
 Sed melius, quòd nil animis in corpora juris
 Natura indulget. steriles moriuntur, et illis 140
 Turgida non prodest conditâ pyxide Lyde;
 Nec prodest agili palmas præbere Luperco.
 Vicit et hoc monstrum tunicati fuscina Gracchi,
 Lustravitque fugâ mediam gladiator arenam,
 Et Capitolinis generosior, et Marcellis, 145
 Et Catulis, Paulique minoribus, et Fabiis, et
 Omnibus ad podium spectantibus: his licet ipsum
 Admoveas, cujus tunc munere retia misit.
 Esse aliquos Manes, et subterranea regna,
 Et contum, et Stygio ranas in gurgite nigras, 150
 Atque unâ transire vadum tot millia cymbâ,
 Nec pueri credunt, nisi qui nondum ære lavantur.
 Sed tu vera puta. Curius quid sentit, et ambo
 Scipiadae? quid Fabricius, manesque Camilli? 154
 Quid Cremæ legio, et Cannis consumpta juvenus,
 Tot bellorum animæ; quoties hinc talis ad illos
 Umbra venit? cuperent lustrari, si qua darentur
 Sulfura cum tædis, et si foret humida laurus.
 Illuc, heu! miseri traducimur. arma quidem ultra
 Litora Juvernæ promovimus, et modò captas 160
 Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos:
 Sed quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,
 Non faciunt illi, quos vicimus: et tamen unus
 Armenius Zalates cunctis narratur ephēbis
 Mollior ardenti sese indulisse tribuno. 165
 Aspice, quid faciant commercia: venerat obses.
 Hic fiunt homines. nam si mora longior Urbem
 Indulset pueris, non unquam deerit amator:
 Mittentur braccæ, cultelli, fræna, flagellum,
 Sic prætextatos referunt Artaxata mores. 170

SATYRA III.

*Umbricio ob fastidia et incommoda Urbis Cumas petenti
gratulatur.*

QUAMVIS digressu veteris confusus amici,
 Laudo tamen, vacuis quòd sedem figere Cumis
 Destinet, atque unum civem donare Sibyllæ.
 Janua Balarum est, et gratum litus amœni
 Secésûs. ego vel Prochytam præpono Suburræ. 5
 Nam quid tam miserum, tam solum vidimus, ut non
 Deterius credas horrere incendia, lapsus
 Tectorum assiduos, ac mille pericula sævæ
 Urbis, et Augusto recitantes mense Poëtas?
 Sed dum tota domus rhedâ componitur unâ, 10
 Substitit ad veteres arcus, madidamque Capenam:
 Hic, ubi nocturnæ Numa constituebat amicæ;
 Nunc sacri fontis nemus, et delubra locantur
 Judæis, quorum cophinus scœnumque supellex.
 Omnis enim populo mercedem pendere jussa est 15
 Arbor, et ejectis mendicat silva Camenis.
 In vallem Egeriæ descendimus, et speluncas
 Dissimiles veris. quanto præstantius esset
 Numen aquæ, viridi si margine cluderet undas
 Herbâ, nec ingenuum violarent marmora tophum? 20
 Hic tunc Umbricius: Quando artibus, inquit, honestis
 Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborum,
 Res hodie minor est, herè quàm fuit, ac eadem cras
 Deteret exiguis aliquid; proponimus illuc
 Ire, fatigatas ubi Dædalus exiit alas: 25
 Dum nova canities, dum prima, et recta senectus,
 Dum supereff Lachesi quod torqueat, et pedibus me
 Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo.
 Cedamus patriâ: vivant Arturius istic
 Et Catulus: maneant, qui nigra in candida vertunt, 30
 Queis facile est ædem conducere, flumina, portus,
 Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,
 Et præbere caput dominâ venale sub hastâ.
 Quondam hi cornicines, et municipalis arenæ

Perpetui comites, notæque per oppida buccæ,
 Munera nunc edunt, et verſo pollice vulgus,
 Quum libet, occidunt populariter: indè reverſi
 Conducunt foricas. et cur non omnia? cùm ſint
 Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
 Extollit, quoties voluit Fortuna jocari. 40
 Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
 Si malus eſt, nequeo laudare, et poſcere: motus
 Aſtrorum ignoro: funus promittere patris
 Nec volo, nec poſſum: ranarum viſcera nunquam
 Inſpexi. ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
 Quæ mandat, nôrint alii; me nemo miniſtro 45
 Fur erit: atque ideo nulli comes exeo, tanquam
 Mancus, et extinctæ corpus non utile dextræ.
 Quis nunc diligitur, niſi conſcius, et cui fervens
 Æſtuat occultis animus, ſemperque tacendis? 50
 Nil tibi ſe debere putat, nil conferet unquam,
 Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
 Carus erit Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
 Accuſare poteſt. tanti tibi non ſit opaci
 Omnis arena Tagi, quodque in mare volvitur aurum, 55
 Ut ſomno careas, ponendaque præmia ſumas
 Triftis, et a magno ſemper timearis amico.
 Quæ nunc divitibus gens acceptiſſima noſtris:
 Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri;
 Nec pudor obſtabit. non poſſum ferre, Quirites, 60
 Græcam urbem; quamvis quota portio fæcis Achææ?
 Jam pridem Syrus in Tiberim deſluxit Orontes,
 Et linguam, et mores, et cum tibicine chordas
 Obliquas, necnon gentilia tympana ſecum
 Vexit, et ad Circum juſſas proſtare puellas. 65
 Ite, quibus grata eſt pictâ lupa barbara mitrâ.
 Ruſticus ille tuus ſumit trechedipna, Quirine,
 Et ceromatico fert niceteria collo.
 Hic altâ Sicyone, aſt hic Amydone relictâ,
 Hic Andro, ille Samo, hic Trallibus, aut Alabandis, 70
 Eſquilias, dictumque petunt a vimine collem,
 Viſcera magnarum domuum, dominique futuri.
 Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
 Promptus, et læo torrentior: ede, quid illum
 Eſſe putes? quemvis hominem ſecum attulit ad nos: 75

Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aiptes,
 Augur, schœnobates, medicus, magus: omnia novit.
 Græculus esuriens in cœlum, jufferis, ibit.
 Ad summam non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax
 Qui sumfit pennas, mediis sed natus Athenis. 80
 Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille
 Signabit, fultusque toro meliore recumbet
 Advectus Romam, quo pruna et coctona vento?
 Usque adeo nihil est, quod nostra infantia cœlum
 Haufit Aventini baccâ nutrita Sabinâ? 85
 Quid, quod adulandi gens prudentissima laudat
 Sermonem indocti, faciem deformis amici;
 Et longum invalidi collum cervicibus æquat
 Herculis, Antæum procul a tellure tenentis?
 Miratur vocem angustam, quâ deterius nec
 Ille sonat, quo mordetur gallina marito. 90
 Hæc eadem licet et nobis laudare: sed illis
 Creditur. an melior cùm Thaidâ sustinet, aut cùm
 Uxorem comœdus agit, vel Dorida nullo
 Cultam palliolo? mulier nempe ipsa videtur, 95
 Non persona loqui: vacua et plana omnia dicas
 Infra ventriculum, et tenui distantia rimâ.
 Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
 Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
 Natio comœda est. rides? majore cachinno 100
 Concutitur: flet, si lacrymas aspexit amici,
 Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
 Accipit endromidem: si dixeris, æstuo, sudat.
 Non fumus ergo pares: melior qui semper et omni
 Nocte dieque potest alienum fumere vultum; 105
 A facie jactare manus, laudare paratus,
 Si bene ructavit, si rectum minxit amicus,
 Si trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.
 Prætereâ sanctum nihil est, et ab inguine tutum:
 Non matrona laris, non filia virgo, neque ipse 110
 Sponsus lævis adhuc, non filius antè pudicus.
 Horum si nihil est, aviam resupinat amici.
 Scire volunt secreta domûs, atque indè timeri.
 Et quoniam cœpit Græcorum mentio, transi
 Gymnasia, atque audi facinus majoris abollæ. 115
 Stœicus occidit Buream, delator amicum,

Discipulumque senex, ripâ nutritus in illâ,
 Ad quam Gorgonei delapsâ est pinna caballi.
 Non est Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
 Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimantus : 120
 Qui gentis vitio nunquam partitur amicum,
 Solus habet. nam cùm facilem stillavit in aurem
 Exiguum de naturæ patriæque veneno,
 Limine summoveor : perierunt tempora longi
 Servitii : nusquam minor est jactura clientis. 125
 Quod porrò officium (ne nobis blandiar) aut quod
 Pauperis hic meritum ; si curet nocte togatus
 Currere, cùm prætor lictorem impellat, et ire
 Præcipitem jubeat dudum vigilantibus orbis,
 Ne prior Albinam, aut Modiam collega salutet ? 130
 Divitis hic servi cludit latus ingenuorum
 Filius : alter enim, quantum in legione tribuni
 Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
 Ut semel atque iterum super illam palpitet : at tu
 Cùm tibi vestiti facies scorti placet, hæres, 135
 Et dubitas altâ Chionem deducere fellâ.
 Da testem Romæ tam sanctum, quàm fuit hospes
 Numinis Idæi : procedat vel Numa, vel qui
 Servavit trepidam flagranti ex æde Minervam :
 Protinus ad censum, de moribus ultima fiet 140
 Quæstio : quot pascit servos, quot possidet agri
 jugera, quàm multâ magnâque paropside cœnat ?
 Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ,
 Tantum habet et fidei. jures licet et Samothracum,
 Et nostrorum aras ; contemnere fulmina pauper 145
 Creditur, atque Deos, Dis ignoscentibus ipsis.
 Quid, quòd materiam præbet causasque jocosum
 Omnibus hic idem, si fœda et scissâ lacerna,
 Si toga fordidula est, et ruptâ calceus alter
 Pelle patet : vel si confuto vulnere crassum 150
 Atque recens linum ostendit non una cicatrix ?
 Nil habet infelix paupertas durius in se,
 Quàm quòd ridiculos homines facit. Exeat, inquit,
 Si pudor est, et de pulvino furgat equestri,
 Cujus res legi non sufficit, et sedeant hic 155
 Lenonum pueri quocunque in fornice nati.
 Hic plaudat nitidi præconis filius inter

- Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.
 Sic libitum vano, qui nos distinxit, Othoni.
 Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ 160
 Sarcinulis impar? quis pauper scribitur heres?
 Quando in consilio est ædilibus? agmine facto
 Debuerant olim tenues migrâsse Quirites.
 Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
 Res angusta domi. sed Romæ durior illis 165
 Conatus: magno hospitium miserabile, magno
 Servorum ventres, et frugi cœnula magno.
 Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
 Translatus subitò ad Marfos, mendamque Sabellam;
 Contentusque illic Veneto duroque cucullo. 170
 Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in quâ
 Nemo togam sumit nisi mortuus. ipsa dierum
 Festorum herbooso colitur si quando theatro
 Majestas: tandemque redit ad pulpita notum
 Exodium, cùm personæ pallentis hiatum 175
 In gremio matris formidat rusticus infans.
 Æquales habitus illic, similesque videbis
 Orchestram et populum: clari velamen honoris,
 Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
 Hic ultra vires habitûs nitor: hic aliquid plus, 180
 Quàm satis est, interdum alienâ sumitur arcâ.
 Commune id vitium est. hic vivimus ambitiosâ
 Paupertate omnes. quid te moror? Omnia Romæ
 Cum pretio. quid das, ut Coffum aliquando salutes?
 Ut te respiciat clauso Vejento labello? 185
 Ille metit barbam, crinem hic deponit amati.
 Plena domus libis genialibus. accipe, et illud
 Fermentum tibi habe: præstare tributa clientes
 Cogimur, et cultis augere peculia servis.
 Quis timet, aut timuit gelidâ Præneste ruinam; 190
 Aut positis nemorosa inter juga Volturniis, aut
 Simplicibus Gabiis, aut proni Tiburis arce?
 Nos urbem colimus tenui tibicinè fultam
 Magnâ parte sui: nam sic labentibus obstat
 Villicus, et veteris rimæ contextit hiatum, 195
 Securos pendente jubet dormire ruinâ.
 Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
 Nocte metus. jam poscit aquam, jam frivola transfert

- Ucalegon: tabulata tibi jam tertia fumant:
 Tu nescis, nam si gradibus trepidatur ab imis, 200
 Ultimus ardebit, quem tegula sola tuetur
 A pluvîâ, molles ubi reddunt ova columbæ.
 Lectus erat Codrus Proculâ minor, urceoli sex,
 Ornamentum abaci; nec non et parvulus infrâ
 Cantharus, et recubans sub eodem marmore Chiron: 205
 Jamque vetus Græcos servabat cista libellos,
 Et divina Opici rodebant carmina mures.
 Nil habuit Codrus: quis enim negat? et tamen illud
 Perdidit infelix totum nil: ultimus autem
 Ærumnæ cumulus, quòd nudum, et frustra rogantem
 Nemo cibo, nemo hospitio, tectoque juvabit. 211
 Si magna Aſurici cecidit domus; horrida mater,
 Pullati proceres, differt vadimonia prætor.
 Tunc gemimus casus Urbis, tunc odimus ignem.
 Ardet adhuc, et jam accurrit qui marmora donet, 215
 Conferat impensas. hic nuda et candida signa;
 Hic aliquid præclarum Euphranoris et Polycleti,
 Phæcasiæ vetera ornamenta Deorum,
 Hic libros dabit, et forulos, medianque Minervam;
 Hic modium argenti: meliora et plura reponit 220
 Perficus orbis lautissimus, et meritò jam
 Suspectus, tanquam ipse suas incenderit ædes.
 Si potes avelli Circensibus, optima Soræ,
 Aut Fabrateriæ domus, aut Frusinone paratur.
 Quanti nunc tenebras unum conducis in annum! 225
 Hortulus hic, puteusque brevis, nec recte movendus,
 In tennes plantas facili defunditur haustu.
 Vive bidentis amans, et culti villicus horti:
 Unde epulum possis centum dare Pythagoræis.
 Est aliquid, quocunque loco, quocunque recessu, 230
 Unius sese dominum fecisse lacertæ.
 Plurimus hic æger moritur vigilando; sed illum
 Languorem peperit cibus imperfectus, et hærens
 Ardenti stomacho. nam quæ meritoria somnum
 Admittunt? magnis opibus dormitur in Urbe. 235
 Indè caput morbi: rhedarum transitus arcto
 Vicorum inflexu, et stantis coavicia mandræ
 Eripiunt somnum Druso, vitulisque marinis,
 Si vocat officium, turbâ cedente vehetur
 Dives, et ingenti curret super ora Liburno, 240

- Atque obiter leget, aut scribet, vel dormiet intus.
 Namque facit somnum clausâ lectica fenestrâ.
 Antè tamen veniet: nobis properantibus obstat
 Unda prior: magno populus premit agmine lumbos,
 Qui sequitur: ferit hic cubito, ferit affere duro 245
 Alter: at hic tignum capiti incutit, ille metretam.
 Pinguia crura luto; plantâ mox undique magnâ
 Calcor, et in digito clavus mihi militis hæret.
 Nonne vides quanto celebretur sportula fumo?
 Centum convivæ: sequitur sua quemque culina. 250
 Corbulò vix ferret tot vasa ingentia, tot res
 Impositas capiti, quas recto vertice portat
 Servulus infelix; et cursu ventilat ignem.
 Scinduntur tunicæ fartæ: modò longa coruscat
 Sarraco veniente abies, atque altera pinum 255
 Plaustra vehunt, nutant altè, populoque minantur.
 Nam si procubuit, qui saxa Ligustica portat
 Axis, et eversum fudit super agmina montem,
 Quid superest de corporibus? quis membra, quis ossa
 Invenit? obtritum vulgi perit omne cadaver, 260
 More animæ. domus intereâ secura patellas
 Jam lavat, et buccâ foculum excitat, et sonat unctis
 Strigilibus, et plenò componit lintea gutto.
 Hæc inter pueros variè properantur: at ille
 Jam sedet in ripâ, tetrumque novitius horret 265
 Porthmea, nec sperat cœnosi gurgitis alium
 infelix, nec habet quem porrigat ore trientem.
 Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
 Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum
 Testa ferit, quoties rimosa, et curta fenestris 270
 Vasa cadunt; quanto percussum pondere signent,
 Et lædant silicem, possis ignavus haberi,
 Et subiti casûs improvidus, ad cœnam si
 Intestatus eas: adeò tot fata, quot illâ
 Nocte patent vigiles, te prætereunte, fenestræ. 275
 Ergo optes, votumque feras miserabile tecum,
 Ut sint contentæ patulas defundere pelves.
 Ebrius ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
 Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
 Pelidæ, cubat in faciem, mox deinde supinus, 280
 Ergo non aliter poterit dormire? quibusdam

Somnum rixa facit : sed quamvis improbus annis,
 Atque mero fervens, cavet hunc, quem coccina læna
 Vitari jubet, et comitum longissimus ordo :
 Multum prætereà flammaram, et ænea lampas. 285
 Me, quem Luna solet deducere, vel breve lumen
 Candelæ, cujus dispenso et tempero filum,
 Contemnit. miseræ cognosce proœmia rixæ :
 Si rixa est, ubi tu pulsas, ego vapulo tantum.
 Stat contra, starique jubet : parere necesse est. 290
 Nam quid agas, cùm te furiosus cogat, et idem
 Fortior? Unde venis? exclamat : cujus aceto,
 Cujus conche tumes? quis tecum scitile porrum
 Sutor, et elixi vervecis labra comedit?
 Nil mihi respondes? aut dic, aut accipe calcem. 295
 Ede ubi consistas, in quâ te quæro profenchâ?
 Dicere si tentes aliquid, tacitusve recedas,
 Tantundem est: feriunt pariter: vadimonia deinde
 Irati faciunt. libertas pauperis hæc est :
 Pulsatus rogat, et pugnis concisus adorat, 300
 Ut liceat paucis cum dentibus indè reverti.
 Nec tamen hoc tantum metuas. nam qui spoliet te,
 Non deerit, clausis domibus postquam omnis ubique
 Fixa catenatæ siluit compago tabernæ.
 Interdum et ferro subitus grassator agit rem, 305
 Armato quoties tutæ custode tenentur
 Et Promptina palus, et Gallinaria pinus.
 Sic indè huc omnes tanquam ad vivaria currunt,
 Quâ fornace graves, quâ non incude catenæ?
 Maximus in vinclis ferri modus, ut timeas, ne 310
 Vomæ deficiat, ne marræ et sarcula defint.
 Felices proavorum atavos, felicia dicas
 Secula, quæ quondam sub regibus atque tribunis
 Viderunt uno contentam carcere Romam.
 His alias poteram et plures subnectere causas: 315
 Sed jumenta vocant, et Sol inclinât: eundem est.
 Nam mihi commotâ jamdudum mulio virgâ
 Annuit: ergo vale nostrî memor; et quoties te
 Roma tuo refici properantem reddet Aquino; 319
 Me quoque ad Helvinam Corerem, vestramque Dianam.
 Convelle a Cumis: satyrarum ego, nî pudet illas,
 Adjutor gelidos veniam caligatus in agros.

SATYRA IV.

*Exagitato Crispini novi hominis luxu, Satyram euellit de-
scripto Domitiani convivio.*

ECCĒ iterum Crispinus, et est mihi sæpe vocandus.
 Ad partes, monstrum nullâ virtute redemptum
 A vitis, æger, solâque libidine fortis:
 Delicias viduæ tantùm aspernatur adulter.
 Quid refert igitur, quantis jumenta fatiget 5
 Porticibus, quantâ nemorum vèctetur in umbrâ,
 Jugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
 Nemo malus felix, minimè corruptor, et idem
 Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
 Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos. 10
 Sed nunc de factis levioribus: et tamen alter
 Si fecisset idem, caderet sub iudice morum.
 Nam quod turpe bonis, Titio Sejoque, decebat
 Crispinum. quid agas, cùm dira et fœdior omni
 Crimine persona est? mullum sex millibus emit, 15
 Æquantem sanè paribus sestertia libris,
 Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
 Consilium laudo artificis, si munere tanto
 Præcipuam in tabulis ceram fenis abstulit orbî.
 Est ratio ulterior, magnæ si misit amicæ, 20
 Quæ vehitur clauso latis specularibus antro.
 Nil tale exspectes: emit sibi. multa videmus,
 Quæ miser et frugi non fecit Apicius: hoc tu
 Succinctus patriâ quondam, Crispine, papyro?
 Hoc pretium squamæ? potuit fortasse minoris 25
 Piscator, quàm piscis emi. provincia tanti
 Vendit agros: sed majores Appulia vendit.
 Quales tunc epulas ipsum glutisse putemus
 Induperatorem? cùm tot sestertia, partem
 Exiguam, et modicæ sumptam de margine cœnæ 30
 Purpureus magni ructârît scurra palati,
 Jam princeps equitum, magnâ qui voce solebat
 Vendere municipales pactâ mercede siluros!
 Incipe, Calliope, licet huc considere: non est

- Cantandum ; res vera agitur. narrate, puellæ
 Pierides : profit mihi vos dixisse puellas. 35
- Cùm jam femianimum laceraret Flavius orbem
 Ultimus, et calvo ferviret Roma Neroni ;
 Incidit Adriaci spatium admirabile rhombi
 Ante domum Veneris, quam Dorica sustinet Ancon, 40
 Implevitque finus : neque enim minor hæserat illis,
 Quos operit glacies Mæotica, ruptaque tandem
 Solibus effundit torpentis ad ostia Ponti
 Desidiâ tardos, et longo frigore pingues.
 Destinât hoc monstrum cymbæ linique magister 45
 Pontifici summo. quis enim proponere talem,
 Aut emere auderet ? cùm plena et litora multo
 Delatore forent ; dispersi protinus algæ
 Inquisitores agerent cum remige nudo ;
 Non dubitaturi fugitivum dicere piscem, 50
 Depastumque diu vivaria Cæsaris : indè
 Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
 Si quid Palfurio, si credimus Armillato,
 Quidquid conspicuum, pulchrumque est æquore toto,
 Res fisci est, ubicunque natat : donabitur ergo, 55
 Ne pereat, jam lethifero cedente pruinis
 Autumno, jam quartanam sperantibus ægris.
 Stridebat deformis hiems, prædamque recentem
 Servabat : tamen hic properat, velut urgeat Aufer.
 Utque lacus suberant, ubi, quanquam diruta, fervat 60
 Ignem Trojanum, et Vestam colit Alba minorem,
 Obstetit intranti miratrix turba parumper :
 Ut cessit, facili patuerunt cardine valvæ.
 Exclasi spectant admissa obsonia patres.
 Itur ad Atridem : tum Picens, Accipe, dixit, 65
 Privatis majora focis ; genialis agatur
 Iste dies ; propera stomachum laxare faginis,
 Et tua servatum consume in secula rhombum.
 Ipse capi voluit. quid apertius ? et tamen illi
 Surgebant cristæ. nihil est, quod credere de se 70
 Non possit, cùm laudatur Dis æqua potestas.
 Sed deerat pisci patinæ mensura. vocantur
 Ergo in consilium proceres, quos oderat ille,
 In quorum facie miseræ magnæque sedebat
 Pallor amicitjæ, primus, clamante Liburno, 75

Currite, jam sedit, raptâ properabat abollâ
 Pegasus, attonitæ positus modò villicus urbi.
 Anne aliud tunc præfecti? quorum optimus, atque
 Interpret legum sanctissimus; omnia quanquam
 Temporibus diris tractanda putabat inermi
 Justitiâ. venit et Crispi jucunda senectus,
 Cujus erant mores, qualis facundia, mite
 Ingenium. maria, ac terras, populosque regenti
 Quis comes utilior, si clade et peste sub illâ,
 Sævitiâ damnare, et honestum afferre liceret
 Consilium? sed quid violentius aure tyranni:
 Cum quo de pluviis, aut æstibus, aut nimbo
 Vere locuturi fatum pendebat amici?
 Ille igitur nunquam direxit brachia contra
 Torrentem: nec civis erat, qui libera posset
 Verba animi proferre, et vitam impendere vero.
 Sic multas hiemes, atque octogesima vidit
 Solstitia. his armis, illâ quoque tutus in aulâ,
 Proximus ejusdem properabat Acilius ævi
 Cum juvene indigno, quem mors tam sæva maneret, 95
 Et domini gladiis tam festinata: sed olim
 Prodigio par est cura nobilitate senectus.
 Unde fit, ut malim fraterculus esse gigantis,
 Profuit ergo nihil misero, quòd cominus urfos
 Figebat Numidas, Albanâ nudus arenâ
 Venator. quis enim jam non intelligat artes
 Patricias? quis priscum illud miretur acumen,
 Brute, tuum? facile est barbato imponere regi.
 Nec melior vultu, quamvis ignobilis, ibat
 Rubrius, offensæ veteris reus, atque tacendæ:
 Et tamen improbior satyram scribente cinædo.
 Montani quoque venter adest abdomine tardus:
 Et matutino sudans Crispinus amomo,
 Quantum vix redolent duo funera. sevirior illo
 Pompeius tenui jugulos aperire susurro:
 Et, qui vulturibus servabat viscera Dacis,
 Fuscus, marmoreâ meditatus prælia villâ:
 Et cum mortifero prudens Vejento Catullo,
 Qui nunquam visæ flagrabat amore puellæ:
 Grande et conspicuum nostro quoque tempore monstrum!
 Cæcus, adulator; dirisque a ponte satelles, 116

Dignus Aricinos qui mendicaret ad axes,
 Blandaue devexæ jactaret basia rhedæ.
 Nemo magis rhombum stupuit: nam plurima dixit
 In lævum conversus: at illi dextra jacebat 120
 Bellua: sic pugnas Cilicis laudabat, et ictus;
 Et pegma, et pueros indè ad velaria raptos.
 Non cedit Vejento, sed ut fanaticus œstro
 Percussus, Bellona, tuo divinat; et, Ingens
 Omen habes, inquit, magni clarique triumphi. 125
 Regem aliquem capies, aut de temone Britanno
 Excidet Arviragus. peregrina est bellua. cernis
 Erectas in terga fudes? hoc defuit unum
 Fabricio, patriam ut rhombi memoraret et annos.
 Quidnam igitur censes? conciditur? Absit ab illo 130
 Dedecus hoc, Montanus ait: testa alta paretur,
 Quæ tenui muro spatiosum colligat orbem.
 Debetur magnus patinæ subitusque Prometheus.
 Argillam, atque rotam citiùs properate: sed ex hoc
 Tempore jam, Cæsar, figuli tua castra sequantur. 135
 Vicit digna viro sententia: noverat ille
 Luxuriam imperii veterem, noctesque Neronis
 Jam medias, allamque famem, cùm pulmo Falerno
 Arderet. nulli major fuit usus edendi
 Tempestate meâ. Circeis nata forent, an 140
 Lucrinum ad saxum, Rutupinove edita fundo
 Ostrea, callebat primo deprendere morsu:
 Et semel aspecti litus dicebat echini.
 Surgitur, et missis proceres exire jubentur
 Concilio, quos Albanam dux magnus in arcem 145
 Traxerat attonitos, et festinare coactos,
 Tanquam de Cattis aliquid, torvisque Sicambris
 Dicturus; tanquam diversis partibus orbis
 Anxia præcipiti venisset epistola pinnâ.
 Atque utinam his potiùs nugis tota illa dedisset 150
 Tempora sævitæ, claras quibus abstulit Urbi
 Illustresque animas impune, et vindice nullo.
 Sed periiit, postquàm cerdonibus esse timendus
 Cœperat: hoc nocuit Lamiarum cæde madenti,

SATYRA V.

Vile et abjectum parasiticæ vitæ studium, turpemque illius patientiam carpit.

SI te propositi nondum pudet, atque eadem est mens,
 Ut bona summa putes, alienâ vivere quadrâ ;
 Si potes illa pati, quæ nec Sarmentus iniquas
 Cæsaribus ad mensas, nec vilis Galba tulisset,
 Quamvis jurato metuam tibi credere testi. 5
 Ventre nihil novi frugalius : hoc tamen ipsum
 Defecisse puta, quod inani sufficit alvo.
 Nulla crepido vacat? nusquam pons, et tegetis pars
 Dimidiâ brevior? tantine injuria cœnæ?
 Tam jejuna fames? quin poscis? honestiùs illic 10
 Et tremere, et fordes farris mordere canini.
 Primo fige loco, quòd tu discumbere jussus
 Mercedem solidam veterum capis officiorum.
 Fructus amicitiae magnæ, cibus: imputat hunc rex,
 Et, quamvis rarum, tamen imputat, ergo duos post 15
 Si libuit menses neglectum adhibere clientem,
 Tertia ne vacuo cessaret culcita lecto ;
 Unâ sumus, ait, votorum summa: quid ultrâ
 Quæris? habet Trebius propter quod rumpere somnum
 Debeat, et ligulas dimittere, sollicitus, ne 20
 Tota salutatrix jam turba peregerit orbem
 Sideribus dubiis, aut illo tempore, quo se
 Frigida circumagunt pigri sarrafa Bootæ.
 Qualis cœna tamen? vinum, quod succida nolit
 Lana pati: de convivâ Corybanta videbis. 25
 Jurgia proludunt; sed mox et pocula torques
 Saucius, et rubrâ deterges vulnera mappâ.
 Inter vos quoties, libertorumque cohortem
 Pugna Saguntinâ fervet commissâ lagenâ ;
 Ipse capillato diffusum consule potat, 30
 Calcetamque tenet bellis socialibus uvam,
 Cardiacò nunquam cyathum missurus amico.
 Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
 Setinis, cujus patriam, titulumque senectus

- Delevit multâ veteris fuligine testæ : 35
 Quale coronati Thrasea Helvidiusque bibebant,
 Brutorum et Cassi natalibus. ipse capaces
 Heliadum crustas, et inæquales beryllo
 Virro tenet phialas. tibi non committitur aurum :
 Vel si quando datur, custos affixus ibidem, 40
 Qui numeret gemmas, unguesque observet acutos.
 Da veniam : præclara illic laudatur iaspis.
 Nam Virro, ut multi, gemmas ad pocula transfert
 A digitis ; quas in vaginæ fronte solebat
 Ponere zelotypo juvenis prælatus Hiarbæ. 45
 Tu Beneventani sutoris nomen habentem
 Siccabis calicem nasorum quattuor, ac jam
 Quassatum, et rupto poscentem sulfura vitro.
 Si stomachus domini fervet vinoque, ciboque ;
 Frigidior Geticis petitur decocta pruinis. 50
 Non eadem vobis pœni modò vina querebar :
 Vos aliam potatis aquam. tibi pocula cursor
 Gætulus dabit, aut nigri manus ossea Mauri,
 Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
 Clivosa veheris dum per monumenta Latine. 55
 Flos Asiæ ante ipsum pretio majore paratus,
 Quàm fuit et Tulli census pugnacis, et Anci :
 Et, ne te teneam, Romanorum omnia regum
 Frivola. quod cùm ita sit, tu Gætulum Ganymedem
 Respice, cùm sities. nescit tot millibus emtus 60
 Pauperibus miscere puer : sed forma, sed ætas
 Digna supercilio. quando ad te pervenit ille ?
 Quando vocatus adest calidæ gelidæque minister ?
 Quippe indignatur veteri parere clienti ;
 Quòdque aliquid possas, et quòd se stante recumbas. 65
 Maxima quæque domus servis est plena superbis.
 Ecce alius quanto porrexit murmure panem
 Vix fractum, solidæ jam mucida frustra farine,
 Quæ genuinum agitent non admittentia morsum,
 Sed tener et niveus, mollique siligine factus 70
 Servatur domino. dextram cohibere memento.
 Salva sit artoptæ reverentia. finge tamen te
 Improbulum ; superest illic qui ponere cogat.
 Vis tu consuetis audax conviva canistris
 Impleri, panisque tui novisse colorem ? 75

Scilicet hoc fuerat, propter quod sæpe, relicta
 Coniuge, per montem adversum gelidasque cucurri
 Esquillas, fremeret frævã cum grandine vernus
 Jupiter, et multo stillaret penula nimbo.
 Aspice, quàm longo distendat pectore lancem, 80
 Quæ fertur domino, squilla; et quibus undique septa
 Asparagis: quã despiciat convivã caudã,
 Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
 Sed tibi dimidio constrictus cammarus ovo
 Ponitur, exiguã feralis cœna patellã. 85
 Ipse Venafrano piscem perfundit: at hic, qui
 Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
 Laternam: illud enim vestris datur alveolis, quod
 Canna Micipsarum prorã subvexit acutã:
 Propter quod Romæ cum Bocchare nemo lavatur;
 Quod tutos etiam facit a serpentibus Afros. 90
 Mullus erit domino, quem misit Corinca, vel quem
 Tauromenitanæ rupes, quando omne peractum est,
 Et jam defecit nostrum mare; dum gula sævit,
 Retibus assiduis penitus scrutante macello 95
 Proxima; nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
 Instruit ergo focum provincia: fumitur illinc,
 Quod captator emat Lenas, Aurelia vendat.
 Virroni muræna datur, quæ maxima venit
 Gurgite de Siculo: nam dum se continet Aufser, 100
 Dum sedet, et siccat madidas in carcere pennas,
 Contemnunt mediã temeraria lina Charybdim.
 Vos anguilla manet longæ cognata colubræ,
 Aut glaciæ aspersus maculis Tiberinus, et ipse
 Vernula riparum pinguis torrente cloacã, 105
 Et solitus mediæ cryptam penetrare Suburræ.
 Ipsi pauca velim, facilem si præbeat aurem:
 Nemo petit, modicis quæ mittebantur amicis
 A Senecã; quæ Piso bonus, quæ Cotta solebat
 Largiri: namque et titulis, et fascibus olim 110
 Major habebatur donandi gloria: solum
 Poscimus, ut cœnes civiliter. hoc face, et esto,
 Esto, ut nunc multi, dives tibi, pauper amicis.
 Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus par
 Altilis, et flavi dignus ferro Meleagri 115
 Fumat aper, post hunc radentur tubera, si ver

Tunc erit, et facient optata tonitrua cœnas
 Majores: tibi habe frumentum, Alledius inquit,
 O Libye; disjunge boves, dum tubera mittas.
 Structorem intereâ, ne qua indignatio desit, 120
 Saltantem spectes, et chironomonta volanti
 Cultello, donec peragat dictata magistri
 Omnia: nec minimo sanè discrimine refert,
 Quo gestu lepores, et quo gallina fecetur.
 Ducêris plantâ, velut ictus ab Hercule Cacus; 125
 Et ponere foris, si quid tentaveris unquam
 Hiscere, tanquam habeas tria nomina. quando propinat
 Virro tibi, sumitque tuis contacta labellis
 Pocula? quis vestrûm temerarius usque adeò, quis
 Perditus, ut dicat regi, bibe? plurima sunt, quæ 130
 Non audent homines pertusâ dicere lænâ.
 Quadringenta tibi si quis Deus, aut similis Dis
 Et melior fatis donaret humuncio; quantus
 Ex nihilo fieres, quantus Virronis amicus!
 Da Trebio, pone ad Trebium: vis, frater, ab istis 135
 Ilibus? ô nummi, vobis hunc præstat honorem:
 Vos estis fratres. dominus tamen, et domini rex
 Si vis tu fieri, nullus tibi parvulus aulâ
 Luserit Æneas, nec filia dulciôr illo.
 Jucundum et carum sterilis facit uxor amicum. 140
 Sed tua nunc Mycale pariat licet, et pueros tres
 In gremium patris fundat; simul ipse loquaci
 Gaudebit nido: viridem thoraca jubebit
 Auferrî, minimasque nuces, affemque rogatum,
 Ac mensam, quoties parasitus venerit insans. 145
 Vilibus ancipites fungi ponentur amicis,
 Boletus domino; sed qualem Claudius edit,
 Ante illum uxoris, post quem nil amplius edit.
 Virro sibi et reliquis Virronibus illa jubebit
 Poma dari, quorum solè pascaris odore: 150
 Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,
 Credere quæ possis surrepta sororibus Afris.
 Tu scabie frueris mali, quod in aggere rodit,
 Qui tegitur parmâ, et galeâ, metuensque flagelli
 Dicit ab hirsutâ jaculum torquere capellâ. 155
 Forâtan impenas Virronem parcere credas:
 Hoc agit, ut doleas. nam quæ comœdia, minus

Quis melior plorante gulâ? ergo omnia fiunt,
 Si nescis, ut per lacrymas effundere bilem
 Cogaris, pressoque diu stridere molari. 160
 Tu tibi liber homo, et regis conviva videris:
 Captum te nidore suæ putat ille culinæ:
 Nec malè conjectat. quis enim tam nudus, ut illum
 Bis ferat, Etruscum puero si contigit aurum,
 Vel nodus tantùm, et signum de paupere loro? 165
 Spes bene cœnandi vos decipit. ecce dabit jam
 Semesum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
 Ad nos jam veniet minor altilis: indè parato,
 Intactoque omnes et stricto pane tacetis.
 Ille sapit, qui te sic utitur. omnia ferre 170
 Si potes, et debes; pulsandum vertice raso
 Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
 Flagra pati, his epulis, et tali dignus amico.

S A T Y R A VI.

Ursidium a ducenda uxore dimovet, enumeratis quæ unquam peccârunt mulieres.

C R E D O Pudicitiam Saturno rege moratam
 In terris, visamque diu: cùm frigida parvas
 Præberet spelunca domos; ignemque, Laremque
 Et pecus, et dominos communi clauderet umbra:
 Silvestrem montana torum cùm sterneret uxor 5
 Frondibus et culmo, vicinarumque ferarum
 Pellibus: haud similis tibi, Cynthia, nec tibi, cujus
 Turbavit nitidos extinctus passer ocellos:
 Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
 Et sæpe horridior glandem ructante marito. 10
 Quippe aliter tunc orbe novo, cœloque recenti
 Vivebant homines: qui rupto robore natî,
 Compositive luto nullos habuere parentes.
 Multa pudicitiae veteris vestigia forsan,
 Aut aliqua extiterant, et sub Jove, sed Jove nondum 15
 Barbato, nondum Græcis jurare paratis
 Per caput alterius, cùm furem nemo timeret
 Caulibus et pomis, sed aperto viveret horto.
 Paulatim deinde ad Superos Astræa recessit,

- Hac comite atque duæ pariter fugere sorores. 20
 Antiquum et vetus est alienum, Posthume, lectum
 Concutere, atque sacri Genium contemnere fulcri.
 Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas.
 Viderunt primos argentea secula mæchos.
 Conventum tamen, et pactum, et sponsalia nostrâ 25
 Tempestate paras; jamque a tonsore magistro
 Pecteteris, et digito pignus fortasse dedisti.
 Certè saurus eras. uxorem, Posthume, ducis?
 Dic quâ Tisiphone, quibus exagitare colubris?
 Ferre potes dominam salvis tot retribus ullam; 30
 Cùm pateant altæ caligantesque fenestræ:
 Cùm tibi vicinum se præbeat Æmilius pons?
 Aut si de multis nullus placet exitus; illud
 Nonne putas melius, quod tecum pusio dormit?
 Pusio, qui noctu non litigat: exigit a te 35
 Nulla jacens illic munuscula, nec queritur quod
 Et lateri parcas, nec quantum jussit anheles.
 Sed placet Urfidio lex Julia: tollere dulcem
 Cogitat heredem, cariturus turture magno,
 Mullorumque jubis, et captatore macello. 40
 Quid fieri non posse putes, si jungitur ulla
 Urfidio? si mæchorum notissimus olim
 Stulta maritali jam porrigit ora capistro,
 Quem toties textit perituri citta Latini?
 Quid, quod et antiquis uxor de moribus illi 45
 Queritur? ô medici, mediam pertundite venam.
 Delicias hominis! Tarpeium limen adora
 Pronus, et auratam Junoni cæde juvencam,
 Si tibi contigerit capitis matrona pudici.
 Pauca adeo Cereris vittas contingere dignæ, 50
 Quarum non timeat pater oicula. nocte coronam
 Postibus, et densos per limina tende corymbos.
 Unus Iberinæ vir sufficit? oculus illud
 Extorquebis, ut hæc oculo contenta sit uno.
 Magna tamen fama est cujusdam rure paterno 55
 Viventis: vivat Gabiis, ut vixit in agro;
 Vivat Fidenis, et agello cedo paterno.
 Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
 Speluncis? adeo senuerunt Jupiter et Mars?
 Porticibusne tibi monstratur femina voto 60

Digna tuo? cuneis an habent spectacula totis
 Quod securus ames, quodque indè excerpere possis?
 Chironomon Ledam molli saltante Bathyllo
 Tuccia vesicæ non imperat; Appula gannit,
 Sicut in amplexu: subitum, et miserabile, longum 65
 Attendit Thymele; Thymele tunc rustica discit.
 Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,
 Et vacuo clausoque sonant fora sola theatro,
 Atque a plebeis longè Megalesia, tristes
 Personam, thyrsumque tenent, et subligar Acci. 70
 Urbicus exodio risum movet Atellanæ
 Gestibus Autonocæs; hunc diligit Ælia pauper.
 Solvitur his magno comædi fibula. sunt, quæ
 Chryfogonum cantare vetent. Hispulla tragædo
 Gaudet: an expectas, ut Quintilianus ametur? 75
 Accipis uxorem, de quâ citharædus Echion
 Aut Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusque chorales.
 Longa per angustos figamus pulpita vicos:
 Ornentur postes, et grandi janua lauro,
 Ut testudineo tibi, Lentule, conopeo 80
 Nobilis Euryalum mirmillonem exprimat infans.
 Nupta Senatori comitata est Hippia Ludium
 Ad Pharon, et Nilum, famosaque mœnia Lagi,
 Prodigia et mores Urbis damnante Canopo.
 Immemor illa domûs, et conjugis, atque sororis, 85
 Nil patriæ indulgit; plorantesque improba natos,
 Utque nefas stupeas, ludos Paridemque reliquit.
 Sed quanquam in magnis opibus, plumæque paternâ,
 Et segmentatis dormisset parvula cunis,
 Contempsit pelagus: famam contemserat olim, 90
 Cujus apud molles minima est jactura cathedras.
 Tyrrhenos igitur fluctus, latèque sonantem
 Pertulit Ionium constanti pectore, quamvis
 Mutandum toties esset mare. justa pericli
 Si ratio est, et honesta; timent, pavidoque gelantur 95
 Pectore, nec tremulis possunt insistere plantis:
 Fortem animum præstant rebus, quas turpiter audent.
 Si jubeat conjux, durum est conscendere navim:
 Tunc sentina gravis, tunc summus vertitur aër.
 Quæ mœchum sequitur, stomacho valet. illa maritum
 Convomit: hæc inter nautas et prandet, et errat 101

Per puppim, et duros gaudet tractare rudentes.
 Quâ tamen exarsit formâ, quâ capta juventâ est
 Hippia? quid vidit propter quod Lûdia dici
 Sustinuit? nam Sergiolus jam radere guttur 105
 Cœperat, et secto requiem sperare lacerto.
 Prætereâ multa in facie deformia, sicut
 Attritus galeâ, mediisque in naribus ingens
 Gibbus, et acre malum semper stillantis ocelli.
 Sed gladiator erat. facit hoc illos Hyacinthos: 110
 Hoc pueris, patriæque, hoc prætulit illa forori,
 Atque viro. ferrum est, quod amant. hic Sergius idem
 Acceptâ rude crepisset Vejento videri.
 Quid privata domus, quid fecerit Hippia, curas?
 Respice rivales Divorum: Claudius audi 115
 Quæ tulerit. dormire virum cum senserat uxor,
 Ausa Palatino tegetem præferre cubili,
 Sumere nocturnos meretrix Augusta cucullos,
 Linquebat comite ancillâ non ampliùs unâ;
 Et nigrum flavo crinem abscondente galero, 120
 Intravit calidum veteri centone lupanar,
 Et cellam vacuum, atque suam: tunc nuda papillis
 Constitit auratis, titulum mentita Lycisæ,
 Ostenditque tuum, generose Britannice, ventrem.
 Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit: 125
 Et resupina jacens multorum absorbuït ictus.
 Mox, lenone suas jam dimittente puellas,
 Tristis abit; sed quod potuit, tamen ultima cellam
 Clausit, adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
 Et lassata viris, necdum satiata recessit: 130
 Obscurisque genis turpis, fumoque lucernæ,
 Foeda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
 Hippomanes, carmenque loquar, costumque venenum,
 Privignoque datum? faciunt graviora coactæ
 Imperio sexûs, minimumque libidine peccant. 135
 Optima sed quare Cefennia, teste marito?
 Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam;
 Nec Veneris pharetris macer est, aut lampade fervet:
 Indè faces ardent, veniunt a dote sagittæ.
 Libertas emitur: coram licet innuat, atque 140
 Rescribat, vidua est, locuples quæ nupsit avaro.
 Cur desiderio Bibulæ Sertorius ardet?

D. JUNII JUVENALIS

- Siverum excutias, facies, non uxor amatur.
 Tres rugæ subeant, et se cutis arida laxet,
 Fiant obscuri dentes, oculique minores; 145
 Collige sarcinulas, dicet libertus, et exi;
 Jam gravis es nobis, et sæpe emungeris: exi
 Ocius, et propera: sicco venit altera naso.
 Interea calet, et regnat, poscitque maritum
 Pastores, et ovem Canusinam, ulmosque Falernas. 150
 Quantulum in hoc? pueros omnes, ergastula tota,
 Quodque domi non est, et habet vicinus, ematur.
 Mense quidem brumæ, quo jam mercator Iason
 Clausus, et armatis obstat casa candida nautis,
 Grandia tolluntur crystallina, maxima rursus 155
 Myrrhina, deinde adamas notissimus, et Berenices
 In digito factus pretiosior: hunc dedit olim
 Barbarus incestæ, dedit hunc Agrippa forori,
 Observant ubi festa mero pede sabbata reges,
 Et vetus indulget senibus clementia porcis. 160
- Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
 Sit formosa, decens, dives, fecunda, vetustes
 Porticibus disponat avos, intactor omni
 Crinibus effusus bellum dirimente Sabinâ:
 Rara avis in terris, nigroque simillima cygno. 165
 Quis feret uxorem, cui constant omnia? malo,
 Malo Venuſinam, quàm te, Cornelia mater
 Gracchorum; si cum magnis virtutibus affers
 Grande supercilium, et numeras in dote triumphos.
 Tolle tuum precor Annibalem, victumque Syphacem 170
 In castris; et cum totâ Carthagine migra.
- Parce, precor, Pæan, et tu, Dea, pone sagittas:
 Nil pueri faciunt; ipsam configite matrem,
 Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.
 Extulit ergo greges natorum, ipsunque parentem, 175
 Dum sibi nobilior Latonæ gente videtur,
 Atque eadem serosâ Niobe secundior albâ.
 Quæ tanti gravitas? quæ forma, ut se tibi semper
 Imputet? hujus enim rari, summi que voluptas
 Nulla boni, quoties animo corrupta superbo 180
 Plus aloès quàm mellis habet. quis deditus autem
 Usque adeò est, ut non illam, quam laudibus effert,
 Horreat, inque diem septenis oderit horis?

Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis.
 Nam quid rancidius, quàm quòd se non putat ulla 185
 Formosam, nisi quæ de Tuscâ Græcula facta est ?
 De Sulmonensî mera Cecropis ? omnia Græcè,
 Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.
 Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
 Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultrà ? 190
 Concumbunt Græcè. dones tamen ista puellis :
 Tune etiam, quam sextus et octogesima annus
 Pulsat, adhuc Græcè ? non est hic sermo pudicus
 In vetulâ, quoties lascivum intervenit illud :
 Ζωὴ καὶ ψυχὴ. modò sub lodice relictis 195
 Uteris in turba. quod enim non excitat inguen
 Vox blanda, et nequam ? digitos habet. ut tamen omnes
 Subsidant pennæ ; dicas hæc mollius Æmo
 Quanquam et Carpophoro, facies tua computat annos.
 Si tibi legitimis pactam junctamque tabellis 200
 Non es amaturus ; ducendi nulla videtur
 Causa : nec est, quare cœnam, et mustacea perdas,
 Labente officio, crudis donanda : nec illud,
 Quod primâ pro nocte datur ; cùm lance beatâ
 Dacicus, et scripto radiat Germanicus auro. 205
 Si tibi simplicitas uxoria, deditus uni
 Est animus ; submitte caput cervice paratâ
 Ferre jugum : nullam invenies, quæ parcat amanti.
 Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amanti,
 Et spoliis. igitur longè minùs utilis illi 210
 Uxor, quisquis erit bonus optandusque maritus.
 Nil unquam invitâ donabis conjuge : vendes
 Hac obstante nihil : nihil, hæc si nolit, emetur.
 Hæc dabit affectus : ille excludetur amicus
 Jam senior, cujus barbam tua janua vidit. 215
 Testandi cùm sit lenonibus atque lanistis
 Libertas, et juris idem contingat arenæ ;
 Non unus tibi rivalis dictabitur heres.
 Pone crucem servo. meruit quo crimine servus
 Supplicium ? quis testis adest ? quis detulit ! audi, 220
 Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
 O demens, ita servus homo est ? nil fecerit, esto :
 Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
 Imperat ergo viro : sed mox hæc regna relinquit,

- Permutatque domos, et flamma conterit: indè 225
 Advolat, et spreti repetit vestigia lecti.
 Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
 Vela domûs, et adhuc virides in limine ramos.
 Sic crescit numerus; sic fiunt octo mariti,
 Quinque per autumnos: titulo res digna sepulcri. 230
 Desperanda tibi salvâ concordia focru:
 Illa docet spoliis nudi gaudere mariti:
 Illa docet, missis a corruptore tabellis,
 Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa.
 Custodes, aut ære domat: tunc corpore fano 235
 Advocat Archigenen, onerosaque pallia jactat.
 Abditus intereà latet accersitus adulter,
 Impatiensque moræ silet, et præputia ducit,
 Scilicet expectas, ut tradat mater honestos,
 Atque alios mores, quàm quos habet? utile porrò 240
 Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
 Nulla ferè causa est, in quâ non femina litem
 Moverit. accusat Manilia, si rea non est.
 Componunt ipsæ per se, formantque libellos,
 Principium atque locos Celso dictare paratæ. 245
 Endromidas Tyrias, et femineum ceroma
 Quis nescit? vel quis non vidit vu lnera pali?
 Quem cavat affiduis sudibus, scutoque laceffit,
 Atque omnes implet numeros, dignissima prorsus
 Florali matrona tubâ: nisi si quid in illo 250
 Pectore plus agitât, veræque paratur arenæ.
 Quem præstare potest mulier galatea pudorem?
 Quæ fugit a sexu, vires amat: hæc tamen ipsa
 Vir nollet fieri: nam quantula nostra voluptas!
 Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat, 255
 Balteus, et manicæ, et cristæ, crurisque sinistri.
 Dimidium tegmen: vel si diversa movebit
 Prælia, tu felix ocreas vendente puellâ.
 Hæ sunt, quæ tenui sudant in cyclade, quarum
 Delicias et panniculus bombycinus urit. 260
 Aspice quo fremitu monstratos perferat ictus,
 Et quanto galeæ curvetur pondere, quanta
 Poplitibus sedeat, quàm denso fascia libro;
 Et ride, positus scaphium cùm sumitur armis.
 Dicite vos, neptes Lepidi, cæcive Metelli, 265

- Gurgitis aut Fabii, quæ ludia sumserit unquam
 Hos habitus? quando ad palum gemat uxor Aſyli?
 Semper habet lites, alternaque jurgia lectus,
 In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
 Cùm gravis illa viro, tunc orbâ tigride peior. 270
 Cùm simulat gemitus occulti conscia facti:
 Aut odit pueros, aut fictâ pellice piorat
 Uberibus semper lacrymis, semperque paratis
 In statione suâ, atque expectantibus illam,
 Quo jubeat manare modo: tu credis amorem, 275
 Tu tibi tunc, curruca, places, sietumque labellis
 Exforbes; quæ scripta, et quas lecture tabellas,
 Si tibi zelotypæ retegantur scrinia mœchæ!
 Sed jacet in servi complexibus, aut equitis: dic,
 Dic aliquem, fodes, hîc Quintiliane, colorem. 280
 Hæremus: dic, ipsa. olim convenerat, inquit,
 Ut faceres tu quod velles; necnon ego possem
 Indulgere mihi: clames licet, et mare cœlo
 Confundas, homo sum. nihil est audacius illis
 Deprensus: iram, atque animos a crimine sumunt. 285
 Unde hæc monstra tamen, vel quo de fonte requiris?
 Præstabat castas humilis fortuna Latinas
 Quondam, nec vitiiis contingi parva sinebat
 Tecta labor, somnique breves, et vellere Tusco
 Vexatæ duræque manus, ac proximus Urbi 290
 Annibal, et stantes Collinâ turre mariti.
 Nunc patimur longæ pacis mala: sævior armis
 Luxuria incubuit, victumque ulciscitur orbem.
 Nullum crimen abest, facinusque libidinis, ex quo
 Paupertas Romana perit: hinc fluxit ad istos 295
 Et Sybaris colles; hinc et Rhodos, et Miletos,
 Atque coronatum et petulans madidumque Tarentum.
 Prima peregrinos obscœna pecunia mores
 Intulit, et turpi fregerunt secula luxu
 Divitiæ molles. quid enim Venus ebria curat? 300
 Inguinis et capitis quæ sint discrimina, nescit;
 Grandia quæ mediis jam noctibus ostrea mordet,
 Cùm perfusa mero spumant unguenta Falerno,
 Cùm bibitur conchâ, cùm jam vertigine tectum
 Ambulat, et geminis exsurgit mensa lucernis. 305
 Inunc, et dubita quâ sorbeat aëra fannâ

- Tullia, quid dicat notæ Collacia Mauræ ;
 Maura Pudicitia veterem cū præterit aram.
 Noctibus hic ponunt lecticas, micturiunt hic ;
 Effigiemque Deæ longis siphonibus implent ; 310
 Inque vices equitant, ac Lunâ teste moventur.
 Inde domos abeunt. tu calcas, luce reversâ,
 Conjugis urinam magnos visurus amicos.
 Nota Bonæ secreta Deæ, cū tibia lumbos
 Incitat ; et cornu pariter vinoque feruntur 315
 Attonitæ, crinemque rotant, ululantque Priapi
 Mænades. ô quantus tunc illis mentibus ardor
 Concubitus ! quæ vox saltante libidine ! quantus
 Ille meri veteris per crura madentia torrens !
 Lenonum ancillas positâ Saufeja coronâ 320
 Provocat, et tollit pendentis præmia coxæ :
 Ipsa Medullinæ frictum crissantis adorat.
 Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.
 Nil ibi per ludum simulabitur : omnia fient
 Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo 325
 Laomedontiades, et Nestoris hernia possit.
 Tunc prurigo moræ impatiens : tunc femina simplex,
 Et toto pariter repetitus clamor ab antro :
 Jam fas est, admitte viros : jam dormit adulter.
 Illa jubet sumto juvenem properare cucullo. 330
 Si nihil est, servis incurritur. abstuleris spem
 Servorum, venit et conductus aquarius. hic si
 Quæritur, et desunt homines ; mora nulla per ipsam,
 Quo minùs imposito clunem submittat aëello.
 Atque utinam ritus veteres, et publica saltem 335
 His intacta malis agerentur sacra : sed omnes
 Noverunt Mauri, atque Indi, quæ psalteria penem
 Majorem, quàm sunt duo Cæsaris Anticatones,
 Illuc, testiculi sibi conscius unde fugit mus,
 Intulerit ; ubi velari pictura jubetur, 340
 Quæcunque alterius sexûs imitata figuram est.
 Et quis tunc hominum contemtor numinis ? aut quis
 Sympuvium ridere Numæ, nigrumque catinum,
 Et Vaticano fragiles de monte patellas
 Ausus erat ? sed nunc ad quas non Clodius aras ? 345
 Audio quid veteres olim moneatis amici.
 Bone seram, cohibe, sed quis custodiet ipsos

Custodes? cauta est, et ab illis incipit uxor.
 Jamque eadem summis pariter minimisque libido;
 Nec melior, filicem pedibus quæ conterit atrum, 35
 Quam quæ longorum vehitur cervice Syrorum.
 Ut spectet ludos, conduit Ogulnia vestem,
 Conducit comites, sellam, cervical, amicas,
 Nutricem, et flavam, cui det mandata, puellam.
 Hæc tamen argenti superest quodcunque paterni, 355
 Lævibus athleticis, ac vasa novissima donat.
 Multis res angusta domi: sed nulla pudorem
 Paupertatis habet; nec se metitur ad illum,
 Quem dedit hæc posuitque modum. tamen utile quid sit,
 Prospiciunt aliquando viri: frigusque, famemque, 360
 Formicâ tandem quidam expavere magistrâ.
 Prodigæ non sentit pereuntem femina censum:
 At, velut exhaustâ redivivus pullulet arcâ
 Nummus, et e pleno semper tollatur acervo,
 Non unquam reputant, quanti sibi gaudia consistunt. 365
 Sunt quas eunuchi imbelles, ac mollia semper
 Oscula delectent, et desperatio barbæ,
 Et quod abortivo non est opus. illa voluptas
 Summa tamen, quod jam calidâ matura juventâ
 Inguina traduntur medicis, jam pectine nigro. 370
 Ergo spectatos ac jussos crescere primùm
 Testiculos, postquàm cœperunt esse bilibres,
 Tonforis damno tantùm rapit Heliodorus.
 Conspicius longè, cunctisque notabilis intrat
 Balnea, nec dubiè custodem vitis et horti 375
 Provocat, a dominâ factus spado. dormiat ille
 Cum dominâ: sed tu jam durum, Posthume, jamque
 Tundendum eunucho Bromium committere noli.
 Si gaudet cantu, nullius fibula durat
 Vocem vendentis prætoribus; organa semper 380
 In manibus; densi radiant testudine totâ
 Sardonyches: crispo numerantur pectine chordæ,
 Quo tener Hedymeles operas dedit: hunc tenet, hoc se
 Solatur, gratoque indulget basia plectro.
 Quædam de numero Lamiarum, ac nominis alti, 385
 Et farre et vino Janum Vestamque rogabat,
 An Capitolinam deberet Pollio quercum
 Sperare, et fidibus promittere, quid faceret plus

- Ægrotante viro? medicis quid tristibus erga
 Filiolum? stetit ante aram, nec turpe putavit 390
 Pro citharâ velare caput: dictataque verba
 Protulit, ut mos est, et apertâ palluit agnâ.
 Dic mihi nunc, quæso, dic antiquissime Divûm;
 Respondes his, Jane pater? magna otia cœli:
 Non est, ut video, non est, quod agatur apud vos. 395
 Hæc de comœdis te consulit: illa tragœdum
 Commendare volet; varicosus fiet aruspex.
 Sed cantet potiùs, quàm totam pervolet Urbem
 Audax, et cœtus possit quàm ferre virorum;
 Cumque paludatis ducibus, præsentem marito, 400
 Ipsâ loqui, rectâ facie, strictisque mamillis.
 Hæc eadem novit, quid toto fiat in orbe:
 Quid Seres, quid Thraces agant: secreta novercæ
 Et pueri: quis amet, quis diripiatur adulter.
 Dicet, quis viduam prægnantem fecerit, et quo 405
 Mense: quibus verbis concumbat quæque, modis quot.
 Instantem regi Armenio, Parthoque cometen
 Prima videt: famam, rumoresque illa recentes
 Excipit ad portas: quosdam facit esse Niphatem
 In populos, magnoque illic cuncta arva teneri 410
 Diluvio: nutare urbes, subsidere terras,
 Quocunque in trivio, cuicunque est obviam, narrat.
 Nec tamen id vitium magis intolerabile, quàm quæ
 Vicinos humiles rapere, et concidere loris
 Exorata solet. nam si latratibus alti 415
 Rumpuntur somni; fustes huc ociùs, inquit,
 Afferte, atque illis dominum jubet antè feriri,
 Deinde canem: gravis occursum, teterrima vultu,
 Balnea nocte subit: conchas, et castra moveri
 Nocte jubet: magno gaudet sudare tumultu, 420
 Cùm lassata gravi ceciderunt brachia malsâ,
 Callidus et cristæ digitos impressit aliptes,
 Ac summum dominæ femur exclamare coëgit.
 Convivæ miseri intereâ somnoque, fameque
 Urgentur. tandem illa venit rubicundula, totum 425
 Oenophorum sitiens, plenâ quod tenditur urnâ
 Admotum pedibus, de quo sextarius alter
 Ducitur ante cibum, rabidam facturus orexim,
 Dum redit, et loto terram ferit intestino.

Marmoribus rivi properant, aurata Falernum
Pelvis olet. nam sic, tanquam alta in dolia longus
Decideret serpens, bibit, et vomit. ergo maritus
Nauseat, atque oculis bilem substringit opertis.

illa tamen gravior, quæ cum discumbere cœpit,
Laudat Virgilium, perituræ ignoscit Elifæ: 435

Committit vates et comparat; indè Maronem,
Atque alia parte in trutinâ suspendit Homerum.
Cedunt Grammatici, vincuntur Rhetores, omnis
Turba tacet, nec caudicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis; 440

Tot pariter pelves, tot tintinnabula dicas
Pulsari. jam nemo tubas, nemo æra fatiget:
Una laboranti poterit succurrere Lunæ.

Imponit finem sapiens et rebus honestis.
Nam quæ docta nimis cupit et facunda videri, 445

Crure tenuis medio tunicas succingere debet,
Cædere Sylvano porcum, quadrante lavari.

Non habeat matrona, tibi quæ juncta recumbit,
Dicendi genus, aut curtum sermone rotato

Torqueat enthymema, nec historias sciat omnes: 450

Sed quædam ex libris et non intelligat. odi
Hanc ego, quæ repetit volvitque Palæmonis artem,

Servatâ semper lege et ratione loquendi,
Ignotosque mihi tenet antiquaria versus, 455

Nec curanda viris Opicæ castigat amicæ
Verba. solœcismum liceat fecisse marito.

Nil non permittit mulier sibi: turpe putat nil,
Cum virides gemmas collo circumdedit, et cum

Auribus extensis magnos commisit elenchos,
Intolerabilius nihil est quam femina dives. 460

Interea fœda aspectu, ridendaque multo
Pane tumet facies, aut pinguis Poppæana

Spirat, et hinc miseri viscantur labra mariti.
Ad mœchum lotâ veniet cute: quando videri

Vult formosâ domi? mœchis foliata parantur; 465

His emitur, quidquid, graciles, huc mittitis, Indi.
Tandem aperit vultum, et tectoria prima reponit:

Incipit agnosci, atque illo lacte fovetur,
Propter quod secum comites educit adellas,

Exul Hyperboreum si dimittatur ad axem. 470

Sed quæ mutatis inducitur, atque fovetur
 Tot medicaminibus, coctæque siliginis offas
 Accipit et madidæ; facies dicetur, an ulcus?

Est pretium curæ penitus cognoscere, toto
 Quid faciant agitentque die, si nocte maritus 475

Aversus jacuit; periit libraria, ponunt
 Cosmetæ tunicas, tardè venisse Liburnus
 Dicitur, et pœnas alieni pendere fomni
 Cogitur: hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
 Hic scuticâ; sunt quæ tortoribus annua præstent. 480

Verberat, atque obiter faciem linit; audit amicas,
 Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
 Et cædit; longi relegit transacta diurni,
 Et cædit, donec lassis cædentibus, exi,
 Intonet horrendum, jam cognitione peractâ. 485

Præfectura domûs Siculâ non mitior aulâ.
 Nam si constituit, solitoque decentiùs optat
 Ornari; et properat, jamque exspectatur in hortis,
 Aut apud Isiacæ potiùs sacraria lenæ:
 Componit crinem laceratis ipsa capillis, 490
 Nuda humeros Pſecas infelix, nudisque mamillis.

Altior hic quare cincinnus? taurea punit
 Continuo flexi crimen facinusque capilli.
 Quid Pſecas admisit? quænam est hic culpa puellæ,
 Si tibi displicuit nasus tuus? altera lævum 495
 Extendit, peccitque comas, et volvit in orbem.

Est in consilio matrona, admotaque lanis
 Emeritâ quæ cessat acu: sententia prima
 Hujus erit; post hanc ætate atque arte minores
 Censebunt, tanquam famæ discrimen agatur 500
 Atque animæ: tanta est quærendi cura decoris.

Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
 Ædificat caput: Andromachen a fronte videbis;
 Post minor est: credas aliam, cedò, si breve parvi
 Sortita est lateris spatium, breviorque videtur 505
 Virgine Pygmæâ, nullis adjuncta cothurnis;
 Et levis erectâ confurgit ad oscula plantâ.

Nulla viri cura intereâ, nec mentio fiet
 Damnorum: vivit tanquam vicina mariti.
 Hoc solo propior, quòd amicos conjugis odit, 510
 Et servos; gravis est rationibus, ecce furentis

Bellonæ matrisque Deum chorus intrat, et ingens
 Semivir obsceno facies reverenda minori,
 Mollia qui raptâ secuit genitalia testâ
 Jam pridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt 515
 Plebeia, et Phrygiâ vestitur bucca tiarâ :
 Grande sonat, metuique jubet Septembris et Austri
 Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
 Et xerampelinas veteres donaverit ipsi ;
 Ut quidquid subiti et magni discriminis instat, 520
 In tunicas eat, et totum semel expiet annum.
 Hibernum fractâ glacie descendet in amnem,
 Ter matutino Tiberi mergetur, et ipsis
 Vorticibus timidum caput abluet : indè Superbi
 Totum Regis agrum nuda ac tremebunda cruentis 525
 Erept genibus : si candida jufferit fo,
 Ibit ad Ægypti finem, calidâque petitas
 A Meroë portabit aquas, ut spargat in ædem
 Isis, antiquo quæ proxima surgit ovili :
 Credit enim ipsius dominæ se voce moneri. 530
 En animam et mentem, cum quâ Dî nocte loquantur.
 Ergo hîc præcipuum summumque meretur honorem,
 Qui grege linigero circumdatus, et grege calvo
 Plangentis populi currit derisor Anubis. 535
 Ille petit veniam, quoties non abstinet uxor
 Concubitu sacris observandisque diebus :
 Magnaque debetur violato pœna cadureo.
 Et movisse caput visa est argentea serpens :
 Illius lacrymæ meditataque murmura præstant,
 Ut veniam culpæ non abnuat, ansere magno 540
 Scilicet et tenui popano corruptus Osiris.
 Cùm dedit ille locuni, cophino fœnoque relicto,
 Arcanam Judæa tremens mendicat in aurem,
 Interpres legum Solymarum, et magna sacerdos
 Arboris, ac summi fida internuncia cœli : 545
 Implet et illa manum, sed parciùs ære minuto.
 Quali acunque voles, Judæi somnia vendunt.
 Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi
 Testamentum ingens, calidæ pulmone columbæ
 Tractato, Armenius, vel Commagenus aruspex : 550
 Pectora pullorum rimatur, et exta catelli,
 Interdum et pueri : faciet quod deferat ipse.

- Chaldæis sed major erit fiducia : quidquid
 Dixerit Astrologus, credent a fonte relatum
 Ammonis ; quoniam Delphis oracula cessant, 555
 Et genus humanum damnat caligo futuri.
 Præcipuus tamen est horum, qui sæpius exul,
 Cujus amicitia, conducendâque tabellâ
 Magnus civis obit, et formidatus Othoni,
 Indè fides arti, sonuit si dextera ferro, 560
 Lævaque si longo castrorum in carcere mansit.
 Nemo Mathematicus genum indemnatus habebit :
 Sed qui penè perit, cui vix in Cyclada mitti
 Contigit, et parvâ tandem caruisse Seripho.
 Consulit ictericæ lento de funere matris, 565
 Antè tamen de te, Tanaquil tua ; quando sororem
 Efferat, et patruos : an sit victurus adulter
 Post ipsam. quid enim majus dare numina possunt ?
 Hæc tamen ignorat, quid fidus triste minetur
 Saturni ; quo læta Venus se proferat astro ; 570
 Qui mensis damnis, quæ dentur tempora lucro.
 Illius occurfus etiam vitare memento,
 In cujus manibus, ceu pinguis succina, tritas
 Cerpis ephemeridas : quæ nullum consulit, et jam
 Consulitur : quæ castra viro patriamque petente 575
 Non ibit pariter, numeris revocata Thrasylli.
 Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
 Sumitur ex libro : si prurit frictus ocelli
 Angulus, inspectâ genesi collyria poscit.
 Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur 580
 Aptior hora cibo, nisi quam dederit Petosiris.
 Si mediocris erit, spatium lustrabit utrinque
 Metarum, et sortes ducet ; frontemque manumque
 Præbebit vati crebrum poppyfina rogasti.
 Divitibus responsa dabunt Phryx augur et Indus 585
 Conductus, dabit astrorum mundique peritus :
 Atque aliquis senior, qui publica fulgura condit.
 Plebeium in circo positum est et in aggere fatum.
 Quæ nudis longum ostendit cervicibus aurum,
 Consulit ante phalas, delphinorumque columnas : 590
 An saga vendenti nubat, caupone relicto.
 Hæc tamen et partus subeunt discrimen, et omnes
 Nutricis tolerant, fortunâ urgente, labores :

Solam Eponam et facies olida ad præsepia pictas.
 Sed cùm pervigiles placet instaurare popinas;
 Obvius assiduo Syrophœnix udus amomo
 Currit, Idumææ Syrophœnix incola portæ,
 Hospitis affectu dominum, regemque salutat,
 Et cum venali Cyane succincta lagenâ. 160

Defensor culpæ dicet mihi: Fecimus et nos
 Hæc juvenes, esto: desisti nempe, nec ultrâ
 Fovisti errorem. breve sit, quod turpiter audes. 165

Quædam cum primâ rescentur crimina barbâ.
 Indulge veniam pueris. Damasippus ad illos
 Thermarum calices, inscriptaque lintea vadit,
 Maturus bello, Armeniæ Syriæque tuendis
 Annibus, et Rheno, atque Istro. præstare Neronem 170

Securum valet hæc ætas. mitte ostia, Cæsar,
 Mitte: sed in magnâ legatum quære popinâ.
 Invenies aliquo cum percussore jacentem,
 Permissum nautis, et furibus, ac fugitivis;
 Inter carnifices et fabros sandapilarum,
 Et resupinati cessantia tympana Galli. 175

Æqua ibi libertas, communia pocula, lectus
 Non alius cuiquam, nec mensa remotior ulli.
 Quid facias talem fortitus, Pontice, servum?
 Nempe in Lucanos, aut Tusca ergastula mittas. 180

At vos, Trojugenæ, vobis ignoscitis, et quæ
 Turpia cerdoni, Volesos Brutosque decebunt.
 Quid, si nunquam adeò sædis adeoque pudendis
 Utimur exemplis, ut non pejora supersint?
 Consumtis opibus vocem, Damasippe, locasti 185
 Sipario, clamosum ageres ut Phalma Catulli.

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit,
 Judiceme, dignus verâ cruce, nec tamen ipsi
 Ignoscas populo: populi frons durior hujus,
 Qui sedet, et spectat triscurria patriciorum: 190

Planipedes audit Fabios, ridere potest qui
 Mamercorum alapas. quanti sua funera vendant,
 Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone,
 Nec dubitant Celsi prætoris vendere ludis.

Finge tamen gladios indè, atque hinc pulpita pone: 195
 Quid fatius? mortem sic quisquam exhorruit, ut sit
 Zelotypus Thymeles, Rupidi collega Corinthi?

Res haud mira tamen, citharædo principe mimus
 Nobilis: hæc ultra, quid erit nisi ludus? et illic
 Dedecus Urbis habes. nec mirmillonis in armis, 200
 Nec clypeo Gracchum pugnantem, aut falce supinâ,
 (Damnât enim tales habitus, sed damnât et odit,)
 Nec galeâ frontem abscondit: movet ecce tridentem,
 Postquàm libratâ pendentia retia dextrâ
 Nequicquam effudit, nudum ad spectacula vultum 205
 Erigit, et totâ fugit agnoscendus arenâ.
 Credamus tunicæ, de faucibus aurea cùm se
 Porrigat, et longo jactetur spira galero.
 Ergo ignominiam graviorem pertulit omni
 Vulnere, cum Graccho jussus pugnare secutor. 210
 Libera si dentur populo suffragia, quis tam
 Perditus, ut dubitet Senecam præferre Neroni;
 Cujus supplicio non debuit una parari
 Simia, nec serpens unus, nec culeus unus?
 Par Agamemnonidæ crimen; sed causa fecit rem 215
 Dissimilem. quippe ille Deis auctoribus ultor
 Patris erat cæsi media inter pocula: sed nec
 Electræ jugulo se polluit, aut Spartani
 Sanguine conjugii: nullis aconita propinquis
 Miscuit, in scenâ nunquam cantavit Orestes: 220
 Troïca non scripsit. quid enim Virginius armis
 Debuit ulcisci magis, aut cum Vindice Galba?
 Quid Nero tam sævâ crudâque tyrannide fecit?
 Hæc opera, atque hæc sunt generosi principis artes,
 Gaudentis foædo peregrina ad pulpita cantu 225
 Prostitui, Graicæque apium meruisse coronæ.
 Majorum effigies habeant insignia vocis,
 Ante pedes Domiti longum tu pone Thyestæ
 Syrma, vel Antigonæ, seu personam Menalippes,
 Et de marmoreo citharam suspende colosso. 230
 Quid, Catilina, tuis natalibus, atque Cethegi
 Inveniet quisquam sublimius? arma tamen vos
 Nocturna, et flammæ domibus templisque parastis,
 Ut Braccatorum pueri, Senonumque minores,
 Ausi quod liceat tunicâ punire molestâ. 235
 Sed vigilat consul, vexillaque vestra coercet.
 Hic novus Arpinas, ignobilis, et modò Romæ
 Municipalis eques galeatum ponit ubique

- Præsidium attonitis, et in omni gente laborat,
 Tantum igitur muros intrà toga contulit illi 240
 Nominis et tituli, quantum non Leucade, quantum
 Theſſaliæ campis Octavius abſtulit udo
 Cædibus aſſiduis gladio. ſed Roma parentem,
 Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit,
 Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat 245
 Poſcere mercedes alieno laſſus aratro ;
 Nodofam poſt hæc frangebatur vertice vitem,
 Si lentus pigrâ muniret caſtra dolabrâ :
 Hic tamen et Cimbros, et ſumma pericula rerum
 Excipit ; et ſolus trepidantem protegit Urbem. 250
 Atque ideo poſtquàm ad Cimbros, ſtragemque volabant
 Quî nunquam attigerant majora cadavera, corvi,
 Nobilis ornatur lauro collega ſecundâ.
 Plebeiz Deciorum animæ, plebeia fuerunt
 Nomina : pro totis legionibus hi tamen, et pro 255
 Omnibus auxiliis, atque omni plebe Latinâ
 Sufficiunt Dis infernis, Terræque parenti.
 Pluris enim Decii, quàm qui ſervantur ab illis.
 Ancillâ natus trabeam et diadema Quirini,
 Et faſces meruit regum ultimus ille bonorum. 260
 Proditæ laxabant portarum clauſtra tyrannis
 Exfulibus juvenes ipſius conſulis, et quos
 Magnum aliquid dubiâ pro libertate deceret,
 Quod miraretur cum Coelito Mutius, et quæ
 Imperii fines Tiberinum virgo natavit. 265
 Occulta ad patres produxit crimina ſervus
 Matronis lugendus : at illos verbera juſtis
 Afficiunt poenis, et legum prima ſecuris.
 Malo pater tibi ſit Therſites, dummodo tu ſis
 Æacidæ ſimilis, Vulcaniaque arma capeſſas, 270
 Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
 Et tamen ut longè repetas, longèque revolvas
 Nomen, ab infami gentem deducis aſylo.
 Majorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
 Aut paſtor fuit, aut illud quod dicere nolo. 275

SATYRA IX.

Præpsteras Romanorum libidines insectatur

SCIRE velim quare toties mihi, Nævole, tristis
 Occurras fronte obductâ, ceu Marfya victus.
 Quid tibi cum vultu, qualem deprensus habebat
 Ravola, dum Rhodopes udâ terit inguina barbâ?
 Nos colaphum incutimus lambenti crustula fervo. 5
 Non erat hâc facie miserabilior Crepereius
 Pollio, qui triplicem usuram præstare paratus
 Circuit, et fatuos non invenit. unde repente
 Tot rugæ? certè modico contentus ægebas
 Vernam equitem, conviva joco mordente facetus, 10
 Et salibus vehemens intrâ pomceria natis.
 Omnia nunc contrâ: vultus gravis, horrida ficcæ
 Silva comæ; nullus totâ nitor in cute; qualem
 Bruttia præstabat calidi tibi fascia visci:
 Sed fruticante pilo neglecta, et squalida crura. 15
 Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
 Torret quarta dies, olimque domestica febris?
 Deprendas animi tormenta latentis in ægro
 Corpore, deprendas et gaudia: sumit utrumque
 Indè habitum facies. igitur flexisse videris 20
 Propositum, et vitæ contrarius ire priori.
 Nuper enim, ut repeto, fanum Hîdis, et Ganymedem,
 Pacis, et advectæ secreta palatia matris,
 Et Cererem (nam quo non prostat femina templo?)
 Notior Aufidio mœchus scelerare solebas, 25
 Quodque taces, ipsos etiam inclinare maritos.
 Utile et hoc multis vitæ genus: at mihi nullum
 Indè operæ pretium. pingues aliquando lacernas,
 Munimenta togæ, duri crassique coloris,
 Et malè percussas textoris pectine Galli 30
 Accipimus, tenue argentum venæque secundæ.
 Fata regunt homines: fatum est et partibus illis,
 Quas finis abscondit. nam si tibi sidera cessant,
 Nil faciet longi mensura incognita nervi;
 Quamvis te nudum spumanti Virro labello 35

Semestri vatum digitos circumligat auro.
 Quod non dant proceres, dabit histrio, tu Camerinos, 90
 Et Bareas, tu nobilium magna atria curas?
 Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.
 Haud tamen invidetas vati, quem pulpita pascunt.
 Quis tibi Mæcenas? quis nunc erit aut Proculeius,
 Aut Fabius? quis Cotta iterum? quis Lentulus alter? 95
 Tunc par ingenio pretium: tunc utile multis
 Pallere, et vinum toto nescire Decembri.

Vester porrò labor fecundior, historiarum
 Scriptores: petit hic plus temporis, atque olei plus.
 Namque oblita modi millefima pagina surgit 100
 Omnibus, et crescit multâ damnosa papyro:
 Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
 Quæ tamen inde seges? terræ quis fructus apertæ?
 Quis dabit historico, quantum daret acta legenti?
 Sed genus ignavum, quod tecto gaudet et umbrâ, 105

Dic igitur, quid caudicibus civilia præstent
 Officia, et magno comites in fasce libelli?
 Ipâ magna sonant: sed tunc, cum creditor audit,
 Præcipue, vel si tetigit latus acrior illo, 110
 Qui venit ad dubium grandi cum codice nomen,
 Tuac immensa cavi spirant mendacia folles,
 Conspuiturque sinus. veram deprendere messem
 Si libet: hinc centum patrimonia caudicorum,
 Parte aliâ solum russati pone Lacertæ.
 Consedere duces: surgis tu pallidus Ajax, 115
 Dicturus dubiâ pro libertate, bubulco

Judice, rumpe miser tensum jecur, ut tibi lasso
 Figantur virides, scalarum gloria, palmæ.
 Quod vocis pretium? ficcus petasunculus, et vas
 Pelamidum, aut veteres, Maurorum epimonia, bulbi:
 Aut vinum Tiberi devectum, quinque lagenæ. 121.

Si quater egisti, si contigit aureus unus,
 Inde cadunt partes, ex fœdere pragmaticorum.
 Æmilio dabitur, quantum petet: et melius nos
 Egimus: hujus enim stat currus aheneus, alti 125
 Quadrijuges in vestibulis, atque ipse feroci
 Bellatore sedens curvatum hastile minatur
 Eminus, et statuâ meditatatur prælia luscâ.
 Sic Pedito conturbat, Matho deficit; exitus hic est

- Tongilli, magno cum rhinocerote lavari 130
 Qui solet, et vexat lutulentâ balnea turbâ,
 Perque forum juvenes longo premit assere Medos
 Emturus pueros, argentum, myrrhina, villas.
 Spondet enim Tyrio sfilataria purpura filo.
 Et tamen hoc illis est utile : purpura vendit 135
 Caufidicum, vendunt amethystina: convenit illis
 Et strepitu, et facie majoris vivere censûs.
 Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
 Fidimus eloquio? Ciceroni nemo ducentos
 Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens. 140
 Respicit hæc primum qui litigat, an tibi servi
 Octo, decem comites, an post te sella, togati
 Ante pedes. ideo conductâ Paulus agebat
 Sardonyche, atque ideo pluris, quàm Gallus agebat,
 Quàm Basilus. rara in tenui facundia panno. 145
 Quando licet Basilo flentem producere matrem?
 Quis bene dicentem Basilum ferat? accipiat te
 Gallia, vel potiùs nutricula caufidicorum
 Africa, si placuit mercedem ponere linguæ.
 Declamare doces, ô ferrea pectora Vetti, 150
 Cum perimit sævos classis numerosa tyrannos.
 Nam quæcunque sedens modò legerat, hæc eadem flans
 Proferet, atque eadem cantabit versibus isdem.
 Occidit miseros crambe repetita magistros.
 Quis color, et quod sit causæ genus, atque ubi summa
 Quæstio, quæ veniant diversâ parte sagittæ, 156
 Nosse velint omnes, mercedem solvere nemo.
 Mercedem appellas? quid enim scio? culpa docentis
 Scilicet arguitur, quòd lævâ in parte mamillæ
 Nil salit Arcadico juveni, cujus mihi sextâ 160
 Quâque die miserum dirus caput Annibal implet.
 Quidquid id est, de quo deliberat, an petat Urbem
 A Cannis; an post nimbos et fulmina cautus
 Circumagat madidas a tempestate cohortes.
 Quantum vis stipulare, et protinus accipe: quid do, 165
 Ut toties illum pater audiat? ast alii sex
 Vel plures uno conclamant ore sophistæ,
 Et veras agitant lites, raptore relicto:
 Fusa venena silent, malus ingratusque maritus,
 Et quæ jam veteres sanant mortaria cæcos. 170

- Ergo sibi dabit ipse rudem, si nostra movebunt
 Consilia, et vitæ diversum iter ingrediatur,
 Ad pugnam qui rhetoricâ descendit ab umbrâ,
 Summula ne pereat, quâ vilis tessera venit
 Frumenti : quippe hæc merces lautissima. tenta 175
 Chryfogonus quanti doceat, vel Pollio quanti
 Lautorum pueros, artem scindens Theodori,
 Balnea sexcentis, et pluris porticus, in quâ
 Gestetur dominus quoties pluit, anne serenum
 Exipectet, spargatque luto jumenta recenti ? 180
 Hic potius : namque hic mundæ nitet ungula mulæ,
 Parte aliâ longis Numidarum fulta columnis
 Surgat, et argentem rapiat coenatio solem.
 Quanticunque domus, veniet, qui fercula doctè
 Componit ; veniet, qui pulmentaria condit. 185
 Hos inter sumtus festertia Quintiliano,
 Ut multùm, duo sufficient : res nulla minoris
 Constabit patri, quàm filius. unde igitur tot
 Quintilianus habet saltus ? exempla novorum
 Fatorum transi : felix, et pulcher, et acer ; 190
 Felix, et sapiens, et nobilis, et generosus
 Appositam nigræ lunam subtexit alutæ :
 Felix, orator quoque maximus, et jaculator ;
 Et si perfrixit, cantat bene. distat enim, quæ
 Sidera te excipiant modò primos incipientem 195
 Edere vagitus, et adhuc a matre rubentem.
 Si Fortuna volet, fies de rhetore consul :
 Si volet hæc eadem, fies de consule rhetor.
 Ventidius quid enim ? quid Tullius ? anne aliud quàm
 Sidus, et occulti miranda potentia fati ? 200
 Servis regna dabunt, captivis fata triumphos.
 Felix ille tamen, corvo quoque rarior albo.
 Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,
 Sicut Thrasymachi probat exitus, atque Secundi
 Carinatis : et hunc inopem vidistis, Athenæ, 205
 Nil præter gelidas ausæ conferre cicutas.
 Dî majorum umbris tenuem et sine pondere terram,
 Spirantesque crocos, et in urnâ perpetuum ver,
 Qui præceptorem sancti voluere parentis
 Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles 210
 Cantabat patriis in montibus : et cui non tuac

Eliceret risum citharædi cauda magistri?
 Sed Rufum atque alios cædit sua quæque juvenus:
 Rufum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.

Quis gremio Enceladi, doctique Palæmonis affert, 215
 Quantum Grammaticus meruit labor? et tamen ex hoc,
 Quodcunque est, (minus est autem, quàm rhetoris æra)
 Discipuli custos præmordet Accenonetus,
 Et, qui dispensat, frangit sibi. cede, Palæmon,
 Et patere indè aliquid decrescere; non aliter quàm 220
 Institor hibernæ tegetis, niveique cadurci:
 Dummodo non pereat, mediæ quòd noctis ab horâ
 Sedisti, quâ nemo faber, quâ nemo sedebat,
 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
 Dummodo non pereat totidem olfecisse lucernas, 225
 Quot stabant pueri, cum totus decolor esset
 Flaccus, et hæreret nigro fuligo Maroni.
 Rara tamen merces, quæ cognitione tribuni
 Non egeat. sed vos sævas imponite leges,
 Ut præceptori verborum regula constet, 230
 Ut legat historias, auctores noverit omnes,
 Tanquam ungues digitosque suos; ut fortè rogatus,
 Dum petit aut thermas aut Phœbi balnea, dicat
 Nutricem Anchisæ, nomen patriamque novercæ
 Archemori; dicat quot Acestes vixerit annos, 235
 Quot Sículus Phrygibus vini donaverit urnas.
 Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
 Ut si quis cerâ vultum facit: exigite, ut sit
 Et pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
 Ne faciant vicibus. non est leve tot puerorum 240
 Observare manus, oculosque in fine trementes.
 Hæc, inquit, cura; sed cum se verterit annus,
 Accipe, victori populus quod postulat, aurum.

SATYRA VIII.

*Genuinam nobilitatem eam haberi, quæ propriæ virtutis
adminiculis innitatur, non autem vanis majorum nomi-
nibus turgescat.*

STEMMATA quid faciunt? quid prodest, Pontice,
Sanguine censerî, pictosque ostendere vultus [longe
Majorum, et stantes in curribus Æmilianos,
Et Curios jam dimidios, humeroque minorem
Corvinum, et Galbam auriculis nasoque carentem? 5
Quis fructus generis tabulâ jactare capaci
Corvinum, posthâc multâ contingere virgâ
Fumosos equitum cum dictatore magistros;
Si coram Lepidis malè vivitur? effigies quò
Tot bellatorum, si luditur alea pernox 10
Ante Numantinos? si dormire incipis ortu
Luciferi, quo signa duces et castra movebant?
Cur Allobrogicis et magnâ gaudeat arâ
Natus in Herculeo Fabius lare; si cupidus, si
Vanus, et Euganeâ quantumvis mollior agnâ: 15
Si tenerum attritus Catinensi pumice lumbum
Squalentes traducit avos: emtorque veneni
Frangendâ miseram funestat imagine gentem?
Tota licèt veteres exornent undique ceræ
Atria, nobilitas sola est atque unica virtus. 20
Paulus, vel Cossus, vel Drusus moribus esto:
Hos ante effigies majorum pone tuorum:
Præcedant ipsas illi, te consule, virgas.
Prima mihi debes animi bona. sanctus haberi,
Justitiæque tenax factis dictisque mœreris: 25
Agnosco procerem. salve, Getulice, seu tu
Silanus, quocunque alio de sanguine rarus
Civis, et egregius patriæ contingis ovanti.
Exclamare libet, populus quod clamat, Osiri
Invento. quis enim generotum dixerit hunc, qui 30
Indignus genere, et præclaro nomine tantum
Insignis? nanum cuiusdam, Atlanta vocamus:
Æthiopem, cygnum: parvam extortamque puellam,

- European. canibus pigris scabieque vetustâ
 Lævibus, et siccæ lambentibus ora lucernæ, 35
 Nomen erit pardus, tigris, leo; si quid adhuc est,
 Quod fremat in terris violentius. ergo cavebis,
 Et metues, ne tu sis Creticus, aut Camerinus.
- His ego quem monui? tecum est mihi sermo, Rubelli
 Plaute. tumes alto Drusorum sanguine, tanquam 40
 Feceris ipse aliquid, propter quod nobilis esses;
 Ut te conciperet, quæ sanguine fulget Iulii,
 Non quæ ventoso conducta sub aggere textit.
 Vos humiles, inquit, vulgi pars ultima nostri,
 Quorum nemo queat patriam monstrare parentis: 45
 Ast ego Cecropides. vivas, et originis hujus
 Gaudia longa feras: tamen imâ plebe Quiritem
 Facundum invenies. solet hic defendere causas
 Nobilis indocti. veniet de plebe togatâ,
 Qui juris nodos, et legum ænigmata solvat. 50
 Hic petit Euphraten juvenis, domitique Batavi
 Custodes aquilas, armis industrius: at tu
 Nil nisi Cecropides, truncoque simillimus Hermæ.
 Nullo quippe alio vincis discrimine, quàm quòd
 Illi marmoreum caput est, tua vivit imago. 55
 Dic mihi, Teucrorum proles, animalia muta
 Quis generosa putet, nisi fortia? nempe volucrem
 Sic laudamus equum, facili cui plurima palma
 Fervet, et exultat rauco victoria circo.
 Nobilis hic, quocunque venit de gramine, cujus 60
 Clara fuga ante alios, et primus in æquore pulvis:
 Sed venale pecus Corythæ, posteritas et
 Hirpini, si rara jugo victoria sedit.
 Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
 Umbrarum: dominos pretiis mutare jubentur 65
 Exiguus, trito ducunt epirhedia collo
 Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
 Ergo ut miremur te, non tua, primùm aliquid da,
 Quod possim titulis incidere præter honores,
 Quos illis damus, et dedimus, quibus omnia debes. 70
 Hæc fatis ad juvenem, quem nobis fama superbum
 Tradit, et inflatum, plenumque Nerone propinquo.
 Rarus enim ferme sensus communis in illâ
 Fortunâ. sed te censeri laude tuorum,

- Pontice, noluerim, sic ut nihil ipse futuræ
 Laudis agas. miserum est aliorum incumbere famæ,
 Ne collapsa ruant subductis tecta columnis,
 Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
 Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
 Integer: ambiguæ si quando citabere testis
 Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
 Falsus, et admoto dicet perjuriam tauro;
 Summum crede nefas animam præferre pudori,
 Et propter vitam vivendi perdere causas.
 Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
 Gaurana, et Cosmi toto mergatur aheno.
 Expectata diu tandem provincia cum te
 Rectorem accipiet, pone iræ fræna modumque,
 Pone et avaritiæ; miserere inopum sociorum.
 Ossa vides regum vacuis exsucta medullis.
 Respice, quid moneant leges, quid curia mandet;
 Præmia quanta bonos maneat; quam fulmine iusto
 Et Capito et Numitor ruerint, damnante senatu,
 Piratæ Cilicum, sed quid damnatio confert,
 Cum Panfa eripiat quidquid tibi Natta reliquit?
 Præconem, Chærippe, tuis circumspice pannis,
 Jamque tace. furor est post omnia perdere nulum.
 Non idem gemitus olim, nec vulnus erat par
 Damnorum, sociis florentibus, et modò victis.
 Plena domus tunc omnis, et ingens stabat acervus
 Nummorum, Spartana chlamys, conchyliæ Coa,
 Et cum Parrhasii tabulis, signisque Myronis
 Phidiacum vivebat ebur, necnon Polycleti
 Multus ubique labor: raræ sinè Mentore mensæ.
 Indè Dolabella est, atque hinc Antonius, indè
 Sacrilegus Verres. referebant navibus altis
 Occulta spolia, et plures de pace triumphos.
 Nunc sociis juga pauca boum, grex parvus equarum,
 Et pater armenti capto eripietur agello:
 Ipsi deinde Lares, si quod spectabile signum;
 Si quis in ædiculâ Deus unicus, hæc etenim sunt
 Pro summis: nam sunt hæc maxîma. despicias tu
 Forsitan imbelles Rhodios, unctamque Corinthum:
 Despicias meritò, quid resinata juvenus,
 Cruraque totius facient tibi lævia gentis?

- Horrida vitanda est Hispania, Gallicus axis,
 Illyricumque latus, parce et messoribus illis,
 Qui saturant Urbem circo scenæque vacantem,
 Quanta autem indè ferēs tam diræ præmia culpæ,
 Cum tenues nuper Marius discinxerit Afros? 120
 Curandum in primis, ne magna injuria fiat
 Fortibus et miseris: tollas licet omne quod usquam est
 Aurī atque argenti; scutum gladiumque relinques,
 Et jaculum, et galeam. spoliatis arma supersunt.
 Quod modò proposui, non est sententia: verùm 125
 Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
 Si tibi sancta cohors comitum; si nemo tribunal
 Vendit acersecomes; si nullum in conjuge crimen;
 Nec per conventus, et cuncta per oppida curvis
 Unguibus ire parat nummos raptura Celæno: 130
 Tunc licet a Pico numeres genus, altaque si te
 Nomina delectant, omnem Titanida pugnam
 Inter majores, ipsumque Promethea ponas;
 De quocunque voles proavum tibi sumito libro.
 Quòd si præcipitem rapit ambitio, atque libido, 135
 Si frangis virgas fociorum in sanguine, si te
 Delectant hebetes lassò lictore secures:
 Incipit ipsorum contra te stare parentum
 Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
 Omne animi vitium tanto conspectius in se 140
 Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur.
 Quò mihi te solitum falsas signare tabellas
 In templis, quæ fecit avus, statuamque parentis
 Ante triumphalem? quò, si nocturnus adulter
 Tempora Santonico velas adoperta cucullo? 145
 Præter majorum cineres atque ossa volucris
 Carpento rapitur pinguis Damasippus; et ipse,
 Ipse rotam adstringit multo suffamine consul:
 Nocte quidem; sed luna videt, sed sidera testes
 Intendunt oculos. finitum tempus honoris 150
 Cùm fuerit, clarâ Damasippus luce flagellum
 Sumet, et occursum nunquam trepidabit amici
 Jam senis, ac virgâ prior annuet, atque maniplos
 Solvet, et infundet jumentis hordea lassis.
 Intereâ, dum lanatas, torvumque juvencum, 155
 Mòre Numæ cædit Jovis ante altaria, jurat

Sed jacet aurato vix ulla puerpera lecto.
 Tantum artes hujus, tantum medicamina possunt, 595
 Quæ steriles facit, atque homines in ventre necandos
 Conducit. gaude infelix, atque ipse bibendum
 Porrige, quidquid erit: nam si distendere vellet,
 Et vexare uterum pueris salientibus, esses
 Æthiopsis fortasse pater: mox decolor heres 600
 Impleret tabulas, nunquam tibi mane videndus.
 Transeo suppositos, et gaudia, vota que sæpe
 Ad spurcos decepta lacus, atque indè petitos
 Pontifices Salios, Scaurorum nomina falso
 Corpore laturos. stat Fortuna improba noctu 605
 Arridens nudis infantibus. hos fovet omnes,
 Involvitque sinu: domibus tunc porrigit altis,
 Secretumque sibi mimum parat: hos amat, his se
 Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
 Hic magicos affert cantus, hic Thesfala vendit 610
 Philtra, quibus valeat mentem vexare mariti,
 Et soleâ pulsare nates. quod desipis, indè est,
 Indè animi caligo, et magna oblivio rerum,
 Quas modò gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
 Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis, 615
 Cui totam tremuli frontem Cæsonia pulli
 Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
 Ardebant cuncta, et fractâ compage ruebant,
 Non aliter quàm si fecisset Juno maritum
 Infantum. minùs ergo nocens erit Agrippinæ 620
 Boletus: siquidem unius præcordia pressit
 Ille senis, tremulumque caput descendere jussit
 In cœlum, et longâ manantia labra salivâ.
 Hæc poscit ferrum atque ignes, hæc potio torquet:
 Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres. 625
 Tanti partus equæ! quanti una venefica constat!
 Oderunt natos de pellice: nemo repugnet,
 Nemo vetet: jamjam privignum occidere fas est.
 Vos ego, pupilli, moneo, quibus amplior est res,
 Custodite animas, et nulli credite mensæ. 630
 Livida materno fervent adipata veneno.
 Mordeat antè aliquis, quidquid porreixerit illa,
 Quæ peperit: timidus prægustet pocula pappas.
 Finginus hæc, altum satyrâ sumente cothurnum,

- Scilicet : et finem egressi legemque priorum, 635
 Grande Sophocleo carmen bacchamur hiatu,
 Montibus ignotum Rutulis, cœloque Latino,
 Nos utinam vani ! sed clamat Pontia : Feci,
 Confiteor, puerisque meis aconita paravi,
 Quæ deprensa patent ; facinus tamen ipsa peregi. 640
 Tunc duos unâ, sævissima vipera, cœnâ ?
 Tunc duos ? septem, si septem fortè fuissent.
 Credamus tragicis, quidquid de Colchide torvâ
 Dicitur, et Procne. nil contrâ conor : et illæ
 Grandia monstra suis audebant temporibus ; sed 645
 Non propter nummos. minor admiratio fummis
 Debetur monstris : quoties facit ira nocentem
 Hunc sexum, rabie jecur incendente feruntur.
 Præcipites : ut saxa jugis abrupta, quibus mons
 Subtrahitur, clivoque latus pendente recedit. 650
 Illam ego non tulerim, quæ computat, et scelus ingens
 Sana facit. spectant subeuntem fata mariti
 Alcestim : et, similis si permutatio detur,
 Morte viri cupiant animam servare catellæ.
 Occurrent multæ tibi Belides, atque Eriphylæ : 655
 Mane Clytæmnestram nullus non vicus habebit.
 Hoc tantum refert, quod Tyndaris illa bipennem
 Insulsam et fatuam dextrâ lævâque tenebat.
 At nunc res agitur tenui pulmone rubetæ :
 Sed tamen et ferro, si prægustabit Atrides 660
 Pontica ter victi cautus medicamina regis.

SATYRA VII.

*Vnam in Cæsare studioforum spem vertit : vanum et sterile
 scriptoris nomen apud cæteros Urbis proceres esse.*

ET spes, et ratio studiorum in Cæsare tantum.
 Solus enim tristes hac tempestate Camenas
 Respexit ; cum jam celebres notique Poëtæ
 Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
 Tentarent : nec scdum alii nec turpe putarent
 Præcones fieri ; cum, desertis Aganippes

Vallibus, efuriens migraret in atria Clio.
 Nam, si Pieriâ quadrans tibi nullus in umbrâ
 Ostendatur, ames nomen victumque Machæræ ;
 Et vendas potiùs, commissâ quod auctio vendit 10
 Stantibus, ornophorum, tripodes, armaria, cistas,
 Alcyonen Bacchi, Thebas et Terea Fausti.
 Hoc fatius quàm si dicas sub iudice : Vidi,
 Quod non vidisti. faciant equites Asiâni,
 Quamquam et Cappadoces faciant, equitesque Bithyni, 15.
 Altera quos nudo traducit Gallia talo.
 Nemo tamen studiis indignum ferre laborem
 Cogetur posthâc, necit quicumque canoris
 Eloquium vocale modis, laurumque momordit.
 Hoc agite, ô juvenes : circumspicit, et stimulat vos, 20
 Materiamque sibi ducis indulgentia quærit.
 Si qua aliunde putas rerum exspectanda tuarum
 Præsidia, atque ideo crocææ membrana tabellæ
 Impletur ; lignorum aliquid posce ociùs, et, quæ
 Componis, dona Veneris, Thelesine, marito : 25
 Aut clude, et positos tincâ pertunde libellos.
 Frange miser calamos, vigilataque preelia dele,
 Qui facis in parvâ sublimia carmina cellâ,
 Ut dignus venias ederis, et imagine macrâ.
 Spes nulla ulterior : didicit jam dives avarus 30
 Tantùm admirari, tantùm laudare disertos,
 Ut pueri Junonis avem. sed defluit ætas,
 Et pelagi patiens, et cassidis, atque ligonis.
 Tædiâ tunc subeunt animos, tunc seque, suamque
 Terpsichoren odit facunda et nuda senectus. 35
 Accipe nunc artes, ne quid tibi conferat iste,
 Quem colis, et Musarum et Apollinis æde relictâ.
 Ipse facit versus, atque uni cedit Homero,
 Propter mille annos. et si dulcedine famæ
 Succensus recites, Maculonis commodat ædes : 40
 Hæc longè ferrata domus servire jubetur,
 In quâ sollicitas imitatur janua portas.
 Scit dare libertos extremâ in parte sedentes
 Ordinis, et magnas comitum disponere voces.
 Nemo dabit regum, quanti subsellia consent, 45
 Et quæ conducto pendent anabathra tigillo,
 Quæque reportandis posita est orchestra cathedris,

Nos tamen hoc agimus, tenuique in pulvere fulcos
 Ducimus, et litus sterili versamus aratro.
 Nam si discedas, laqueo tenet ambitiosi 50
 Consuetudo mali: tenet insanabile multos
 Scribendi cacoëthes, et ægro in corde senescit.
 Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
 Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
 Communi feriat carmen triviale monetâ ; 55
 Hunc, qualem nequeo monstrare, et sentio tantum,
 Anxietate carens animus facit, omnis acerbi
 Impatiens, cupidus silvarum, aptusque bibendis
 Fontibus Aonidum. neque enim cantare sub antro
 Pierio, thyrsumve potest contingere mœsta 60
 Paupertas, atque æris inops, quo nocte dieque
 Corpus eget. satur est, cum dicit Horatius: Evœ!
 Quis locus ingenio: nisi cum se carmine solo
 Vexant, et dominis Cirrhæ Nysæque feruntur
 Pectora vestra, duas non admittentia curas? 65
 Magnæ mentis opus, nec de Iodice parandâ
 Attonitæ, currus, et equos, faciesque Deorum
 Aspicere, et qualis Rutulum confundat Erinnyis.
 Nam, si Virgilio puer et tolerabile deesset
 Hospitium, caderent omnes a crinibus hydri: 70
 Surda nihil gemeret grave buccina. poscimus, ut sit
 Non minor antiquo Rubrenus Lappa cothurno,
 Cujus et alveolos et lænam pignerat Atreus.
 Non habet infelix Numitor, quod mittat amico;
 Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi, 75
 Unde emeret multâ pascendum carne leonem
 Jam domitum. constat leviori bellua sumtu
 Nimirum, et capiunt plus intestina Poëtæ.
 Contentus famâ jaceat Lucanus in hortis
 Marmoreis: at Serrano, tenuique Saleio 80
 Gloria quantalibet, quid erit, si gloria tantum est?
 Curritur ad vocem jucundam, et carmen amicæ
 Thebaidos, lætam fecit cum Statio Urbem,
 Promisitque diem: tantâ dulcedine captos
 Afficit ille animos, tantâque libidine vulgi 85
 Auditur: sed, cum fregit subsellia versu,
 Esurit, intactam Paridi nisi vendat Agaven,
 Ille et militiæ multis largitur honorem,

- Viderit, et blandæ affiduè densæque tabellæ
 Sollicitent: *αὐτὸς γὰρ ἐψέλιέται ἄνδρα κίναϊδος.*
 Quod tamen ulterius monstrum, quàm mollis avarus?
 Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
 Computat, ac cevet: ponatur calculus, adsint 40
 Cum tabulâ pueri: numerata festertia quinque
 Omnibus in rebus; numerentur deinde labores.
 An facile et primum est agere intrâ viscera penem
 Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
 Servus erit minùs ille miser, qui foderit agrum, 45
 Quàm dominum. sed tu sanè tenerum et puerum te,
 Et pulchrum, et dignum cyatho cœloque putabas
 Vos humili affeclæ, vos indulgebitis unquam
 Cultori, jam nec morbo donare parati?
 En cui tu viridem umbellam, cui succina mittas 50
 Grandia, natalis quoties redit, aut madidum ver
 Incipit; et strâtâ positus longâque cathedrâ
 Munera femineis tractas secreta calendis.
 Dic, passer, cui tot montes, tot prædia servas
 Appula, tot milvos intrâ tua pascua lassos? 55
 Te Trifolinus ager fecundis vitibus implet,
 Suspectumque jugum Cumis, et Gaurus inanis,
 Nam quis plura linit victuro dolia musto?
 Quantum erat exhausti lumbos donare clientis
 Jugeribus paucis? meliusne hic rusticus infans 60
 Cum matre, et casulis, et collusore catello
 Cymbala pullantis legatus fiet amici?
 Improbus es, cùm poscis, ait. sed pensio clamat,
 Posce: sed appellat puer unicus, ut Polyphemi
 Lata acies, per quam solers evasit Ulysses. 65
 Alter emendus erit: namque hic non sufficit; ambo
 Pascendi. quid agam brumâ spirante? quid, oro,
 Quid dicam scapulis servorum Aquilone Decembri,
 Et pedibus? durate, atque exspectate cicadas?
 Verùm ut diffimules, ut mittas cætera, quanto 70
 Metiris pretio, quòd, nî tibi deditus essem,
 Devotusque cliens, uxor tua virgo maneret?
 Scis certè quibus ista modis, quàm sæpe rogâris,
 Et quæ pollicitus. fugientem sæpe puellam
 Amplexu rapui: tabulas quoque ruperat, et jam 75
 Signabat, totâ vix hoc ego nocte redemi,

Te plorante foris: testis mihi lectulus, et tu,
 Ad quem pervenit lecti sonus, et dominæ vox.
 Instabile, ac dirimi cœptum, et jam penè solutum
 Conjugium in multis domibus servavit adulter. 80
 Quò te circumagas? quæ prima, aut ultima ponas?
 Nullum ergo meritum est, ingrata ac perfide, nullum,
 Quòd tibi filiulus, vel filia nascitur ex me?
 Tollis enim, et libris actorum spargere gaudes
 Argumenta viri. foribus suspende coronas: 85
 Jam pater es: dedimus quod famæ opponere possis,
 Jura parentis habes; propter me scriberis heres;
 Legatum omne capis, necnon et dulce caducum.
 Commoda præterea jungentur multa caducis,
 Si numerum, si tres implevero. justa doloris, 90
 Nævole, causa tui: contra tamen ille quid affert?
 Negligit, atque alium bipedem sibi quærit asellum.
 Hæc soli commissa tibi celare memento,
 Et tacitus nostras intrà te fige querelas.
 Nam res mortifera est inimicus pumice lævis. 95
 Qui modò secretum commiserat, ardet, et odit;
 Tanquam prodiderim quidquid scio. sumere ferrum,
 Fuste aperire caput, candelam apponere valvis
 Non dubitat. nec contempnas, aut despicias, quòd
 His opibus nunquam cara est annona veneni. 100
 Ergo occulta teges, ut curia Martis Athenis.
 O Corydon, Corydon, secretum divitis ullum
 Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
 Et canis, et postes, et marmora. claude fenestras,
 Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen 105
 E medio, taceant omnes, propè nemo recumbat:
 Quòd tamen ad cantum galli facit ille secundi,
 Proximus ante diem caupo sciet, audiet et quæ
 Finxerunt pariter librarius, archimagiri,
 Carptores. quod enim dubitant componere crimen 110
 In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
 Baltea? nec deerit qui te per compita quærat
 Nolentem, et miseram vinosus inebriet aurem.
 Illos ergo roges, quidquid paulò antè petebas
 A nobis: taceant illi: sed prodere malunt 115
 Arcanum, quàm subrepti potare Faleri,
 Pro populo faciens quantum Saufeja bibebat.

- Vivendum rectè est, cùm propter plurima, tum his
 Præcipuè causis, ut linguas mancipiorum
 Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi. 120
 Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis
 Quorum animas et farre suo custodit, et ære.
 Idcirco ut possim linguam contemnere servi,
 Utile consilium modò, sed commune, dedisti:
 Nunc mihi quid suades post damnum temporis, et spes
 Deceptas? festinat enim decurrere velox 126
 Flosculus angustæ miseræque brevissima vitæ
 Portio: dum bibimus, dum ferta, unguenta, puellas
 Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
 Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus, 130
 Stantibus et salvis his collibus: undique ad illos
 Convenient et carpentis et navibus omnes,
 Qui digito scalpunt uno caput. altera major
 Spes superest: tu tantùm erucis imprime dentem.
 Hæc exempla para felicibus; at mea Clotho 135
 Et Lachesis gaudent, si pascitur inguine venter.
 O parvi, nostrique Lares, quos thure minuto,
 Aut farre, et tenui soleo exorare coronâ,
 Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
 A tegete et baculo? viginti millia fœnus 140
 Pignoribus positis, argenti vascula puri;
 Sed quæ Fabricius censor notet, et duo fortes
 De grege Mæforum, qui me cervice locatâ
 Securum jubeant clamoso insistere circo?
 Sit mihi prætereà curvus cælator, et alter, 145
 Qui multas facies fingit citò: sufficiunt hæc,
 Quando ego pauper ero. votum miserabile, nec spes
 His saltem: nam cùm pro me Fortuna rogatur,
 Affixit ceras illâ de nave petitas,
 Quæ Siculos cantus effugit remige surdo, 150

SATYRA X.

*Diis committendum esse quid optes, cum sæpe homines vota
etcaudita obruerint.*

OMNIBUS in terris, quæ sunt a Gadibus usque
 Auroram, et Gangem, pauci dignoscere possunt
 Vera bona, atque illis multum diversa, remotâ
 Erroris nebulâ. quid enim ratione timemus,
 Aut cupimus? quid tam dextro pede concipis, ut te 5
 Conatus non pœniteat, votique peracti?
 Evertère domos totas optantibus ipsis
 Dî faciles. nocitura togâ, nocitura petuntur
 Militiâ. torrens dicendi copia multis,
 Et sua mortifera est facundia. viribus ille 10
 Confusus periit, admirandisque lacertis.
 Sed plures nimiam congesta pecunia curâ
 Strangulat, et cuncta exsuperans patrimonia census,
 Quanto delphinis balæna Britannica major.
 Temporibus diris igitur, jussuque Neronis 15
 Longinum et magnos Senecæ prædivitis hortos
 Clauit, et egregias Lateranorum obsidet ædes
 Tota cohors: rarus venit in cœnacula miles.
 Pauca licet portas argenti vascula puri,
 Nocte iter ingressus gladium contumque timebis, 20
 Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbram.
 Cantabit vacuus coram latrone viator.
 Prima fere vota, et cunctis notissima templis
 Divitiæ, crescant ut opes, ut maxima toto
 Nostra sit arca foro. sed nulla aconita bibantur 25
 Ficilibus: tunc illa time, cum pocula sumes
 Gemmata, et lato Setinum ardebit in auro.
 Jamne igitur laudas, quod de sapientibus alter
 Ridebat, quoties a limine moverat unum
 Protuleratque pedem; fiebat contrarius alter? 30
 Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni:
 Mirandum est, unde ille oculis suffecerit humor.
 Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
 Democritus, quanquam non essent urbibus illis

- Prætexta, et trabæ, fæces, lectica, tribunal. 35
 Quid, si vidisset prætorem curribus altis
 Exstantem, et medio sublimem in pulvere circi
 In tunica Jovis, et pictæ Sarrana ferentem
 Ex humeris aulæa togæ, magnæque coronæ
 Tantum orbem, quanto cervix non sufficit ulla? 40
 Quippe tenet sudans hanc publicus, et sibi consul
 Ne placeat, curru servus portatur eodem.
 Da nunc et volucrem, sceptro quæ surgit eburno;
 Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
 Agminis officia, et niveos ad fræna Quirites, 45
 Defossa in oculis quos sportula fecit amicos.
 Tunc quoque materiam risûs invenit ad omnes
 Occursus hominum; cujus prudentia monstrat
 Summos posse viros, et magna exempla daturos
 Vervecum in patriâ, crassoque sub aère nasci. 50
 Ridebat curas, necnon et gaudia vulgi;
 Interdum et lacrymas, cum fortunæ ipse minaci
 Mandaret laqueum, mediumque ostenderet unguem.
 Ergo supervacua aut perniciosâ petuntur,
 Propter quæ fas est genua incerare Deorum. 55
 Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
 Invidiæ, mergit longa, atque insignis honorum
 Pagina; descendunt statuæ, restemque sequuntur.
 Ipsas deinde rotas bigarum impacta securis
 Cædit, et immeritis franguntur crura caballis. 60
 Jam strident ignes, jam follibus atque caminis
 Ardet adoratum populo caput, et crepat ingens
 Sejanus: deinde ex facie toto orbe secundâ
 Fiunt urceoli, pelves, fartago, patellæ.
 Pone domi lauros, duc in Capitolia magnum 65
 Cretatumque bovem: Sejanus ducitur unco
 Spectandus: gaudent omnes. quæ labra? quis illi
 Vultus erat? nunquam, si quid mihi credis, amavi
 Hunc hominem: sed quo cecidit sub crimine? quisnam
 Delator? quibus indicibus? quo teste probavit? 70
 Nil horum. verbosa et grandis epistola venit
 A Capreis. bene habet: nil plus interrogo. sed quid
 Turba Remi? sequitur fortunam, ut semper, et odit
 Damnatos. idem populus, si Nurtia Tusco
 Favisset, si oppressa foret secunda senectus 75

- Principis ; hâc ipsâ Sejanum diceret horâ
 Augustum. jam pridem, ex quo suffragia nulli
 Vendimus, effudit curas, nam qui dabat olim
 Imperium, fasces, legiones, omnia; nunc se
 Continet, atque duas tantum res anxius optat, 80
 Panem, et Circenses. perituros audio multos.
 Nil dubium : magna est fornacula : pallidulus mî
 Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram.
 Quam timeo, victus ne pœnas exigat Ajax,
 Ut malè defensus! curramus præcipites, et 85
 Dum jacet in ripâ, calcemus Cæsaris hostem.
 Sed videant servi, ne quis neget, et pavidum in jus
 Cervice obstrictâ dominum trahat. hi sermones
 Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
 Visne salutari sicut Sejanus, habere 90
 Tantundem, atque illi sellas donare curules ?
 Illum exercitibus præponere ? tutor haberi
 Principis, augustâ Caprearum in rupe sedentis
 Cum grege Chaldæo ? vis certè pila, cohortes,
 Egregios equites, et castra domestica ; quidni 95
 Hæc cupias ? et qui nolunt occidere quemquam,
 Possè volunt. sed quæ præclara, et prospera tanti,
 Ut rebus lætis par sit mensura malorum ?
 Hujus, qui trahitur, prætextam sumere mavis ?
 An Fidenarum, Gabiorumque esse potestas, 100
 Et de mensurâ jus dicere, vasa minora
 Frangere pannofus vacuis ædilis Ulubris ?
 Ergo quid optandum foret, ignorâsse fateris
 Sejanum. nam qui nimios optabat honores,
 Et nimias poscebat opes, numerosa parabat 105
 Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
 Casus, et impulsæ præceps immane ruinæ.
 Quid Crassos, quid Pompeios evertit, et illum,
 Ad sua qui domitos deduxit flagra Quirites ?
 Summus nempe locus nullâ non arte petitus, 110
 Magnaque numinibus vota exaudita malignis.
 Ad generum Cereris sinè cæde et vulnere pauci
 Descendunt reges, et ficcâ morte tyranni.
 Eloquium aut famam Demosthenis, aut Ciceronis
 Incipit optare, et totis Quinquatribus optat, 115
 Quisquis adhuc uno partam colit assè Minervam,

Quem sequitur custos angustæ vernula capsæ,
 Eloquio sed uterque perit orator : utrumque
 Largus et exundans letho dedit ingenii fons.
 Ingenio manus est, et cervix cæsa ; nec unquam 120
 Sanguine caufidici maduerunt rostra pusilli.
 O fortunatam natam me consule Romam.
 Antonî gladios potuit contemnere, si sic
 Omnia dixisset. ridenda poemata malo,
 Quam te, conspicuæ divina Philippica famæ, 125
 Volveris a primâ quæ proxima. sævus et illum
 Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
 Torrentem, et pleni moderantem fræna theatri.
 Dis ille adversis genitus, fætoque sinistro,
 Quem pater ardentis massæ fuligine lippus 130
 A carbone, et forcipibus, gladiosque parante
 Incude, et luteo Vulcano ad rhetora misit.
 Bellorum exuvias, truncis affixa tropæis
 Lorica, et fractâ de casside buccula pendens,
 Et curtum temone jugum, victæque triremis 135
 Aplustre, et summo tristis captivus in arcu,
 Humanis majora bonis creduntur : ad hæc se
 Romanus, Graiusque, ac Barbarus induperator
 Erexit ; causas discriminis atque laboris
 Indè habuit. tanto major famæ sitis est, quàm 140
 Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipsam,
 Præmia si tollas ? patriam tamen obruit olim
 Gloria paucorum, et laudis, tituli que cupido
 Hæfuri saxis cinerum custodibus ; ad quæ
 Discutienda valent sterilis mala robora sicus : 145
 Quandoquidem data sunt ipsis quoque fata sepulcris.
 Expende Annibalem : quot libras in duce summo
 Invenies ? Hic est, quem non capit Africa Mauro
 Percussa Oceano, Niloque admota tepenti.
 Rursus ad Æthiopum populos, aliosque elephantos 150
 Additur imperiis Hispania : Pyrenæum
 Transilit. opposuit natura Alpemque, nivemque :
 Diducit scopulos, et montem rumpit aceto.
 Jam tenet Italiam : tamen ultrâ pergere tendit.
 Actum, inquit, nihil est, nisi Pœno milite portas 155
 Frangimus, et mediâ vexillum pono Suburrâ.
 O qualis facies, et quali digna tabellâ,

- Cùm Gætula dæcem portaret bellua luscum!
 Exitus ergo quis est? O gloria! vincitur idem
 Nempe, et in exilium præceps fugit, atque ibi magnus
 Mirandusque cliens sedet ad prætoria regis, 161
 Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
 Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
 Non gladii, non saxa dabunt, nec tela; sed ille
 Cannarum vindex, ac tanti sanguinis ultor 165
 Annulus. I, demens, et sævas curre per Alpes,
 Ut pueris placeas, et declamatio fias.
 Unus Pellæo juveni non sufficit orbis:
 Æstuat infelix angusto limite mundi,
 Ut Gyaræ clausus scopulis, parvæque Seripho. 170
 Cùm tamen a sigulis munitam intraverit urbem,
 Sarcophago contentus erit. mors sola fatetur,
 Quantula sint hominum corpuscula. creditur olim
 Velificatus Athos, et quidquid Græcia mendax
 Audet in historiâ; constratum clâsibus isdem, 175
 Suppositumque rotis solidum mare. credimus altos
 Defecisse annes, epotaque flumina Medo
 Prandente, et madidis cantat quæ Sostratus alis.
 Ille tamen qualis rediit Salaminc relicta,
 In Corum atque Eurum solitus sævire flagellis 180
 Barbarus, Æolio nunquam hoc in carcere passos,
 Ipsum compedibus qui vinxerat Ennosigæum?
 Mitius id sanè, quod non et stigmatè dignum
 Credidit. huic quisquam vellet servire Deorum?
 Sed qualis rediit? nempe unâ nave, cruentis 185
 Fluctibus, ac tardâ per densâ cadavera prorâ.
 Has toties optata exegit gloria pœnas.
 Da spatium vitæ, multos da Jupiter annos:
 Hoc recto vultu solum, hoc et pallidus optas.
 Sed quàm continuis et quantis longa senectus 190
 Plena malis! deformem, et tetrum ante omnia vultum,
 Dissimilemque sul, deformem pro cute pellem,
 Pendentisque genas, et tales aspice rugas,
 Quales, umbriferos ubi pandit Tabraca saltus,
 In vetulâ scalpit jam mater simia buccâ. 195
 Plurima sunt juvenum discrimina, pulchrior ille
 Hoc, atque ille alio; multum hic robustior illo:
 Una senum facies, cum voce trementia membra,

Et jam lève caput, madidique infantia nati.
 Frangendus misero gingivâ panis inermi. 200
 Usque adeò gravis uxori, natisque, sibi que,
 Ut captatori moveat fastidia Cossò.
 Non eadem vini atque cibi, torpente palato,
 Gaudia. nam coitûs jam longa oblivio : vel si
 Coneris, jacet exiguus cum ramice nervus; 205
 Et, quamvis totâ palpetur nocte, jacebit.
 Anne aliquid sperare potest hæc inguinis ægri
 Canities? quid, quòd meritò suspecta libido est,
 Quæ Venerem affectat sinè viribus. aspice partis
 Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas, 210
 Sit licèt eximius, citharœdo, sive Seleuco,
 Et quibus auratâ mos est fulgere lacernâ?
 Quid refert, magni sedeat quâ parte theatri,
 Quî vix cornicines exaudiet, atque tubarum
 Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris, 215
 Quem dicat venisse puer, quot nuntiet horas.
 Prætereà minimus gelido jam in corpore sanguis
 Febre calet solâ: circumfilit agmine facto
 Morborum omne genus, quorum si nomina quæras,
 Promtiùs expediam, quot amaverit Hippiæ mœchos; 220
 Quot Themison ægros autumnò occiderit uno;
 Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hirrus
 Pupillos: quot longa viros exsorbeat uno
 Maura die, quot discipulos inclinet Hamillus:
 Percurram citiùs, quot villas possideat nunc, 225
 Quo tondente gravis juveni mihi barba sonabat.
 Ille humero, hic lumbis, hic coxâ debilis; ambos
 Perdidit ille oculos, et luscis invidet: hujus
 Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
 Ipse ad conspectum cœnæ diducere rictum 230
 Suetus, hiat tantùm, ceu pullus hirundinis, ad quem
 Ore volat pleno mater jejuna. sed omni
 Membrorum damno major dementia, quæ nec
 Nomina servorum, nec vultum agnoscit amici,
 Cum quo præteritâ cœnavit nocte; nec illos, 235
 Quos genuit, quos eduxit. Nam codice sævo
 Heredes vetat esse suos; bona tota feruntur
 Ad Phialen: tantum artificis valet halitus oris,
 Quod steterat multis in carcere fornicis annis.

- Ut vigeant sensus animi, ducenda tamen sunt 240
 Funera natorum, rogos aspiciendus amatæ
 Conjugis, et fratris, plenæque fororibus urnæ.
 Hæc data poena diu viventibus, ut renovatâ
 Semper clade domûs multis in luctibus, inque
 Perpetuo mœrore, et nigrâ veste senescant. 245
 Rex Pylius, magno si quidquam credis Homero,
 Exemplum vitæ fuit a cornice secundæ.
 Felix nimirum, qui tot per secula mortem
 Distulit, atque suos jam dextrâ computat annos,
 Quique novum toties mustum bibit. oro, parumper 250
 Attendas, quantum de legibus ipse queratur
 Fatorum, et nimio de stamine, cùm videt acris
 Antilochi barbam ardentem: cùm quærit ab omni,
 Quisquis adest socius, cur hæc in tempora duret ;
 Quod facinus dignum tam longo admiserit ævo. 255
 Hæc eadem Peleus, raptum cùm luget Achillem,
 Atque alius, cui fas Ithacum lugere natantem.
 Incolumi Trojâ Priamus venisset ad umbras
 Assaraci magnis solennibus, Hectore funus
 Portante, ac reliquis fratrum cervicibus, inter 260
 Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus
 Cassandra inciperet, scissâque Polyxena pallâ :
 Si foret extinctus diverso tempore, quo non
 Cœperat audaces Paris ædificare carinas.
 Longa dies igitur quid contulit ? omnia vidit 265
 Everfa, et flammis Asiam ferroque cadentem.
 Tunc miles tremulus positâ tulit arma tiarâ,
 Et ruit ante aram summi Jovis, ut vetulus bos,
 Qui domini cultris tenue et miserabile collum
 Præbet, ab ingrato jam fastiditus aratro. 270
 Exitus ille utcunque hominis : sed torva canino
 Latravit rictu, quæ post hunc vixerat, uxor.
 Festino ad nostros, et regem transeo Ponti,
 Et Cræsum, quem vox justi facunda Solonis
 Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ. 275
 Exilium, et carcer, Minturnarumque paludes,
 Et mendicatus victâ Carthagine panis,
 Hinc causas habuere. quid illo cive tulisset
 Natura in terris, quid Roma beatius unquam ;
 Si circumducto captivorum agmine, et omni 280

- Bellorum pompâ, animam exhalasset opimam,
 Cùm de Teutonico vellet descendere curru?
 Provida Pompeio dederat Campania febres
 Optandas: sed multæ urbes, et publica vota
 Vicerunt. igitur fortuna ipsius et Urbis 285
 Servatum victo caput abstulit. hoc cruciatu
 Lentulus, hæc poenâ caruit, ceciditque Cethegus
 Integer, et jacuit Catilina cadavere toto.
 Formam optat modico pueris, majore puellis
 Murmure, cùm Veneris fanum videt anxia mater 290
 Usque ad delicias votorum, cur tamen, inquit,
 Corripias? pulchrâ gaudet Latona Dianâ.
 Sed vetat optari faciem Lucretia, qualem
 Ipsa habuit. cuperet Rutilæ Virginia gibbum
 Accipere, atque suam Rutilæ dare. filius autem 295
 Corporis egregii, miseros trepidosque parentes
 Semper habet. rara est adeo concordia formæ
 Atque pudicitia; sanctos licet horrida mores
 Tradiderit domus, ac veteres imitata Sabinas:
 Prætereà castum ingenium, vultumque modesto 300
 Sanguine ferventem tribuat natura benignâ
 Larga manu: (quid enim puero conferre potest plus,
 Custode et curâ natura potentior omni?)
 Non licet esse viros: nam prodiga corruptoris
 Improbis ipsos audet tentare parentes. 305
 Tanta in muneribus fiducia! nullus ephenum
 Deformem sævâ castravit in arce tyrannus:
 Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, vel
 Stramosum, atque utero pariter, gibboque tumentem.
 I nunc, et juvenis specie lætare tui! quem 310
 Majora exspectant discrimina? fiet adulter
 Publicus, et poenas metuet, quascunque maritis
 Iratis debet: nec erit felicior astro
 Martis, ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
 Interdum ille dolor plus quàm lex ulla dolori 315
 Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
 Verberibus, quosdam mœchos et mugilis intrat.
 Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
 Matronæ: mox cùm dederit Servilia nummos,
 Fiet et illius quam non amat: exuet omnem 320
 Corporis ornatum, quid enim ulla negaverit udis

- Inguinibus, five est hæc Oppia, five Catulla?
 Deterior totos habet illic femina mores.
 Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
 Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti? 325
 Erubuit nempe hæc, ceu fastidita repulsâ.
 Nec Sthenobœa minùs quàm Cressa excanduit, et se
 Concussiere ambæ. mulier sævissima tunc est,
 Cùm stimulos odio pudor admovet. elige quidnam
 Suadendum esse putes, cui nubere Cæsaris uxor 330
 Destinât. optimus hic et formosissimus idem
 Gentis patriciæ rapitur miser extinguendus
 Messalinæ oculis: dudum fedet illa parato
 Flameolo; Tyriusque palàm genialis in hortis
 Sternitur, et ritu decies centena dabuntur 335
 Antiquo: veniet cum signatoribus auspex.
 Hæc tu secreta, et paucis commissa putabas.
 Non nisi legitimè vult nubere. quid placeat, dic:
 Nî parere velis, pereundum est ante lucernas:
 Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res 340
 Nota Urbi et populo contingat principis aures.
 Dedecus ille domûs sciet ultimus. intereâ tu
 Obsequere imperio, si tanti est vita dierum
 Paucorum. quidquid melius leviusque putârîs,
 Præbenda est gladio pulchra hæc et candida cervix. 345
 Nil ergo optabunt homines? si consilium vis,
 Permittes ipsis expendere Numinibus, quid
 Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris.
 Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt Dî.
 Carior est illis homo, quàm sibi. nos animorum 350
 Impulsu, et cæcâ magnâque cupidine ducti,
 Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
 Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
 Ut tamen et poscas aliquid, voveasque facellis
 Extâ, et candiduli divina tomacula porci; 355
 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano.
 Fortem posce animum, mortis terrore carentem;
 Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat
 Naturæ, qui ferre queat quoscunque labores;
 Nesciat irasci, cupiat nihil; et potiores 360
 Herculis ærumnas credat sævosque labores,
 Et Venere, et cœnis, et plumis Sardanapali.

Monstro quod ipse tibi possis dare. semita certè
 Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
 Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te 365
 Nos facimus, Fortuna, Deam, cœloque locamus.

SATYRA XI.

*Invitato ad cœnam Persico, frugalitatem laudat, eos per-
 stringens, qui facultatum suarum modulo sumtus suos non
 metiuntur.*

ATTICUS eximiè si cœnat, lautus habetur:
 Si Rutilus, demens. quid enim majore cachiano
 Excipitur vulgi, quàm pauper Apicius? omnis
 Convictus, thermæ, stationes, omne theatrum
 De Rutilo. nam dum valida ac juvenilia membra 5
 sufficiunt galeæ, dumque ardens sanguine; fertur,
 Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
 Scripturus leges, et regia verba lanistæ.
 Multos porro vides, quos sæpe elusus ad ipsum
 Creditor introitum solet expectare macelli, 10
 Et quibus in solo vivendi causa palato est.
 Egregiùs cœnat meliusque miserrimus horum,
 Et citò casurus jam perlucente ruinâ.
 Interea gustus elementa per omnia quærunt,
 Nunquam animo pretiis obstantibus: interiùs si 15
 Attendas, magis illa juvant, quæ pluris emuntur.
 Ergo haud difficile est perituram arcessere summam
 Lancibus oppositis, vel matris imagine fractâ,
 Et quadringentis nummis condire gulosum
 Fictile: sic veniunt ad miscellanea ludî. 20
 Refert ergò quis hæc eadem paret: in Rutilo nam
 Luxuria est, in Ventidio laudabile nomen
 Sumit, et a censu famam trahit. illum ego jure
 Despiciam, qui scit, quanto sublimior Atlas
 Omnibus in Libyâ sit montibus: hic tamen idem 25
 Ignoret, quantum ferratâ distet ab arcâ
 Sacculus. e cœlo descendit γυῶβι σεαυτὸν,
 Figendum, et memori tractandum pectore, sive
 Conjugium quæras, vel sacri in parte senatûs

- Esse velis, nec enim lorica poscit Achillis 30
 Therſites, in quâ se tranſducebat Ulyſſes.
 Ancipitem ſeu tu magno discrimine cauſam
 Protegere affectas, te conſule, dic tibi quis ſis :
 Orator vehemens, an Curtius, et Matho. buccæ
 Noſcenda eſt meſura tuæ ; ſpectandaque rebus 35
 In ſummis minimiſque ; etiam cùm piſcis emetur.
 Ne mullum cupias, cùm ſit tibi gobio tantum
 In oculis : quis enim te, deſiciente crumena,
 Et creſcente gulâ, manet exitus ; ære paterno,
 Ac rebus merſis in ventrem, ſœnoris, atque 40
 Argenti gravis, et pecorum, agrorumque capacem ?
 Talibus a dominis poſt cuncta noviffimus exit
 Annulus, et digito mendicat Pollio nudo.
 Non præmaturi cineres, nec funus acerbum
 Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſeneſtus. 45
 Hi plerumque gradus : conducta pecunia Romæ,
 Et coram dominis conſumitur. indè ubi paulum
 Neſcio quid ſupereſt, et pallet ſœnoris auctor ;
 Qui vertère ſolum, Baias, et ad oſtea currunt.
 Cedere namque foro jam non eſt deterius, quàm 50
 Eſquilias a ferventi migrare Suburrâ.
 Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
 Mœſtitia eſt, caruiſſe anno Circenſibus uno.
 Sanguinis in facie non hæret gutta ; morantur
 Pauci ridiculum effugientem ex Urbe pudorem. 55
 Experiere hodie numquid pulcherrima dictu,
 Perſice, non præſtem vitâ vel moribus, et re :
 Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
 Coram aliis dictem puero, ſed in aure placentas.
 Nam, cùm ſis conviva mihi promiſſus, habebis 60
 Evandrum, venies Tirynthius, aut minor illo
 Hoſpes, et ipſe tamen contingens ſanguine cœlum :
 Alter aquis, alter ſtammis ad ſidera miſſus.
 Ferula nunc audi nullis ornata macellis.
 De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro 65
 Hœdulus, et toto grege mollior, inſcius herbæ,
 Necdum auſus virgas humilis mordere ſaliſti,
 Qui plus lactis habet quàm ſanguinis ; et montani
 Aſparagi, poſito quos legit villica fuſo.
 Grandia prætereâ, tortoque calentia ſœno. 70

- Ova adfunt ipsis cum matribus, et servatæ
 Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ:
 Signinum Syriumque pyrum; de corbibus isdem
 Æmula Picenis, et odoris mala recentis,
 Nec metuenda tibi, siccatum frigore postquam 75
 Autumnum, et crudi posuere pericula fucci.
 Hæc olim nostri jam luxuriosa senatûs
 Cœna fuit. Curius, parvo quæ legerat horto,
 Ipse focus brevibus ponebat oluscula: quæ nunc
 Squalidus in magnâ fastidit compede fossor, 80
 Qui meminit, calidæ sapiat quid vulva popinæ.
 Sicci terga suis rarâ pendentia crate
 Moris erat quondam festis servare diebus,
 Et natalitium cognatis ponere lardum,
 Accedente novâ, si quam dabat hostia, carne. 85
 Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
 Castrorum imperiis, et dictatoris honore
 Functus, ad has epulas solito maturiûs ibat,
 Erectum domito referens a monte ligonem.
 Cùm tremerent autem Fabios, durumque Catonem, 90
 Et Scauros, et Fabricios, postremò severos
 Censoris mores etiam collega timeret;
 Nemo inter curas, et serâ duxit habendum,
 Qualis in Oceani fluctu testudo nataret,
 Clarum Trojugenis factura ac nobile fulcrum: 95
 Sed nudo latere, et parvis frons ærea lectis
 Vile coronati caput ostendebat aselli,
 Ad quod lascivi ludebant ruris alumni.
 Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
 Tunc rudis, et Graias mirari nescius artes, 100
 Urbibus everfis prædarum in parte repertâ
 Magnorum artificum frangebat pocula miles,
 Ut phaleris gauderet equus, calataque cassis
 Romulæ simulacra feræ mansuescere jussæ
 Imperii fato, et geminos sub rupe Quirinos, 105
 Ac nudam effigiem clypeo venientis et hastâ,
 Pendentisque Dei perituro ostenderet hosti.
 Argenti quod erat, solis fulgebat in armis.
 Ponebant igitur Tusco farrata catino
 Omnia tunc; quibus invidias, si lividulus sis. 110
 Templorum quoque majestas præsentior, et vox

- Nocte ferè mediâ, mediamque audita per Urbem,
 Litore ab Oceani Gallis venientibus, et Dis
 Officium vatis peragentibus, his monuit nos.
 Hanc rebus Latiis curam præstare solebat 115
 Fictilis, et nullo violatus Jupiter auro.
 Illa domi natas, nostrâque ex arbore mensas
 Tempora viderunt : hos lignum stabat ad usus,
 Annosam si fortè nucem dejecerat Eurus.
 At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas, 120
 Nil rhombus, nil dama sapit : putere videntur
 Unguenta, atque rosæ ; latos nisi sustinet orbes
 Grande ebur, et magno sublimis pardus hiatu,
 Dentibus ex illis, quos mittit porta Syenes,
 Et Mauri celeres, et Mauro obscurior Indus, 125
 Et quos deposuit Nabathæo belua saltu,
 Jam nimios, capitique graves. hinc surgit orexis,
 Hinc stomacho bilis : nam pes argenteus illis,
 Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
 Convivam caveo, qui me sibi comparat, et res 130
 Despiciat exiguas. adeò nulla uncia nobis
 Est eboris, nec tessellæ, nec calculus ex hâc
 Materiâ : quin ipsa manubria cultellorum
 Ossea : non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
 Rancidula, aut ideo peior gallina secatur. 135
 Sed nec structor erit, cui cedere debeat omnis
 Pergula, discipulus Trypheri doctoris, apud quem
 Sumine cum magno lepus, atque aper, et pygargus,
 Et Scythicæ volucres, et phœnicopterus ingens,
 Et Gætulus oryx, hebeti lautissima ferro 140
 Cæditur, et totâ sonat ulmea cœna Suburrâ.
 Nec frustum capræ subducere, nec latus Afræ
 Novit avis noster tirunculus, ac rudis omni
 Tempore, et exiguæ furtis imbutus ofellæ.
 Plebeios calices, et paucis assibus emtos 145
 Porriget incultus puer, atque a frigore tutus ;
 Non Phryx, aut Lycius, non a mangone petitus
 Quisquam erit, et magno. cùm posces, posce Latinè.
 Idem habitus cunctis, tonsi, rectique capilli,
 Atque hodie tantum propter convivia pexi. 150
 Pastoris duri est hic filius, ille bubulci :
 Suspirat longo non visam tempore matrem,

- Et casulam, et notos tristis desiderat hœdos.
 Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
 Quales esse decet, quos ardens purpura vestit; 155
 Nec pugillares refert in balnea raucus
 Testiculos, nec vellendas jam præbuit alas:
 Crassa nec opposito pavidus tegit inguina gutto.
 Hic tibi vina dabit diffusa in montibus illis,
 A quibus ipse venit, quorum sub vertice lusit: 160
 Namque una atque eadem est vini patria, atque ministri.
 Forsitan exspectes, ut Gaditana canoro
 Incipiat prurire choro, plausuque probatæ
 Ad terram tremulo descendant clune puellæ,
 Irritamentum Veneris languentis, et acres 165
 Divitis urticæ. major tamen ista voluptas
 Alterius sexûs: magis ille extenditur, et mox
 Auribus atque oculis concepta urina movetur.
 Non capit has nugas humilis domus: audiat ille
 Testarum crepitus cum verbis, nudum olido stans 170
 Fornice mancipium quibus abstinet; ille fruatur
 Vocibus obscœnis, omnique libidinis arte,
 Qui Lacedæmonium pytismate lubricat orbem:
 Namque ibi fortunæ veniam damus. alea turpis,
 Turpe et adulterium mediocribus: hæc eadem illi 175
 Omnia cum faciant, hilares nitidique vocantur.
 Nostra dabunt alias hodie convivia ludos.
 Conditor Iliados cantabitur, atque Maronis
 Altisoni dubiam facientia carmina palmam.
 Quid refert, tales versus quâ voce legantur? 180
 Sed nunc dilatis averte negotia curis,
 Et gratam requiem dona tibi, quando licebit
 Per totam cessare diem: non fœnoris ulla
 Mentio, nec, primâ si luce egressa, reverti 185
 Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor,
 Humida suspectis referens multicia rugis,
 Vexatasque comas, et vultum auremque calentem.
 Protinus ante meum, quidquid dolet, exue limen:
 Pone domum, et fervos, et quidquid frangitur illis,
 Aut perit: ingratos ante omnia pone sodales. 190
 Interea Megalesiacæ spectacula mappæ,
 Idæum solenne colunt, similiisque triumpho
 Prædo caballorum prætor sedet: ac mihi pace

Immensæ nimisæque licet si dicere plebis,
 Totam hodie Romam circus capit; et fragor aurem 195
 Percutit, eventum viridis quo colligo panni.
 Nam si deficeret, mœstam attonitamque videres
 Hanc urbem, veluti Cannarum in pulvere victis
 Consulibus. spectent juvenes, quos clamor, et audax
 Sponsio, quos cultæ decet assedisse puellæ: 200
 Spectent hoc nuptæ, juxtâ recubante marito,
 Quod pudeat narrasse aliquem præsentibus ipsis,
 Nostra bibat vernum contracta cuticula solem,
 Effugiatque togam. jam nunc in balnea salvâ
 Fronte licet vadas, quanquam solida hora superfit 205
 Ad sextam. facere hoc non possis quinque diebus
 Continuis: quia sunt talis quoque tædia vitæ
 Magna. voluptates commendat rarior usus.

SATYRA XII.

*Catullum, qui naufragium evaserat, incolumem gaudet:
 carptis ex ea occasione sordidis hereditariarum artibus.*

NATALI, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
 Quâ festus promissa Deis animalia cespes
 Exspectat; niveam reginæ cædimus agnam:
 Par vellus dabitur pugnanti Gorgone Maurâ.
 Sed procul extensum petulans quatit hostia funem, 5
 Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
 Quippe ferox vitulus templis maturus et aræ,
 Spargendusque mero, quem jam pudet ubera matris
 Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
 Si res ampla domi, similisque affectibus esset, 10
 Pinguior Hispullâ traheretur taurus, et ipsâ
 Mole piger, nec finitimâ nutritus in herbâ:
 Læta sed ostendens Clitumni pascua sanguis
 Æret, et a grandi cervix ferienda ministro,
 Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaque passi 15
 Nuper, et incolumem sese mirantis amici.
 Nam præter pelagi casus, et fulguris ictum
 Evasi, densæ cælum abscondere tenebræ

Nūbe unā, subitusque antennas impulit ignis ;
 Cūm se quisque illo percussū crederet, et mox 20
 Attonitus nullū conferri posse putaret
 Naufragium velis ardentibus, omnia fiunt
 Talia, tam graviter, si quando pœtica surgit
 Tempestas, genus ecce aliud discriminis ; audi,
 Et miserere iterum, quanquam sūt cœtera fortis 25
 Eiusdem : pars dira quidem, sed cognita multis,
 Et quam votivā testantur sana tabellā
 Plurima, pictores quis nescit ab Iside pasci ?
 Accidit et nostro similis fortuna Catullo.
 Cūm plenus fluctu medius foret alveus, et jam, 30
 Alternū puppis latus evertentibus undis
 Arboris incertæ, nullam prudentia cani
 Rectoris conferret opem ; decidere jactu
 Cœpit cum ventis, imitatus castora, qui se
 Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno 35
 Testiculorum : adeò medicatum intelligit inguen,
 Fundite quæ mea sūt, dicebat, cuncta, Catullus,
 Præcipitare volens etiam pulcherrima, vestem
 Purpuream, teneris quoque Mæcenatibus aptam ;
 Atque alias, quarum generosi graminis ipsum 40
 Infecit natura pecus, sed et egregius fons
 Viribus occultis, et Bæticus adjuvat aër,
 Ille nec argentum dubitabat mittere, lances
 Parthenio factas, urnæ cratera capacem,
 Et dignum sitiente Pholo, vel conjuge Fusci. 45
 Adde et bascaudas, et mille escaria, multum
 Cœlati, biberat quo callidus emtor Olynthi.
 Sed quis nunc alius, quā mundi parte, quis audet
 Argento præferre caput, rebusque salutem ?
 Non propter vitam faciunt patrimonia quidam, 50
 Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
 Jactatur rerum utilium pars maxima ; sed nec
 Damna levant. tunc, adversis urgentibus, illic
 Decidit, ut malum ferro submitteret, ac se
 Explicat angustum, discriminis ultima quando 55
 Præsidia afferimus, navem factura minorem.
 I nunc, et ventis animam committe, dolato
 Confusus ligno, digitis a morte remotus
 Quattuor, ac septem, si sit latissima tæda.

- Mox cum reticulis, et pane, et ventre lagenæ, 60
 Aspice fumendas in tempestate secures.
 Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
 Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
 Et pelago; postquam Parcæ meliora benignâ
 Pensa manu ducunt hilares, et staminis albi 65
 Lanificæ; modicâ nec multum fortior aurâ
 Ventus adest; inopi miserabilis arte cucurrit
 Vestibus extensis, et, quod superaverat unum,
 Velo prora suo: jam deficientibus Austris,
 Spes vitæ cum sole redit. tum gratus lilio, 70
 Atque novercali fedes prælata Lavino,
 Conspicitur sublimis apex, cui candida nomen
 Scrofa dedit, lætis Phrygibus mirabile fumen,
 Et nunquam visis triginta clara mamillis.
 Tandem intrat positas inclusa per æquora moles, 75
 Tyrrhenamque Pharon, porrectaque brachia rursum,
 Quæ pelago currunt medio, longèque relinquunt
 Italiam. non sic igitur mirabere portus,
 Quos natura dedit: sed truncâ puppe magister
 Interiora petit Baianæ pervia cymbæ 80
 Tutî stagna sinûs. gaudent ibi vertice raso
 Garrula securi narrare pericula nautæ.
 Ite igitur, pueri, linguis animisque faventes,
 Sertaque delubris, et farra imponite cultris,
 Ac molles ornate focos, glebamque virentem: 85
 Jam sequar, et sacro, quod præstat, rite peracto,
 Indè domum repetam, graciles ubi parva coronas
 Accipiunt fragili simulacra nitentia cerâ.
 Hic nostrum placabo Jovem, Laribusque paternis
 Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores. 90
 Cuncta nitent; longos erexit janua ramos;
 Et matutinis operitur festa lucernis.
 Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine: Catullus,
 Pro cujus reditu tot pono alteria, parvos
 Tres habet heredes. libet exspectare, quis ægram 95
 Et claudentem oculos gallinam impendat amico
 Tam sterili, verum hæc nimia est impensa: coturnix
 Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
 Si cœpit locuples Gallita et Paccius orbi,
 Legitimè fixis vestitur tota tabellis 100

Porticus, existunt qui promittant hecatomben :
 Quatenus hic non sunt, nec venales elephanti,
 Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
 Bellua concipitur : sed furvâ gente petita,
 Arboribus Rutulis et Turni pascitur agro. 105
 Cæsaris armentum, nulli servire paratum
 Privato: siquidem Tyrio parere solebant
 Annibali, et nostris ducibus regique Molloffo,
 Horum majores, ac dorso ferre cohortes,
 Partem aliquam belli, et euntem in proelia turrim. 110
 Nulla igitur mora per Novium, mora nulla per Istrum
 Pacuvium, quin illud ebur ducatur ad aras,
 Et cadat ante Lares Gallitæ victima sacra,
 Tantis digna Deis, et captatoribus horum.
 Alter enim, si concedas mactare, vovebit 115
 De grege fervorum magna aut pulcherrima quæque
 Corpora; vel pueris, et frontibus ancillarum
 Imponet vittas: et si qua est nubilus illi
 Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, et si
 Non sperat tragicæ furtiva piacula cervæ. 120
 Laudo meum civem, nec comparo testamento
 Mille rates: nam si Libitinam evaserit æger,
 Delebit tabulas, inclusus carcere nastæ,
 Post meritum sanè mirandum; atque omnia soli
 Forsan Pacuvio breviter dabit: ille superbus 125
 Incedet victis rivalibus. ergo vides, quàm
 Grande operæ pretium faciat jugulata Mycenis.
 Vivat Pacuvius, quæso, vel Nestora totum:
 Possideat quantum rapuit Nero, montibus aurum
 Exæquet: nec amet quemquam, nec ametur ab ullo. 130

S A T Y R A XIII.

*Calvinum depositi negati jaeturâ mæssum solatur: docet quæ
 nocentes nunquam impunè peccare, cum surdo fœdæ con-
 scientiæ flagello cædantur.*

EXEMPLUM quodcumque malo committitur, ipsi
 Displicet auctori. prima est hæc ultio, quod se
 Judice nemo nocens absolvitur, improba quamvis.

Gratia fallaci prætoris vicerit urnâ.
 Quid sentire putas omnes, Calvine, recenti 5
 De scelere, et fidei violatæ crimine? sed nec
 Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
 Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
 Quæ pateris. casus multis hic cognitus, ac jam
 Tritus, et e medio Fortunæ ductus acervo. 10
 Ponamus nimios gemitus: flagrantior æquo
 Non debet dolor esse viri, nec vulnere major.
 Tu quamvis levium minimam exiguamque malorum
 Particulam vix ferre potes, spumantibus ardens
 Visceribus, sacrum tibi quod non reddat amicus 15
 Deposited. stupet hæc, qui jam post terga reliquit
 Sexaginta annos, Fonteio consule natus?
 An nihil in melius tot rerum proficit usu?
 Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis,
 Victrix fortunæ sapientia. ducimus autem 20
 Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
 Nec jactare jugum vitâ didicere magistrâ.
 Quæ tam festa dies, ut cesset prodere furem,
 Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
 Quæsitum, et partos gladio vel pyxide nummos? 25
 Rari quippe boni: numerus vix est totidem, quot
 Thebarum portæ, vel divitis ostia Nili.
 Nona ætas agitur, pejoraque secula ferri
 Temporibus: quorum sceleri non invenit ipsa
 Nomen, et a nullo posuit natura metallo. 30
 Nos hominum Divûmque fidem clamore ciemus,
 Quanto Fessidium laudat vocalis agentem
 Sportula. dic, senior bullâ dignissime, nescis
 Quas habeat veneres aliena pecunia? nescis
 Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cum 35
 Exigis a quoquam ne pejeret, et putet ullis
 Esse aliquod numen templis, aræque rubenti?
 Quondam hoc indigenæ vivebant more, prius quam
 Sumeret agrestem posito diademate falcem
 Saturnus fugiens: tunc cum virguncula Juno, 40
 Et privatus adhuc Idæis Jupiter antris.
 Nulla super nubes convivia Cœlicolarum,
 Nec puer Iliacus, formosa nec Herculis uxor
 Ad cyathos; et jam siccato neclare tergens

- Brachia Vulcanus Liparæâ nigra tabernâ. 45
 Prandebat sibi quisque Deus, nec turba Deorum
 Talis, ut est hodie; contentaque sidera paucis
 Numinibus miserum urgebant Atlanta minori
 Pondere. nondum aliquis sortitus triste profundi
 Imperium, aut Siculâ torvus cum conjugè Pluton. 50
 Nec rota, nec Furiæ, nec saxum, aut vulturis atrî
 Pœna; sed infernis hilares sinè regibus umbræ.
 Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
 Credebant hoc grande nefas, et morte piandum,
 Si juvenis vetulo non assurrexerat, et si 55
 Barbato cuicumque puer; licèt ipse videret
 Plura domi fraga, et majores glandis acervos.
 Tam venerabile erat præcedere quattuor annis,
 Primaque par adeò sacræ lanugo senectæ.
 Nunc si depositum non inficietur amicus, 60
 Si reddat veterem cum totâ ærugine sollem,
 Prodigiola fides, et Tuscis digna libellis,
 Quæque coronatâ lustrari debeat agnâ.
 Egregium sanctumque virum si cerno, bimembri
 Hoc monstrum puero, vel miraadis sub aratro 65
 Piscibus inventis, et fœtæ comparo mulæ,
 Sollicitus, tanquam lapides effuderit imber,
 Examenque apium longâ confederit uvâ
 Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit annis
 Gurgitibus miris, et lactis vortice torrens. 70
 Intercepta decem quereris sestertia fraude
 Sacrilegâ: quid si bis centum perdidit alter
 Hoc arcana modo? majorem tertius illâ
 Summan, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
 Tam facile et proum est Superos contemnere testes, 75
 Si mortalis idem nemo sciat. aspice quantâ
 Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
 Per Solis radios Tarpeiaque fulmina jurat,
 Et Martis frameam, et Cirrhæi spicula vatis;
 Per calamos venatricis pharetramque puellæ, 80
 Perque tuum, pater Ægei Neptune, tridentem:
 Addit et Herculeos arcus, hastamque Minervæ,
 Quidquid habent telorum armamentaria cœli.
 Si verò et pater est, comedam, inquit, flebile nati
 Sineiput elixi, Pharioque madentis aceto. 85

Sunt, in Fortunæ qui casibus omnia ponant,
 Et nullo credant mundum rectore moveri,
 Naturâ volvente vices et lucis et anni ;
 Atque ideo intrepidi quæcunque altaria tangunt.
 Est alius metuens, ne crimen pœna sequatur. 90
 Hic putat esse Deos, et pejerat, atque ita fecum :
 Decernat quodcunque volet de corpore nostro
 Isis, et irato feriat mea lumina sistro,
 Dummodò vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
 Et phthisis, et vomicæ putres, et dimidium crus 95
 Sunt tanti ? pauper locupletem optare podagram
 Ne dubitet Ladas, si non eget Anticyrâ, nec
 Archigene. quid enim velocis gloria plantæ
 Præstat, et esuriens Pisææ ramus olivæ ?
 Ut sit magna, tamen certè lenta ira Deorum est. 100
 Si curant igitur cunctos punire nocentes,
 Quando ad me venient ? sed et exorabile numen
 Fortasse experiar : solet his ignoscere. multi
 Committunt eadem diverso crimina fato :
 Ille crucem sceleris pretium tulit, hic diadema. 105
 Sic animum diræ trepidum formidine culpæ
 Confirmant. tunc te sacra ad delubra vocantem
 Præcedit, trahere imò ultro, ac vexare paratus.
 Nam cum magna malæ superest audacia causæ,
 Creditur a multis fiducia. minimum agit ille, 110
 Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.
 Tu miser exclamas, ut Stentora vincere possis,
 Vel potius quantum Gradivus Homericus : audis,
 Jupiter, hæc, nec labra moves, cum mittere vocem
 Debueras, vel marmoreus, vel aheneus ? aut cur 115
 In carbone tuo chartâ pia thura solutâ
 Ponimus, et sectum vituli jecur, albaque porci
 Omenta ? ut video, nullum discrimen habendum est
 Effigies inter vestras statuamque Bathylli.
 Accipe quæ contrâ valeat solatia ferre, 120
 Et qui nec Cynicos, nec Stoïca dogmata legit
 A Cynicis tunicâ distantia ; non Epicurum
 Suspicit exigui lætum plantaribus horti.
 Curentur dubii medicis majoribus ægri :
 Tu venam vel discipulo committe Philippi. 125
 Si nullum in terris tam detestabile factum

- Ostendis, taceo, nec pugnâ cædere pectus
 Te veto, nec planâ faciem contundere palmâ :
 Quandoquidem accepto claudenda est janua danno,
 Et majore domûs gemitu, majore tumultu 130
 Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
 Fingit in hoc casu, vestem diducere summam
 Contentus, vexare oculos humore coacto.
 Ploratur lacrymis amissa pecunia veris.
 Sed si cuncta vides simili fora plena querelâ ; 135
 Si, decies lectis diversâ parte tabellis,
 Vana supervacui dicunt chirographa ligni,
 Arguit ipsorum quos littera, gemmaque princeps
 Sardonychum, oculis quæ custoditur eburnis :
 Te nunc delicias extra communia censes 140
 Ponendum ; quia tu gallinæ filius albæ,
 Nos viles pulli nati infelicibus ovis.
 Rem pateris modicam, et mediocri bile ferendam,
 Si flectas oculos majora ad crimina. confer
 Conductum latronem, incendia sulfure cœpta, 145
 Atque dolo, primos cum janua colligit ignes :
 Confer et hos, veteris qui tollunt grandia templi
 Pocula adorandæ rubiginis, et populorum
 Dona, vel antiquo positas a rege coronas.
 Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui 150
 Radat inaurati femur Herculis, et faciem ipsam
 Neptuni ; qui bracteolam de Castore ducat.
 An dubitet solitus totum conflare tonantem ?
 Confer et artifices, mercatoremque veneni,
 Et deducendum corio bovis in mare, cum quo 155
 Clauditur adversis innoxia fœmia fatis.
 Hæc quota pars scelerum, quæ custos Gallicus Urbis
 Usque a Lucifero, donec lux occidat, audit ?
 Humani generis mores tibi nôsse volenti 160
 Sufficit una domus. paucos consume dies, et
 Dicere te miserum, postquam illinc veneris, aude.
 Quis tumidum guttur miratur in Alpibus ? aut quis
 In Meroë crasso majorem infante mamillam ?
 Cærulea quis stupuit Germani lumina, flavam
 Cæleriem, et madido torquentem cornua cirro ? 165
 Nempe quod hæc illis natura est omnibus una.
 Ad subitas Thracum volucres, nubemque sonoram

- Pygmæus parvis currit bellator in armis :
 Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis
 Unguibus a sævâ fertur græ. si videas hoc 170
 Genibus in nostris, risu quatiare: sed illic,
 Quanquam eadem assiduè spectentur proelia, ridet
 Nemo, ubi tota cohors pede non est altior uno.
 Nullane perjuri capitis, fraudisque nefandæ
 Pœna erit? abreptum crede hunc graviore catenâ 175
 Protinus, et nostro (quid plus velit ira?) necari
 Arbitrio. manet illa tamen jactura, nec unquam
 Depositum tibi sospes erit: sed corpore trunco
 Invidiosa dabit minimus solatia sanguis.
 At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ. 180
 Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis
 Interdum, aut levibus videas flagrantia causis,
 Quantulacunque adeò est occasio, sufficit iræ.
 Chrysippus non dicet idem, nec mite Thaletis
 Ingenium, dulcique senex vicinus Hymetto, 185
 Qui partem acceptæ sæva inter vincla cicutæ
 Accusatori nollet dare. plurima felix
 Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
 Prima docens rectum sapientia: quippe minuti
 Semper et infirmi est animi exiguique voluptas 190
 Ultio. continuò sic collige, quòd vindictâ
 Nemo magis gaudet, quam femina, cur tamen hos tu
 Evasisse putes, quos diri conscia facti
 Mens habet attonitos, et surdo verberere cædit,
 Occultum quatiante animo tortore flagellum? 195
 Pœna autem vehemens, ac multo sævior illis,
 Quas et Cæditius gravis invenit et Rhadamanthus,
 Nocte dieque suum gestare in pectore testem.
 Spartano cuidam respondit Pythia vates,
 Haud impunitum quondam fore, quòd dubitaret 200
 Depositum retinere, et fraudem jure tueri
 Jurando: quærebat enim quæ numinis esset
 Mens, et an hoc illi facinus suaderet Apollo.
 Reddidit ergo metu, non moribus; et tamen omnem
 Vocem adyti dignam templo, veramque probavit, 205
 Exstinctus totâ pariter cum prole domoque,
 Et quamvis longâ deductis gente propinquis.
 Hæc patitur pœnas peccandi sola voluntas.

Nam scelus intrà se tacitum qui cogitat ullum,
 Facti crimen habet. ceddò, si conata peregit? 210
 Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat;
 Faucibus ut morbo siccis, interque molares
 Difficili crescente cibo. sed vina misellus
 Exspuit: Albani veteris pretiosa fenestus
 Displicet. ostendas melius, densissima ruga 215
 Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
 Noctè brevem si fortè indulsit cura soporem,
 Et toto versata toro jam membra quiescunt;
 Continudò templum, et violati numinis aras,
 Et, quod præcipuis mentem sudoribus urget, 220
 Te videt in somnis. tua sacra et major imago
 Humanâ turbat pavidum, cogitque fateri.
 Hi sunt qui trepidant, et ad omnia fulgura pallent,
 Cùm tonat: exanimes primo quoquè murmure cœli;
 Non quasi fortuitus, nec ventorum rabie, sed 225
 Iratus cadat in terras, et vindicet ignis.
 Illa nihil nocuit, curâ graviore timetur
 Proxima tempestas; velut hoc dilata sereno.
 Prætereà, lateris vigili cum febre dolorem
 Si coepere pati, missum ad sua corpora morbum 230
 In festo credunt a numine: saxa Deorum
 Hæc et tela putant. pecudem spondere facello
 Balantem, et Laribus cristam promittere galli
 Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
 Concessum? vel quæ non dignior hostia vitâ? 235
 Mobilis et varia est ferme natura malorum.
 Cùm scelus admittunt, superest constantia: quid fas,
 Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
 Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
 Damnatos, fixa et mutari nescia. nam quis 240
 Peccandi finem posuit sibi? quando recepit
 Ejectum semel attritâ de fronte ruborem?
 Quisnam hominum est, quem tu contentum videris uno
 Flagitio? dabit in laqueum vestigia noster
 Perfidus, et nigri patietur carceris uncum, 245
 Aut maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes
 Exfulibus magnis. poenâ gaudebis amarâ
 Nominis invisî; tandemque fatebere lætus
 Nec surdum, nec Tiresiam quemquam esse Deorum.

SATYRA XIV.

Quàm sanctè coram pueris vivendum sit, parentibus præcipit: quandoquidem si coram malè vivitur, obscœnâ domesticæ pravitatis imitatione laborabunt.

PLURIMA sunt, Fuscine, et famâ digna sinistra,
 Et nitidis maculam hæsuram figentia rebus,
 Quæ monstrant ipsi pueris traduntque parentes.
 Si damnosa senem juvat alea, ludit et heres
 Bullatus, parvoque eadem movet arma fritillo. 5
 Nec melius de se cuiquam sperare propinquo
 Concedet juvenis, qui radere tubera terræ,
 Boletum condire, et eodem jure natantes
 Mergere ficedulas didicit, nebulone parente,
 Et canâ monstrante gulâ, cùm septimus annus 10
 Transierit puerum, nondum omni dente renato,
 Barbatos licet admoveas mille indè magistros,
 Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
 Semper, et a magnâ non degenerare culinâ.
 Mitem animum, et mores modicis erroribus æquos 15
 Præcipit, atque animas fervorum, et corpora nostrâ
 Materiâ constare putat, paribusque elementis:
 An sævire docet Rutilus? qui gaudet acerbo
 Plagarum strepitu, et nullam Sirena flagellis
 Comparat, Antiphates trepidi laris, ac Polyphemus? 20
 Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
 Uritur ardenti duo propter lintea ferro.
 Quid suadet juveni lætus stridore catenæ,
 Quem mirè afficiunt inscripta ergastula, carcer
 Rusticus? exspectas ut non sit adultera Largæ 25
 Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
 Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu,
 Ut non ter decies respiret? conscia matri
 Virgo fuit: ceras nunc hæc dictante pufillas
 Implet, et ad mœchum dat eisdem ferre cinædis. 30
 Sic natura jubet: velocius et citiùs nos
 Corrumpunt vitiorum exempla domestica, magnis
 Cùm subeunt animos auctoris, unus et alter

Forsitan hæc spernant juvenes, quibus arte benignâ,
 Et meliore luto finxit præcordia Titan : 35
 Sed reliquos fugienda patrum vestigia ducunt,
 Et monstrata diu veteris trahit orbita culpæ.
 Abstineas igitur damnandis, hujus enim vel
 Una potens ratio est, ne crimina nostra sequantur
 Ex nobis geniti : quoniam dociles imitandis 40
 Turpibus ac pravis omnes fumus ; et Catilinam
 Quocunque in populo videas, quocunque sub axe :
 Sed nec Brutus erit, Bruti nec avunculus usquam.
 Nil dictu fœdum visuque hæc limina tangat,
 Intrâ quæ puer est. procul hinc, procul indè puellæ 45
 Lenonum, et cantus pernoctantis parasiti.
 Maxima debetur puero reverentia. si quid
 Turpe paras, nec tu pueri contemseris annos :
 Sed peccaturo obsistat tibi filius infans.
 Nam si quid dignum censoris fecerit irâ 50
 Quandoque, et similem tibi se non corpore tantum,
 Nec vultu dederit, morum quoque filius, et qui
 Omnia deterius tua per vestigia peccet,
 Corripies nimirum, et castigabis acerbo
 Clamore, ac post hæc tabulas mutare parabis. 55
 Unde tibi frontem libertatemque parentis,
 Cùm facias pejora fenex, vacuumque cerebro
 Jampridem caput hoc ventosa cucurbita quærat ?
 Hospite venturo cessabit nemo tuorum :
 Verre pavementum, nitidas ostende columnas ; 60
 Arida cum totâ descendat aranea telâ :
 Hic lêve argentum, vasa aspera tergeat alter :
 Vox domini furit instantis, virgamque tenentis.
 Ergo miser trepidas, ne stercore fœda canino
 Atria displiceant oculis venientis amici, 65
 Ne perfusa luto sit porticus ; et tamen uno
 Semodio scobis hæc emendat servulus unus.
 Illud non agitas, ut sanctam filius omni
 Aspiciat sinè labe domum, vitioque carentem ?
 Gratum est, quòd patriæ civem populoque dedisti ; 70
 Si facis, ut patriæ sit idoneus, utilis agris,
 Utilis et bellorum et pacis rebus agendis.
 Plurimum enim intererit, quibus artibus, et quibus hunc
 Moribus instituas, serpente ciconia pullos [tu

- Nutrit, et inventâ per devia rura lacertâ : 79
 Illi eadem suntis quærunt animalia pennis.
 Vultur jumento, et canibus, crucibusque relictis,
 Ad fetus properat, partemque cadaveris affert.
 Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, et se
 Pascentis, propriâ cum jam facit arbore nidos. 80
 Sed leporem, aut capream famulæ Jovis, et generosæ
 In saltu venantur aves : hinc præda cubili
 Ponitur : inde autem, cum se matura levârit
 Progenies stimulante fame, festinat ad illam,
 Quam primùm rupto prædam gustaverat ovo. 85
 Ædificator erat Centronius, et modò curvo
 Litore Caietæ, summâ nunc Tiburis arce,
 Nunc Prænестinis in montibus alta parabat
 Culmina villarum, Græcis longèque petitis
 Marmoribus vincens Fortunæ atque Herculis ædem ; 90
 Ut spado vincebat Capitelia nostra Posides.
 Dum sic ergo habitat Centronius, imminuit rem,
 Fregit opes, nec parva tamen mensura relicte
 Partis erat : totam hanc turbavit filius amens,
 Dum meliore novas attollit marmore villas. 95
 Quidam fortiti metuentem sabbata patrem,
 Nil præter nubes, et cœli numen adorant :
 Nec distare putant humanâ carne fuillam,
 Quâ pater abstinuit ; mox et præputia ponunt,
 Romanas autem soliti contemnere leges, 100
 Judaicum ediscunt, et servant, ac metuunt jus,
 Tradidit arcano quodecunque volumine Moses.
 Non monstrare vias, eadem nisi sacra colenti ;
 Quæsitum ad fontem solos deducere verpos.
 Sed pater in causâ, cui septima quæque fuit lux 105
 Ignava, et partem vitæ non attigit ullam.
 Sponte tamen juvenes imitantur cætera : solam
 Inviti quoque avaritiam exercere jubentur.
 Fallit enim vitium specie virtutis et umbrâ,
 Cum sit triste habitu, vultuque et veste severum : 110
 Nec dubiè tanquam frugi laudetur avarus,
 Tanquam parcus homo, et rerum tutela suarum
 Certa magis, quàm si fortunas servet easdem
 Hesperidum serpens, aut Ponticus. adde quòd hunc, de
 Quo loquor, egregium populus putat acquirendi 115

Artificem : quippe his crescunt patrimonia fabris,
 sed crescunt quocunque modo, majoraque fiunt
 Incude assiduâ, semperque ardente camino.
 Et pater ergo animi felices credit avaros,
 Qui miratur opes, qui nulli exempla beati 120
 Pauperis esse putat : juvenes hortatur, ut illam
 Ire viam pergant, et eidem incumbere sectæ.
 Sunt quædam vitiorum elementa : his protinus illos
 Imbuit, et cogit minimas ediscere fordes :
 Mox acquirendi docet insatiabile votum. 125
 Servorum ventres modio castigat iniquo,
 Ipse quoque esuriens : neque enim omnia sustinet unquam
 Mucida cærulei panis consumere frustra,
 Hesternum solitus medio servare minutal
 Septembri ; nec non differre in tempora cœnæ 130
 Alterius, conchem æstivam cum parte lacerti
 Signatam, vel dimidio putrique filuro,
 Filaque sectivi numerata includere porri,
 Invitatus ad hæc aliquis de ponte negabit.
 Sed quò divitias hæc per tormenta coactas, 135
 Cùm furor haud dubius, cùm sit manifesta phrenesis,
 Ut locuples moriaris egentis vivere fato?
 Interea pleno cùm turget sacculus ore,
 Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crevit :
 Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur 140
 Altera villa tibi, cùm rus non sufficit unum,
 Et proferre libet fines, majorque videtur,
 Et melior vicina seges. mercaris et hanc, et
 Arbusta, et densâ montem qui canet olivâ.
 Quorum si pretio dominus non vincitur ullo, 145
 Nocte boves macri, lassoque famelica collo
 Jumenta ad virides hujus mittentur aristas ;
 Nec prius indè domum, quam tota novalia sævos
 In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
 Dicere vix possis, quam multi talia plorent, 150
 Et quot venales injuria fecerit agros.
 Sed qui sermones ? quæ foedæ buccina famæ ?
 Quid nocet hoc, inquit. tunicam mihi malo lupini,
 Quàm si me toto laudet vicina pago,
 Exigui ruris paucissima farra secantem. 155
 Scilicet et morbis et debilitate carebis,

- Et luctum et curam effugies, et tempora vitæ
 Longa tibi post hæc fato meliore dabuntur;
 Si tantum culti solus possederis agri,
 Quantum sub Tatio populus Romanus arabat. 160
 Mox etiam fractis ætate, ac Punica passis
 Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladiosque Molossos,
 Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
 Vulneribus. merces hæc sanguinis atque laboris
 Nullis visa unquam meritis minor, aut ingratae 165
 Curta fides patriæ. saturabat glebula talis
 Patrem ipsum, turbamque casæ; quæ feta jacebat
 Uxor, et infantes ludebant quattuor, unus
 Vernula, tres domini: sed magnis fratribus horum
 A serobe vel sulco redeuntibus altera cœna 17
 Amplior, et grandes fumabant pultibus ollæ.
 Nunc modus hic agri nostro non sufficit horto.
 Indè ferè scelerum causæ, nec plura venena
 Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
 Humanæ mentis vitium, quàm sæva cupido 175
 Indomiti censûs. nam dives qui fieri vult,
 Et citò vult fieri. sed quæ reverentiâ legum,
 Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
 Vivite contenti casulis, et collibus istis,
 O pueri, Marfus dicebat et Hernicus olim 180
 Vestinusque senex: panem quæramus aratro,
 Qui satis est mensis. laudant hoc numina ruris,
 Quorum ope et auxilio, gratæ post munus aristæ,
 Contingunt homini veteris fastidia quercûs.
 Nil vetitum fecisse volet, quem non pudet alto 185
 Per glaciem perone tegi; qui summovet Euros
 Pellibus inverfis, peregrina ignotaque nobis
 Ad scelus atque nefas, quodcunque est, purpura ducit.
 Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
 Post finem autumnî mediâ de nocte supinum 190
 Clamosus juvenem pater excitat: accipe ceras,
 Scribe, puer, vigila, causas age, perlege rubras
 Majorum leges, aut vitem pascere libello.
 Sed caput intactum buxo, naresque pilosas
 Annotet, et grandes miretur Lælius alas. 195
 Dirue Maurorum attegias, castella Brigantum,
 Ut locupletem aquillam tibi sexagesimus annus

Afferat: aut longos castrorum ferre labores
 Si piget, et trepido solvunt tibi cornua ventrem
 Cum lituis audita, pares, quod vendere possis 200
 Pluris dimidio, nec te fastidia mercis
 Ullius subeant ablegandæ Tiberim ultra;
 Neu credas ponendum aliquid discriminis inter
 Unguenta et corium. lucri bonus est odor ex re
 Qualibet. illa tuo sententia semper in ore 205
 Verletur, Dis atque ipso Jove digna, Poëtæ:
 Unde habeas, quærit nemo, sed oportet habere.
 Hoc monstrant vetulæ pueris repentibus assæ;
 Hoc discunt omnes ante alpha et beta puellæ.
 Talibus instantem monitis quemcunque parentem 210
 Sic possem affari: dic, o vanissime, quis te
 Festinare jubet? meliorem præsto magistro
 Discipulum. securus abi: vincêris, ut Ajax
 Præteriit Telamonem, ut Peleæ vicit Achilles.
 Parcendum est teneris: nondum implevere medullas 215
 Maturæ mala nequitiae, ast cum pectere barbam
 Cœperit, et longi mucronem admittere cultri,
 Falsus erit testis, vendet perjuriam summâ
 Exiguâ, Cereris tangens aramque pedemque.
 Elatam jam crede nurum, si limina vestra 220
 Mortiferâ cum dote subit, quibus illa premetur
 Per somnum digitis! nam quæ terrâque marique
 Acquirenda putas, brevior via conferet illi.
 Nullus enim magni sceleris labor. hæc ego nunquam
 Mandavi, dices olim, nec talia suasi: 225
 Mentis causa malæ tamen est, et origo penes te.
 Nam quisquis magni census præcepit amorem;
 Et lævo monitu pueros producit avaros;
 Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
 Dat libertatem, et totas effundit habenas 230
 Curriculo: quem si revoces, subsistere nescit,
 Et te contempto rapitur, metisque relicto.
 Nemo satis credit tantum delinquere, quantum
 Permittas: adeo indulgent sibi latius ipsi.
 Cum dicis juveni, stultum, qui donet amico, 235
 Qui paupertatem levet attollatque propinqui;
 Et spoliare doces, et circumscribere, et omni
 Crimine divitias acquirere, quarum amor in te,

Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, si Græcia vera, Menœceus: 240

In quarum sulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis nascuntur, et horrida bella capeffunt
Continuò, tanquam et tubicen surrexerit unâ.
Ergo ignem, cujus scintillas ipse dedisti,
Flagrantem latè, et rapientem cuncta videbis. 245

Nec tibi parceretur misero, trepidumque magistrum
In cavèâ magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota Mathematicis genesis tua: sed grave tardas
Expectare colos, morieris stamine nondum
Abrupto, jam nunc obstas, et vota moraris; 250

Jam torquet juvenem longa et cervina senectus.
Ociùs Archigenem quære, atque eme quod Mithridates
Composuit, si vis aliam decerpere ficum,
Atque alias tractare rosas. medicamen habendum est,
Sorbere ante cibum quod debeat et pater et rex. 255

Monstro voluptatem egregiam, cui nulla theatra,
Nulla æquare queas prætoris pulpita lauti;
Si spectes, quanto capitis discrimine constant
Incrementa domûs, æratâ multus in arcâ
Fiscus, et ad vigilem ponendi Castora nummi, 260
Ex quo Mars Ultor galeam quoque perdidit, et res
Non potuit fervare suas. ergo omnia Floræ,
Et Cereris licet, et Cybeles aulæa relinquant:
Tanto majores humana negotia ludi.

An magis oblectant animum jactata petauro 265
Corpora, quique solet rectum descendere funem,
Quàm tu, Coryciâ semper qui puppe moraris,
Atque habitas, Coro semper tollendus et Austro,
Perditus, ac vilis sacci mercator olentis:

Qui gaudes pingue antiquæ de litore Cretæ 270
Passum, et municipes Jovis advexisse lagenas?

Hic tamen ancipiti figens vestigia plantâ
Victum illâ mercede parat, brumamque, famemque
Illâ recte cavet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius aspice portus, 275

Et plenum magnis trabibus mare: plus hominum est jam
In pelago. veniet classis, quòcunque vocârit
Spes lucri; nec Carpathium Gætulaque tantum
Æquora transiliet: sed longè Calpe relicta,

- Audiet Herculeo stridentem gurgite solem. 289
 Grande operæ pretium est, ut tenso folle reverti
 Indè domum possis, tumidâque superbus alutâ
 Oceani monstra, et juvenes vidisse marinos.
 Non unus mentes agitat furor. ille sororis
 In manibus vultu Eumenidum terretur et igni: 285
 Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,
 Aut Ithacum, parcat tunicis licèt atque lacernis,
 Curatoris eget, qui navem mercibus implet
 Ad summum latus, et tabulâ distinguitur undâ:
 Cùm sit causa mali tanti et discriminis hujus 290
 Concisum argentum in titulos faciesque minutas.
 Occurrunt nubes et fulgura: solvite funem,
 Frumenti dominus clamat, piperisque coënti.
 Nil color hic cœli, nil fascia nigra minatur:
 Æstivum tonat. infelix, hac forsitan ipsâ 295
 Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
 Obrutus, et zonam lævâ morsequè tenebit.
 Sed, cujus votis modò non suffecerat aurum,
 Quod Tagus et rutilâ volvit Pactolus arenâ,
 Frigida sufficient velantes inguina panni, 300
 Exiguusque cibus, mersâ rate naufragus affem
 Dum rogat, et pictâ se tempestate tuetur.
 Tantis parta malis, curâ majore metuque
 Servantur. misera est magni custodia. censûs.
 Dispositis prædives hamis vigilare cohortem 305
 Servorum noctu Licinus jubet, attonitus pro
 Electro, signisque suis, Phrygiâque columnâ,
 Atque ebore, et latâ testudine. dolia nudi
 Non ardent Cynici. si fregeris, altera fiet
 Cras domus: aut eadem plumbo commissâ manebit. 310
 Sensit Alexander, testâ cùm vidit in illâ
 Magnum habitatorem, quantò felicior hic qui
 Nil cuperet, quàm qui totum sibi posceret orbem,
 Passurus gestis æquanda pericula rebus.
 Nullum numen habes, si sit prudentia: nos te 315
 Nos facimus, Fortuna, Deam. mensura tamen quæ
 sufficiat censûs, si quis me consulat, edam:
 In quantum sitis atque fames et frigora poscunt;
 Quantum, Epicure, tibi parvis suffecit in hortis;
 Quantum Socratici ceperunt antè Penates, 320

Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
 Acribus exemplis videor te cludere : misce
 Ergo aliquid nostris de moribus : effice summam
 Bis septem ordinibus, quam lex dignatur Othonis.
 Hæc quoque si rugam trahit, extenditque labellum ; 325
 Sume duos equites, fac tertia quadringenta.
 Si nondum implevi gremium, si panditur ultra :
 Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
 Sufficient animo, nec divitiæ Narcissi ;
 Indulsi Cæsar cui Claudius omnia, cujus 330
 Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

 SATYRA XV.

*Crudelem Ægypti superstitionem, seu melius lanicnam
 ridet.*

QUIS nescit, Volusi Bithynice, qualia demens
 Ægyptus portenta colat ? crocodilon adorat
 Pars hæc : illa pavet saturam serpentibus ibin.
 Effigies sacri nitet aurea cercopithecii,
 Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ, 5
 Atque vetus Thebe centum jacet obruta portis :
 Illic cæruleos, hinc piscem fluminis, illic
 Oppida tota canem venerantur, nemo Dianam.
 Porrum et cepe nefas violare, ac frangere morfu.
 O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis 10
 Numina ! lanatis animalibus abstinet omnis
 Measa. nefas illic fetum jugulare capellæ :
 Carnibus humanis vesci licet. attonito cum
 Tale super cœnam facinus narraret Ulysses
 Alcinoos, bilem aut risum fortasse quibusdam 15
 Moverat, ut mendax aretalogus. In mare nemo
 Hunc abicit, sævâ dignum verâque Charybdi,
 Fingentem immanes Læstrygonas atque Cyclopas ?
 Nam citius Scyllam, vel concurrentia saxa
 Cyaneis, plenos et tempestatibus utres 20
 Crediderim, aut tenui percussum verberare Circes,

Et cum remigibus grunnisse Elpenora porcis.
 Tam vacui capitis populum Phæaca putavit ?
 Sic aliquis merito nondum ebrius, et minimum qui
 De Corcyræâ temetum duxerat urnâ : 25
 Solutus enim hoc Ithacus nullo sub teste canebat.
 Nos miranda quidem, sed nuper consule Junio
 Gesta super calidæ referamus moenia Copti,
 Nos vulgi scelus, et cunctis graviora cothurnis.
 Nam scelus a Pyrrhâ, quanquam omnia firmata volvas, 30
 Nullus apud tragicos populus facit. accipe nostro
 Dira quod exemplum feritas produxerit ævo.
 Inter finitimos vetus atque antiqua simulas,
 Immortale odium, et nunquam sanabile vulnus
 Ardēt adhuc Ombos et Tentyra. summus utrinque 35
 Indē furor vulgo, quod numina vicinorum
 Odit uterque locus ; cum solos credat habendos
 Esse Deos, quos ipse colit. sed tempore festo
 Alterius populi rapienda occasio cunctis
 Visa inimicorum primoribus ac ducibus : ne 40
 Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia coenæ
 Sentirent positis ad templa et compita mensis,
 Pervigilique toro, quem nocte ac luce jacentem
 Septimus interdum Sol invenit. horrida sanē
 Ægyptus : sed luxuriâ, quantum ipse notavi, 45
 Barbara famoso non cedit turba Canopo.
 Adde, quod et facilis victoria de madidis, et
 Blæsis atque mero titubantibus. indē virorum
 Saltatus nigro tibicine, qualiacunque
 Unguenta, et flores, multæque in fronte coronæ : 50
 Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
 Incipiunt animis ardentibus : hæc tuba rixæ.
 Dein clamore pari concurritur, et vice teli
 Sævitas nuda manus : paucæ sinē vulnere makæ :
 Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus 55
 Integer. aspiceres jam cuncta per agmina vultus
 Dimidios, alias facies, et hiantia ruptis
 Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
 Ludere se credunt ipsi tamen, et pueriles
 Exercere acies, quod nulla cadavera calcent, 60
 Et sanē quod tot rixantis millia turbæ,
 Si vivunt omnes ? ergo acrior impetus, et jam

Saxa inclinatis per humum quæsitâ lacertis
 Incipiunt torquere, domestica seditioni
 Tela: nec hunc lapidem, quales et Turnus, et Ajax, 65
 Vel quo Tydides percussit pondere coxam
 Æneæ; sed quem valeant emittere dextræ
 Illis dissimiles, et nostro tempore natæ.
 Nam genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
 Terra malos homines nunc educat, atque pufillos. 70
 Ergo Deus quicumque aspexit, ridet, et odit.
 A diverticulo repetatur fabula. postquam
 Subsidiis aucti, pars altera promere ferrum
 Audet, et infestis pugnam instaurare sagittis:
 Terga fugæ celeri præstantibus omnibus, instant, 75
 Qui vicina colunt umbrosæ Tentyra palmæ.
 Labitur hic quidam, nimiam formidine cursum
 Præcipitans, capiturque: ast illum in plurima sectum
 Frustra et particulas, ut multis mortuus unus
 Sufficeret, totum corrosis ossibus edit 80
 Victrix turba; nec ardenti decoxit ahenò,
 Aut veribus: longum usque adeò tardumque putavit
 Expectare focos, contenta cadavere crudo.
 Hic gaudere libet, quòd non violaverit ignem,
 Quem summâ cœli raptum de parte Prometheus 85
 Donavit terris. elemento gratulor, et te
 Exultare reor. sed qui mordere cadaver
 Sustinuit, nihil unquam hæc carne libentius edit.
 Nam scelere in tanto ne quæras, et dubites, an
 Prima voluptatem gula senserit: ultimus autem
 Qui stetit absumto jam toto corpore, ductis
 Per terram digitis, aliquid de sanguine gustat.
 Vascones, hæc fama est, alimentis talibus olim
 Produxere animas: sed res diversa; sed illic 95
 Fortunæ invidia est, bellorumque ultima, casus
 Extremi, longæ dira obsidionis egestas.
 Hujus enim, quod nunc agitur, miserabile debet
 Exemplum esse cibi: sicut modò dicta mihi gens
 Post omnes herbas, post cuncta animalia, quidquid
 Cogebat vacui ventris furor, hostibus ipsis 100
 Pallorem, ac maciem, et tenues miserantibus artus,
 Membra aliena fame lacerabant, esse parati
 Et sua. quisnam hominum veniam dare, quisve Deorum

Viribus abnuerit dira atque immania passis;
 Et quibus illorum poterant ignoscere manes, 105
 Quorum corporibus vescebantur? melius nos
 Zenonis præcepta monent: nec enim omnia, quædam
 Pro vitâ facienda putat, sed Cantaber unde
 Stoïcus, antiqui præsertim ætate Metelli?
 Nunc totus Graias nostrasque habet orbis Athenas, 110
 Gallia caufidicos docuit facunda Britannos:
 De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
 Nobilis ille tamen populus, quem diximus, et par
 Virtute atque fide, sed major clade Saguntus
 Tale quid excusat? Mæotide sævior arâ 115
 Ægyptus, quippe illa nefandi Taurica sacri
 Inventrix homines (ut jam, quæ carmina tradunt,
 Digna fide credas) tantum immolat; ulterius nil,
 Aut gravius cultro timet hostia, quis modò casus
 Impulit hos? quæ tanta fames, infestaque vallo 120
 Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
 Audere? ane aliam terrâ Memphitide siccâ
 Invidiam facerent nolenti furgere Nilo?
 Quâ nec terribiles Cimbri, nec Britones unquam,
 Sauromatæque truces, aut immanes Agathyrsi, 125
 Hæc sævit rabie imbelle et inutile vulgus,
 Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis,
 Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
 Nec pœnam scelere invenies, nec digna parabis
 Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt 130
 Et similes ira atque famēs, mollissima corda
 Humano generi dare se natura fatetur,
 Quæ lacrymas dedit: hæc nostri pars optima sensus.
 Plorare ergo jubet causam dicentis amici,
 Squaloremque rei, pupillum ad jura vocantem 135
 Circumscriptorem, cujus manantia fletu
 Ora puellares faciunt incerta capilli.
 Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
 Virginis occurrit, vel terrâ clauditur infans,
 Et minor igne rogi, quis enim bonus, et face dignus 140
 Arcanâ, qualem Cereris vult esse sacerdos,
 Ulla aliena sibi credat mala? separat hoc nos
 A grege mutorum, atque ideo venerabile soli
 Sortiti ingenium, divinatorumque capaces,

Atque exercendis capiendisq; artibus apti, 146
 Sensum a cœlesti demissum traximus arce,
 Cujus egent prona et terram spectantia. mundi
 Principio indulsit communis conditor illis
 Tantùm animas, nobis animum quoque : mutuus ut nos
 Affectus petere auxilium, et præstare juberet, 150
 Dispersos trahere in populum, migrare vetusto
 De nemore, et proavis habitatas linquere silvas ;
 Ædificare domos, laribus conjungere nostris
 Tectum aliud, tutos vicino limite somnos
 Ut collata daret fiducia ; protegere armis 155
 Lapsum, aut ingenti nutantem vulnere civem ;
 Communi dare signa tubâ, defendier isdem
 Turribus, atque unâ portarum clave teneri.
 Sed jam serpentum major concordia : parcit
 Cognatis maculis similis fera. quando leoni 160
 Fortior eripuit vitam leo ? quo nemore unquam
 Exspiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem
 Perpetuam : sævis inter se convenit urfis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefandâ 165
 Produxisse parum est ; cùm rastra et sarcula tantùm
 Assueti coquere, et marris ac vomere lassî
 Nescierint primi gladios extendere fabri.
 Aspiciamus populos, quorum non sufficit iræ
 Occidisse aliquem ; sed pectora, brachia, vultum 170
 Crediderint genus esse cibi. quid diceret ergo,
 Vel quò non fugeret, si nunc hæc monstra videret
 Pythagoras : cunctis animalibus abstinuit qui
 Tanquam homine, et ventri indulsit non omne legume

S A T Y R A XVI.

Vitæ militaris felicitatem ironicè exponit.

QUIS numerare queat felicitis præmia, Galle,
 Militiæ? nam si subeantur prospera castra,
 Me pavidum excipiat tyronem porta secundo
 Sidere : plus etenim fati valet hora benigni,
 Quàm si nos Veneris commendet epistola Marti,

Et Samiã genitrix quæ delectatur arenâ.

Commoda tractemus primùm communia, quorum

Haud minimum illud erit, ne te pulsare togatus

Audeat: imò et si pulsetur, dissimulet, nec

Audeat excusios prætori ostendere dentes,

10

Et nigram in facie tumidis livoribus offam,

Atque oculum medico nil promittente relictum.

Bardaicus judex datur hæc punire volenti

Calceus, et grandes magna ad subsellia furæ,

15

Legibus antiquis castrorum, et more Camilli

Servato, miles ne vallum litiget extra,

Et procul a signis. Justissima centurionum

Cognitio est igitur de milite; nec mihi deorit

Ultio, si justæ defertur causa querelæ.

Tota cohors tamen est inimica, omnesque manipuli

20

Consensu magno efficiunt, curabilis ut sit

Vindicta, et gravior quàm injuria: dignum erit ergo

Declamatoris mulino corde Vagelli,

Cùm duo crura habeas, offendere tot caligatos,

Millia clavorum. quis tam procul absit ab urbe?

25

Prætereà, quis tam Pylades, molem aggeris ultra

Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, et se

Excusaturos non sollicitemus amicos.

Da testem, judex cùm dixerit; audeat ille

Nescio quis, pugnos qui vidit, dicere: Vidi,

30

Et credam dignum barbâ, dignumque capilliis

Majorum. citiùs falsum producere testem

Contra paganum possis, quàm vera loquentem,

Contra fortunam armati contraque pudorem.

Præmia nunc alia, atque alia emolumenta notemus 35

Sacramentorum, convallem ruris aviti

Improbis, aut campum mihi si vicinus ademit,

Et sacrum effodit medio de limite saxum,

Quod mea cum patulo coluit puls annua libo;

Debitor aut sumptos pergat non reddere nummos,

40

Canâ supervacui dicens chirographa ligni:

Exspectandus erit, qui lites inchoet, annus

Totius populi: sed tunc quoque mille ferenda

Tædia, mille moræ; toties subsellia tantùm

Sternuntur; jam facundo ponente lacernas

45

Cæditio, et Fulco jam micturiente, parati

Digredimur, lentâque fori pugnamus arenâ.
 Ast illis, quos arma tegunt, et balteus ambit,
 Quod placitum est, ipsis præstatur tempus agendi,
 Nec res atteritur longo sufflamine litis. 59

Solis prætereà testandi militibus jus
 Vivo patre datur : nam quæ sunt parta labore
 Militiæ, placuit non esse in corpore censûs,
 Omne tenet cujus regimen pater. ergo Coranum
 Signorum comitem, castorumque æra merentem, 55
 Quamvis jam tremulus, captat pater : hunc labor æquus
 Provehit, et pulchro reddit sua dona labori.
 Ipsi certè ducis hoc referre videtur,
 Ut qui fortis erit, sit felicissimus idem ;
 Ut læti phaleris omnes, et torquibus omnes. 69

+++++

A U L I

P E R S I I F L A C C I

S A T Y R Æ.

• P R O L O G U S.

NEC fonte labra prolui caballino:
 Nec in bicipiti somniâsse Parnassio
 Memini, ut repentè sic poëta prodirem.

Heliconiadasque, pallidamque Pirenen
 Illis remitto, quorum imagines lambunt 5

Ederæ sequaces: ipse semipaganus
 Ad sacra vatum carmen affero nostrum.

Quis expedivit pŕittaco suum Χαῖρε,
 Picasque docuit verba nostra conari t̄
 Magister artis, Ingenique largitor 10

Venter, negatas artifex sequi voces.

Quòd si dolosi spes refulserit nummi,

Corvos poëtas et poëtrias picas

Cantare credas Pegaseium melos.

SATYRA I.

*Neronem p̄tit hęc satyra, et morosas putidę obsoleterque
antiquitatis affectationes: indę mollitiem recitantium
carpit: tum aperit quem satyrarum suarum velit esse
lectorem.*

O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!
 Quis leget hęc? Min' tu istud ais? Nemo hercule.
 Vel duo, vel Nemo. turpe, et miserabile. Quare? [Nemo?
 Ne mihi Polydamas, et Troiades Labeonem
 Prætulerint. nugę. non, si quid turbida Roma 5
 Elevet, accedas: examenve improbum in illā
 Castiges trutinā: nec te quęsiveris extra.
 Nam Romę quis non? ac si fas dicere: sed fas
 Tunc, cūm ad canitiem, et nostrum istud vivere triste
 Aspexi, et nucibus facimus quęcūque relictis, 10
 Cūm sapimus patruos: tunc, tunc ignoscite. Nolo.
 Quid faciam? sed sum petulanti splene cachinno.
 Scribimus inclusi, numeros ille, hic pede liber,
 Grande aliquid, quod pulmo animę pręlargus anhelet.
 Scilicet hęc populo, pexusque togęque recenti, 15
 Et natalitiã tandem cum sardonyche, albus,
 Sede leges celsã, liquido cūm plasmate guttur
 Mobile collueris, patranti fractus ocello.
 Hęc neque more probo videas, neque voce serenã,
 Ingentes trepidare Titos, cūm carminã lumbum 20
 Intrans, et tremulo scalpuntur ubi intima versu,
 Tun', vetule, auriculis alienis colligis escas?
 Auriculis, quibus et dicas cute perditus, ohe!
 Quò didicisse, nisi hoc fermentum, et quę semel intus
 Innata est, rupto jecore exierit caprificus? 25
 En pallor seniumque, ô mores! usque adeone
 Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
 At pulchrum est digito monstrari, et dici: Hic est.
 Ten' cirratorum centum dictata fuisse
 Pro nihilo pendas? Ecce inter pocula quęrunt 30
 Romulidę saturi, quid dia pœmata narrent.
 Hęc aliquis, cui circūm humeros hyacinthina læna est,

Racidulum quiddam balbâ de nare locutus ;
Phyllidas, Hypsipylas, vatam et plorabile si quid,
Eliquat ; et tenero supplantat verba palato. 35

Astensere viri : nunc non cinis ille poëtæ
Felix ? non levior cippus nunc imprimit ossa ?
Laudant convivæ : nunc non e manibus illis,
Nunc non e tumulo fortunatâque favillâ

Nascentur violæ ? Rides, ait, et nimis uncis 40
Naribus indulges. an erit, qui velle recuset
Os populi meruisse : et cedro digna locutus,
Linquere nec scombros metuentia carmina nec thus ?

Quisquis es, ô modò quem ex adverso dicere feci,
Non ego, cùm scribo, si fortè quid aptius exit, 45
Quando hæc rara avis est, si quid tamen aptius exit,
Laudari metuam : neque enim mihi cornea fibra est.

Sed recti finemque extremumque esse recuso
Euge tuum, et Bellè. nam bellè hoc excute totum ;
Quid non intus habet ? non hic est Ilias Acti 50
Ebria veratro ? non si qua elegidia crudi

Dictârunt proceres ? non quidquid denique lectis
Scribitur in citreis ? calidum scis ponere fumen :
Scis comitem horridulum tritâ donare lacernâ :
Et, Verum, inquis, amo ; verum mihi dicite de me. 55

Qui pote ? vis dicam ? nugaris, cum tibi, calve,
Pinguis aqualiculus propenso sesquipede extet.
O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinfit,
Nec manus auriculas imitata est mobilis albas ;

Nec linguæ, quantum fitiat canis Appula, tantæ. 60
Vos, ô patricius sanguis, quos vivere fas est
Occipiti cæco, posticæ occurrите sannæ.

Quis populi sermo est ? quis enim, nisi carmina molli
Nunc demum numero fluere, ut per lêve severos
Effundat junctura ungues ? scit tendere versum 65

Non secus, ac si oculo rubricam dirigat uno :
Sive opus in mores, in luxum, in prandia regum,
Dicere res grandes nostro dat Musa poëtæ.
Ecce modò heroas sensus afferre docemus

Nugari solitos Græcè, nec ponere lucum 70
Artifices ; nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, et porci, et fumosa Palilia stæno :
Unde Remus, sulcoque terens dentalia, Quinti,

A U L I P E R S I I

Quum trepida ante boves dictatorem induit uxor,
 Et tua aratra domum licitor tulit. euge, poeta! 75
 Est nunc, Brisæi quem venosus liber Acci;
 Sunt, quos Pacuviusque, et verrucosa moretur
 Antiopa, ærumnis cor luctificabile fulta.
 Hos pueris monitus patres infundere lippos
 Cum videas, quærifne, unde hæc sartago loquendi 80
 Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
 Troffulus exsultat tibi per subfellia lævis?
 Nilne pudet capiti non posse pericula cano
 Pellere, quin tepidum hoc optes audire? Decenter!
 Fur es, ait Pedio. Pedius quid? crimina raris 85
 Librat in antithetis: doctus posuisse figuras
 Laudatur. bellum hoc. hoc bellum? an, Romule, ceves?
 Men' moveat quippe, et cantet si naufragus, assem
 Protulerim? cantas, cum fractâ te in trabe pictum
 Ex humero portes? verum, nec nocte paratum 90
 Plorabit, qui me volet incurvâsse querelâ.
 Sed numeris decor est, et junctura addita crudis.
 Claudere sic versum didicit: Berecynthius Attin,
 Et qui cæruleum dirimebat Nerea delphin.
 Sic costam longo subduximus Apennino. 95
 Arma virum; nonne hoc spumofum, et cortice pingui?
 Ut ramale vetus prægrandi subere coctum.
 Quidnam igitur tenerum, et laxâ cervice legendum?
 Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis,
 Et raptum vitulo caput ablatura superbo 100
 Bassaris, et lyncem Mænas flexura corymbis
 Evion ingeminat: reparabilis adsonat Echo.
 Hæc tierent, si testiculi vena ulla paterni
 Viveret in nobis? summâ delumbe salivâ
 Hoc natat in labris; et in udo est Mænas, et Attin: 105
 Nec pluteum cædit, nec demorsos sapit ungues.
 Sed quid opus teneras mordaci radere vero
 Auriculas? videsis, ne majorum tibi fortè
 Limina frigeſcant: sonat hic de nare canina
 Littera. per me equidem sunt omnia protinus alba. 110
 Nil moror: euge, omnes, omnes bene miræ eritis res.
 Hoc juvat: hic, inquis, veto, quisquam faxit oletum.
 Pinge duos angues: pueri, sacer est locus: extrâ
 Meiite, discedo, secuit Lucilius Urbem;

Te, Lupe; te, Muti; et genuinum fregit in illis. 115
 Omne vafer vitium ridenti Flaccus amico
 Tangit: et admissus circum præcordia, ludit,
 Callidus excusso populum suspendere naso.
 Men' mutire nefas, nec clam, nec cum scrobe? Nusquam.
 Hic tamen infodiam: Vidi, vidi ipse, libelle: 120
 Auriculas asini Mida rex habet. hoc ego opertum,
 Hoc ridere meum tam hil, nullâ tibi vendo
 Iliade. audaci quicumque afflate Cratino,
 Iratum Eupolidem prægrandi cum sene palles,
 Aspice et hæc, si fortè aliquid decoctius audis. 125
 Indè vaporatâ lector mihi ferveat aure:
 Non hic, qui in crepidas Graiorum ludere gestit
 Sordidus, et lusco qui poscit dicere, lusce,
 Sese aliquem credens; Italo quòd honore supinus
 Fregerit heminas Areti ædilis iniquas: 130
 Nec qui abaco numeros, et secto in pulvere metas
 Scit risisse vafer; multum gaudere paratus,
 Si Cynico barbam petulans Nonaria vellat.
 His manè edictum, post prandia Callirhoën do.

S A T Y R A II.

*Vota malè pia exagitat: tum eos, qui cupiditatis humanæ
 modulo Deos metiuntur, subsannat.*

HUNC, Macrine, diem numera meliore lapillo,
 Qui tibi labentes apponit candidus annos.
 Funde merum Genio. non tu prece poscis emaci,
 Quæ nisi seductis nequeas committere Divis.
 At bona pars procerum tacitâ libabit acerrâ. 5
 Haud cuivis promptum est, murmurque humilesque susurros
 Tollere de templis, et aperto vivere voto.
 Mens bona, fama, fides, hæc clarè, et ut audiat hospes:
 Illa sibi introrsum, et sub linguâ immurmurat: ô si
 Ebullit patruî præclarum funus! et, ô si 10
 Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro
 Hercule! pupillumve utinam, quem proximus heres
 Impello, expungam! namque est scabiosus, et acri
 Bile tumet. Nerio jam tertia ducitur uxor.

Hæc sanctè ut possas, Tiberino in gurgite mergis 15
Manè caput bis terque, et noctem flumine purgas.

Heus age, responde: minimum est, quod scire laboro:
De Jove quid sentis? estne, ut præponere cures
Hunc-Cuinam? Cuinam? vis Staio? an scilicet hæres,
Quis potior iudex, puerive quis aptior orbis? 20

Hoc igitur, quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: prohi Jupiter! ô bone, clamet,
Jupiter! at sese non clamet Jupiter ipse?
Ignovisse putas, quia cùm tonat, ocius ilex
Sulfure discutitur sacro, quàm tuque domusque? 25

An quia non fibris ovium, Ergennâque jubente,
Triste jaces lucis, evitandumque bidental,
Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Jupiter? aut quidnam est, quâ tu mercede Deorum
Emeris auriculas? pulmone, et lactibus unctis? 30

Ecce avia, aut metuens Divùm matertera, cunis
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
Infami digito, et lustralibus antè salivis
Expiat, urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, et spem macram supplice voto 35
Nunc Licinû in campos, nunc Crassi mittit in ædes.
Hunc optent generum rex et regina: puellæ
Hunc rapiant: quidquid calcaverit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando vota: negato,
Jupiter, hæc illi, quamvis te albata rogârit. 40

Possis opem nervis, corpusque fidele senectæ:
Esto, age: sed grandes patinæ, tucetaque crassa
Annuerè his superos vetuere, Jovemque morantur.

Rem struere exoptas cæso bove, Mercuriumque
Arcessis fibrâ. Da fortunare Penates, 45
Da pecus, et gregibus fetum. Quo, pessime, pacto,
Tot tibi cùm in flammis junicum omenta liquefcant?
Et tamen hic extis et opimo vincere ferto
Intendit. jam crescit ager, jam crescit ovile;
Jam dabitur, jamjam: donec deceptus, et exspes 50
Nequicquam fundo suspiret nummus in imo.

Si tibi crateras argenti, incusaque pingui
Auro dona feram, sudes, et pectore lævo
Excutias guttas; lætari prætrepidum cor:
Hinc illud subiit, auro sacras quòd ovato 55

Perducis facies. nam fratres inter ænos,
Somnia pituitâ qui purgatissima mittunt,
Præcipui sunt: sitque illis aurea barba.

Aurum vasa Numæ Saturniaque impulit æra,
Vestalesque urnas et Tuscum fictile mutat. 60

O curvæ in terras animæ, et cœlestium inanes!
Quid juvat hoc, templis nostros immittere mores,
Et bona Dîs ex hâc sceleratâ ducere pulpa?

Hæc sibi corrupto casiam dissolvit olivo,
Et Calabrum coxit vitiato murice vellus: 63

Hæc baccam conchæ rasisse, et fringere venas
Ferventis massæ crudo de pulvere iussit.
Peccat et hæc, peccat: vitio tamen utitur: at vos,
Dicite, pontifices, in sancto quid facit aurum?

Nempe hoc, quod Veneri donatæ a virgine puppæ. 70

Quin damus id superis, de magnâ quod dare lance
Non possit magni Messalæ lippa propago:
Compositum jus faique animi, sanctosque recessus
Mentis, et incoctum generoso pectus honesto?

Hæc cedò ut admoveam templis, et farre litabo. 75

S A T Y R A III.

*Desidiam mollitiemque ut fugias; sapientiæ verò studium ut
secteris, hortatur.*

NEMPE hæc assiduè. jam clarum mane fenestras
Intrat, et angustas extendit lumine rimas:
Sertimus, indomitum quod despumare Falernum
Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
En quid agis? siccas insana canicula messes 5
Jamdudum coquit; et patulâ pecus omne sub ulmo est,
Unus ait comitum: Verumne? itane? ocius adsit
Huc aliquis: nemon? turgescit vitrea bilis:
Findor. ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.

Jam liber, et bicolor positis membrana capillis, 10
Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo.
Tunc queritur, crassus calamo quòd pendeat humor;
Nigra quòd infusâ vanescat sepia lymphâ:
Dilutas queritur geminet quòd fistula guttas.

- O miser ! inque dies ultrâ miser, huccine rerum 15
 Venimus ? at cur non potiùs teneroque columbo,
 Et similis regum pueris, pappare minutum
 Poscis, et iratus mammæ lallare recusas ?
 An tali studeam calamo ; Cui verba ? quid istas
 Succinis ambages ? tibi luditur. effluis amens : 20
 Contemnere. sonat vitium percussa, malignè
 Respondet viridi non cocta fidelia limo.
 Udum et molle lutum es, nunc nunc properandus, et
 Fingendus finè sine rotâ. sed rure paterno [acri
 Est tibi far modicum, purum et sine labe salinum. 25
 Quid metuas ? cultrixque foci secura patella est.
 Hoc satis ? an deceat pulmonem rumpere ventis,
 Stemmata quòd Tusco ramum millesime ducis ;
 Censoremne tuum vel quòd trabeate salutas ?
 Ad populum phaleras : ego te intus et in cute novi. 30
 Non pudet ad morem discincti vivere Nattæ ?
 Sed stupet hic vitio, et fibris increvit opimum
 Pingue : caret culpâ : nescit quid perdat, et alto
 Demersus summâ rursus non bullit in undâ.
 Magne pater Divûm, sævos punire tyrannos 35
 Haud aliâ ratione velis, cùm dira libido
 Moverit ingenium ferventi tincta veneno ;
 Virtutem videant, intabescantque relicta.
 Anne magis Siculi gemuerunt æra juvenci ;
 Et magis auratis pendens laquearibus ensis 40
 Purpureas subter cervices terruit ; Imus,
 Imus præcipites, quàm si sibi dicat ; et intus
 Pallcat infelix, quod proxima nesciat uxor ?
 Sæpe oculos, memini, tangebam parvus olivo,
 Grandia si nollem morituri verba Catonis 45
 Dicere, non sano multùm laudanda magistro,
 Quæ pater adductis sudans audiret amicis.
 Jure : etenim id summum, quid dexter senio ferret
 Scire, erat in voto : damnosa canicula quantum
 Raderet ; angustæ collo non fallier orcæ : 50
 Neu quis callidior buxum torquere siagello.
 Haud tibi inexpertum curvos deprendere mores,
 Quæque docet sapiens braccatis illita Medis
 Porticus ; insomnis quibus et detonsa juvenus
 Invigilat, filiquis et grandi pasta polentâ. 55

- Et tibi quæ Samios diduxit littera ramos,
 Surgentem dextro monstravit limite callem.
 Stertis adhuc: laxumque caput compage solutâ
 Oscitat hesternum, disutis undique malis?
 Est aliquid quò tendis, et in quò dirigis arcum? 60
 An passim sequeris corvos, testâque, lutoque
 Securus quò pes ferat, atque ex tempore vivis?
 Helleborum frustra, cùm jam cutis ægra tumebit,
 Poscentes videas: venienti occurrite morbo.
 Et quid opus Cratero magnos promittere montes? 65
 Discite, ô miseri, et causas cognoscite rerum,
 Quid sumus, et quidnam victuri gignimur: ordo
 Quis datus; aut metæ quàm mollis flexus, et unde;
 Quis modus argento, quid fas optare, quid asper
 Utile nummus habet: patriæ carisque propinquis 70
 Quantum elargiri deceat: quem te Deus esse
 Jussit, et humanâ quâ parte locatus es in re.
 Disce; nec invidias, quòd multa fidelia putet
 In locuplete penu, defensis pinguibus Umbris;
 Et piper et pernae, Marsi monumenta clientis: 75
 Mænaque quòd primâ nondum defecerit orcâ.
 Hic aliquis de gente hircosâ centurionum
 Dicat: Quod sapio, satis est mihi: non ego curo
 Esse quod Arcefilas, ærumnosique Solones,
 Obstipo capite, et figentes lumine terram, 80
 Murmura cùm secum et rabiosa silentia rodunt,
 Atque exporrecto trutinantur verba labello,
 Ægroti veteris meditantés somnia: gigni
 De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
 Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est? 85
 His populus ridet: mulsamque torosa juvenus
 Ingeminat tremulos naso crispante cachinnos.
 Inspice: nescio quid trepidat mihi pectus, et ægris
 Faucibus exsuperat gravis halitus: inspice sodes,
 Qui dicit medico; jussus requiescere, postquam 90
 Tertia compositas vidit nox currere venas,
 De majore demo, modicè sitiente lagenâ,
 Lenia loturo sibi Surrentina rogavit.
 Heus, bone, tu palles. Nihil est. Videas tamen istud,
 Quidquid id est: surgit tacitè tibi lutea pellis, 95
 At tu de teriùs palles: ne sis mihi tutor;

Jam pridem hunc sepeli : tu restas : perge, tacebo.
 Turgidus hic epulis, atque albo ventre, lavatur,
 Gutturè sulfureas lentè exhalante mephites.
 Sed tremor inter vina subit, calidumque triental 100
 Excutit e manibus : dentes crepuere relecti :
 Unctæ cadunt laxis tunc pulmentaria labris.
 Hinc tuba, candelæ : tandemque beatulus alto
 Compositus lecto, crassisque lutatus amomis,
 In portam rigidos calces extendit : at illum 105
 Hesterni capite induto subiere Quirites.
 Tange, miser, venas, et pone in pectore dextram :
 Nil calet hic. summosque pedes attinge, manusque :
 Non frigent. visa est si fortè pecunia ; sive
 Candida vicini subrisit molle puella, 110
 Cor tibi rite salit ? positum est argente catino
 Durum olus, et populi cribro decussa farina ;
 Tentemus fauces : tenero latet ulcus in ore
 Putre, quod haud deceat plebeiâ radere betâ.
 Alges, cum excussit membris timor albus aristas : 115
 Nunc face suppositâ fervescit sanguis, et irâ
 Scintillant oculi ; dicisque facisque, quod ipse
 Non fani esse hominis non sanus juret Orestes.

S A T Y R A IV.

*Alcibiadem (ne palam in Neronem invehatur) carpit, qui
 nullo prudentiæ civilis subsidio fretus reipublicæ gubernacula suscepit.*

REM populi tractas ? barbatum hæc crede magistrum
 Dicere, sorbitio tollit quem dira cicutæ.
 Quo fretus ? dic hoc, magni pupille Pericli.
 Scilicet ingenium, et rerum prudentia velox
 Ante pilos venit : dicenda tacendaque calles. 5
 Ergo ubi commotâ fervet plebecula bile,
 Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
 Majestate manûs. quid deinde loquere ? Quirites,
 Hoc, puto, non justum est ; illud malè, rectius istud.
 Scis etenim justum geminâ suspendere lance 10
 Ancipitis libræ : rectam discernis, ubi inter

Curva

- Curva subit; vel cùm fallit pede regula varo;
 Et potis es nigrum vitio præfigere theta.
 Quin tu igitur summâ nequicquam pelle decorus
 Ante diem blando caudam jactare popello 15
 Desinis, Anticyras melior forbere meracas?
 Quæ tibi summa boni est? unctâ vixisse patellâ
 Semper: et assiduo curata cuticula sole.
 Exspecta. haud aliud respondeat hæc anus. I nunc,
 Dinomaches ego sum: suffla, sum candidus. Esto, 20
 Dum ne deterius sapiat pannucia Baucis,
 Cùm bene discincto cantaverit ocyma vernæ.
 Ut nemo in sese tentat descendere, nemo!
 Sed præcedenti spectatur mantica tergo.
 Quæsieris; nôstin' Vectidi prædia? Cujus? 25
 Dives arat Curibus, quantum non miivus oberret:
 Hunc, ais? hunc, Diis iratis, Genioque sinistro:
 Qui quandoque jugum pertusa ad compita figit,
 Seriolæ veteris metuens deradere limum,
 Ingemit, Hoc bene sit: tunicatum cum sale mordens 30
 Cepe; et farratâ, pueris plaudentibus, ollâ,
 Pannosam sæcem morientis sorbet aceti.
 At si unctus cesses, et figas in cute solem,
 Est prope te ignotus cubito qui tangat, et acre
 Despuat in mores; penemque arcanaque lumbi 35
 Runcantem, populo marcentes pandere vulvas.
 Tu cùm maxillis balanatum gausape pectas,
 Inguinibus quare detonsus gurgulio exstat?
 Quinque palæfritæ licet hæc plantaria vellant,
 Elixasque nates labefactent forcipe aduncâ; 40
 Non tamen ista filix ullo mansuescit aratro.
 Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
 Vivitur hoc pacto. sic novimus. Illa subter
 Cæcum vulnus habes: sed lato balteus auro
 Prætegit: ut mavis, da verba; et decipe nervos, 45
 Si potes. Egregium cùm me vicinia dicat,
 Non credam? Viso si palles, improbe, nummo;
 Si facis, in penem quidquid tibi venit amarum;
 Si puteal multâ cautus vibice flagellas:
 Nequicquam populo hibulas donaveris aures. 50
 Respice quod non es: tollat sua munera cerdo:
 Tecum habita: nôris quàm sit tibi curta supellex.

SATYRA V.

De Stoica libertate, quæ in solum sapientem cadat.

VATIBUS hic mos est, centum sibi postulare voces,
 Centum ora, et linguas optare in carmina centum ;
 Fabula seu mœsto ponatur hianda tragædo,
 Vulnere seu Parthi ducentis ab inguine ferrum.
 Quorsum hæc ? aut quantas robusti carminis offas 5
 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti ?
 Grande locuturi nebulas Helicone leguntō :
 Si quibus aut Procnes, aut si quibus olla Thyestæ
 Fervebit, sæpe insulto cœnanda Glyconi.
 Tu neque anhelanti, coquitur dum massa camino, 10
 Folle premis ventos : nec clauso murmure raucus
 Nescio quid tecum grave cornicaris ineptè ;
 Nec stollopo tumidas intendis rumpere buccas.
 Verba togæ sequeris, juncturâ callidus acri,
 Ore teres modico, pallentes radere mores 15
 Doctus, et ingenuo culpam defigere ludo.
 Hinc trahe quæ dicas : mensasque relinque Mycenis
 Cum capite et pedibus ; plebeiaque prandia nôris.
 Non equidem hoc studeo, bullatis ut mihi nugis
 Pagina turgescat, dare pondus idonea fumo. 20
 Secreti loquimur. tibi nunc, hortante Camenâ,
 Excutienda dâmus præcordia : quantaque nostræ
 Pars tua sit, Cornute, animæ, tibi, dulcis amice,
 Ostendisse juvat : pulsa, dignoscere cautus
 Quid solidum crepet, et pictæ tectoria linguæ. 25
 His ego centenas ausim depostulare voces,
 Ut, quantum mihi te sinuoso in pectore fixi,
 Voce traham purâ ; totumque hoc verba resignent,
 Quod latet arcanâ non enarrabile fibrâ.
 Cùm primùm pavido custos mihi purpura cessit, 30
 Bullaque succinctis Laribus donata pependit ;
 Cùm blandi comites, totâque impune Suburrâ
 Permisit sparsisse oculos jam candidus umbo ;
 Cùmque iter ambiguum est, et vitæ nescius error
 Diducit trepidas ramosa in compita mentes ; 35
 Me tibi supposui : teneros tu suscipis annos

Socratico, Cornute, sinu. tunc fallere solers
 Apposita intortos extendit regula mores :
 Et premitur ratione animus, vincique laborat,
 Artificemque tuo ducit sub pollice vultum. 40
 Tecum etenim longos memini consumere soles,
 Et tecum primas epulis decerpere noctes.
 Unum opus, et requiem pariter disponimus ambo :
 Atque verecundâ laxamus serâ mensâ.
 Non equidem hoc dubites, amborum fœdere certo 45
 Consentire dies, et ab uno sidere duci.
 Nostra vel æquali suspendit tempora librâ
 Parca tenax veri : seu nata fidelibus hora
 Dividit in geminos concordia fata duorum :
 Saturnumque gravem nostro Jove frangimus unâ. 50
 Nescio quod certè est, quod me tibi temperat, astrum.
 Mille hominum species, et rerum discolor usus :
 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
 Mercibus hic Italis mutat sub sole recenti
 Rugosum piper, et pallentis grana cumini : 55
 Hic satur irriguo mavult turgescere somno :
 Hic campo indulget : hunc alea decoquit : ille
 In Venerem putret : sed cùm lapidosa chiragra
 Fregerit articulos veteris ramalia fagi,
 Tunc crassos transisse dies, lucemque palustrem, 60
 Et sibi jam feri vitam ingemuere relictam.
 At te nocturnis juvat impallescere chartis.
 Cultor enim es juvenum : purgatas inseris aures
 Fruge Cleantheâ, petite hinc, juvenesque senesque,
 Finem animo certum, miserisque viatica canis. 65
 Cras hoc fiet. idem cras fiet, quid? quasi magnum,
 Nempe diem donas. sed cùm lux altera venit,
 Jam cras hesternum consumsimus : ecce aliud cras
 Egerit hos annos, et semper paulum erit ultrâ.
 Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno, 70
 Vertentem sese frustra sectabere canthum,
 Cùm rota posterior curras, et in axe secundo.
 Libe, tate opus est, non hac, ut quisque Veli nâ
 Publius emeruit, scabiosum tesserulâ far
 Possidet. heu steriles veri, quibus una Quinitem 75
 Vertigo facit! hic Dama est, non tressis agaso,
 Vappa, et lippus, et in tenui farragine mendax.
 Verterit hunc dominus, momento turbinis exit

- Marcus Dama. papæ! Marco spondente, recusas
 Credere tu nummos? Marco sub iudice palles? 80
 Marcus dixit, ita est: assigna, Marce, tabellas.
 Hæc mera libertas: hoc nobis pilea donant.
 An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam
 Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
 Liberior Bruto? Mendosè colligis, inquit 85
 Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
 Hoc reliquum accipio; Licet illud, et, Ut volo, tolle.
 Vindictâ postquàm meus a prætore recessi,
 Cur mihi non liceat iussit quodcunque voluntas,
 Excepto si quid Mafurî rubrica vetavit? 90
 Disce; sed ira cadat naso, rugosaque fanna,
 Dum veteres avias tibi de pulmone revello.
 Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum
 Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ,
 Sambucam citiùs caloni aptaveris alto. 95
 Stat contrâ ratio, et secretam garrit in aurem,
 Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
 Publica lex hominum, naturaque continet hoc fas,
 Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.
 Diluis helleborum, certo compescere puncto 100
 Nescius examen: vetat hoc natura medendi.
 Navem si poscat sibi peronatus arator
 Luciferi rudis; exclamet Melicerta, perîsse
 Frontem de rebus. tibi recto vivere talo
 Ars dedit? et veri speciem dinoscere calles, 105
 Ne qua subærato mendosum tinniat auro?
 Quæque sequenda forent, quæque evitanda vicissim;
 Illâ priùs cretâ, mox hæc carbone notâsti?
 Es modicus voti, presso lare, dulcis amicis:
 Jam nunc astringas, jam nunc granaria laxes; 110
 Inque luto fixum possis transcendere nummum;
 Nec glutto sorbere salivam Mercurialem?
 Hæc mea sunt, teneo, cùm verè dixeris; esto
 Liberque ac sapiens, prætoribus ac Jove dextro.
 Sin tu, cùm fueris nostræ paulò antè farinæ, 115
 Pelliculam veterem retines, et fronte politus
 Astutam vapido servas sub pectore vulpem;
 Quæ dederam suprâ, repeto, funemque reduco.
 Nil tibi concessit ratio: digitum exere, peccas.
 Et quid tam parvum est? sed nullo thure litabis, 120

Hæreat in stultis brevis ut semuncia recti.

Hæc miscere nefas: nec cum sis cætera fossor,

Tres tantum ad numeros Satyri moveare Bathylli.

Liber ego. Unde datum hoc sumis, tot subdite rebus?

An dominum ignoras, nisi quem vincula relaxat? 125

I, puer, et strigiles Crispini ad balnea defer.

Si increpuit: Cessas, nugator? servitium acre.

Te nihil impellit, nec quicquam extrinsecus intrat,

Quod nervos agitet. sed si intus, et in jecore ægro

Nascuntur domini; qui tu impunitior exis 130

Atque hic, quem ad strigiles scutica et metus egit herilis?

Manè, piger, stertis: Surge, inquit avaritia; cia

Surge. Negas, instat, Surge, inquit. Non queo. Surge.

Et quid agam? Rogitas? saperdas advehe Ponto,

Castoreum, stuppas, hebenum, thus, lubrica Coa: 135

Tolle recens primus piper e sitiante camelo.

Verte aliquid; jura. Sed Jupiter audiet, cheu.

Varo, regustatum digito terebrare salinum

Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.

Jam pueris pellem succinctus et cenophorum aptas, 140

Ocius ad navem. nihil obstat quin trabe vastâ

Ægæum rapias, nisi solers luxuria antè

Seductum moneat: Quò deinde, insane, ruis? quò?

Quid tibi vis? calido sub pectore mascula bilis

Intumuit, quam non exstinxerit urna cicuta. 145

Tun' mare transilias? tibi tortâ cannabe fulto

Cœna sit in transtro, Veientanumque rubellum

Exhalet vapidâ læsum pice sessilis obba?

Quid petis? ut nummi, quos hic quincunce modesto

Nutrieras, pergant avidos sudare deunces? 150

Indulge genio: carpamus dulcia: nostrum est

Quòd vivis: cinis, et manes, et fabula fies.

Vive memor lethi: fugit hora. hoc quò loquor, indè est.

En quid agis? duplici in diversum scinderis hamo.

Hunc cine, an hunc sequeris? subeas alternus oportet 155

Ancipiti obsequio dominos: alternus oberres.

Nec tu, cum obstiteteris semel, instantique negaris

Parere imperio, Rupì jam vincula, dicas.

Nam et luctata canis nodum abripit: attamen illi,

Cum fugit, a collo trahitur pars longa catenæ. 160

Dave, citò, hoc credas jubeo, finire dolores

Præteritos meditor: (crudum Chærestatus unguem

- Abrodens ait hæc.) an succis dedecus obstem
 Cognatis? an rem patriam, rumore sinistro,
 Limen ad obscœnum frangam, dum Chrysidis udas 165
 Ebrius ante fores extinctâ cum face canto?
 Euge, puer, sapias: Dis depellentibus agnam
 Percute. sed censent' plorabit, Dave, relicta?
 Nugaris. soleâ, puer, objurgabere rubrâ.
 Ne trepidare velis, atque arctos rodere casses. 170
 Nunc ferus et violens: at si vocet, haud mora, dicas:
 Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accersat, et ultro
 Supplicet, accedam? Si totus et integer illinc
 Exieras, nec nunc: hic hic, quem quærimus, hic est;
 Non in festucâ, listor quam jactat ineptus. 175
 Jus habet ille sui palpo, quem ducit hiantem
 Cretata ambitio? Vigila: et cicer ingere largè
 Rixanti populo, nostra ut Floralia possint
 Aprici meminisse senes. quid pulchrius? at cum
 Herodis venere dies, unctâque fenestrâ 180
 Dispositæ pinguem nebulam vomuere lucernæ,
 Portantes violas; rubrumque amplexa catinum
 Cauda natat thynni; tumet alba fidelia vino:
 Labra moves tacitus, recutitaque sabbata palles.
 Tunc nigri lemures, ovoque pericula rupto: 185
 Hinc grandes Galli; et cum sistro lusca sacerdos
 Incussere Deos instantes co-pora, si non
 Prædictum ter manè caput gustaveris allî.
 Dixeris hæc inter varicolos centuriones,
 Continuo crassum ridet Vulfenius ingens, 190
 Et centum Græcos curto centusse licetur.

SATYRA VI.

In eos qui putide et sordide vivunt, ut ea transmittant heredibus, quæ per luxum profundant.

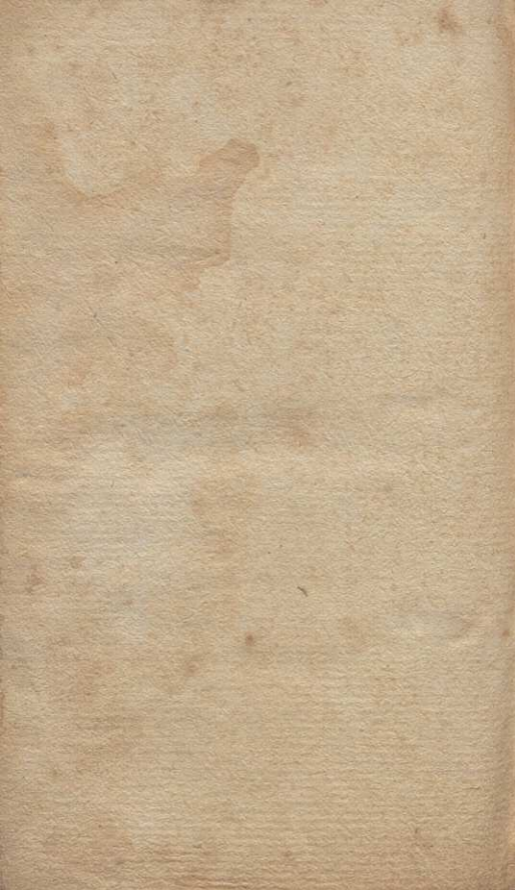
ADMOVIT jam bruma-foco te, Basse, Sabino?
 Jamne lyra, et tetrico vivunt tibi pectine chordæ?
 Mire opifex numeris veterum primordia rerum,
 Atque marem strepitum fidis intendisse Latinæ,

Mox juvenes agitare jocos, et pollice honesto
 Egregios lufisse senes? mihi nunc Ligus ora
 Intepet, hibernatque meum mare, quâ latus ingens
 Dant scopuli, et multâ litus se valle receptat.
 Lunai portum est operæ cognoscere, cives,
 Cor jubet hoc Enni, postquam destertuit esse
 Mæonides, Quintis pavone ex Pythagoreo. 10
 Hic ego securus vulgi; et quid præparet Auster
 Infelix pecori; securus, et angulus ille
 Vicini nostro quia pinguior: et si aded omnes
 Ditefcant orti pejoribus; usque recusem
 Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine uncto, 15
 Et signum in vapidâ naso tetigisse lagenâ.
 Discrepet his aliis, geminos, horoscope, varo
 Producis genio. solis natalibus est qui
 Tingat olus siccum muriâ vaser in calice emtâ, 20
 Ipse sacrum irrorans patinæ piper, hic bona dente
 Grandia magnanimus peragit puer. utar ego, utar:
 Nec rhombos ideo libertis ponere lautus,
 Nec tenuem solers turdarum nôsse salivam.
 Messie tenuis propriâ vive: et granaria (fas est) 25
 Emole. quid metuas? occa, et seges altera in herbâ est.
 Ast vocat officium. trabe ruptâ, Bruttia saxa
 Prendit amicus inops: remque omnem, surdaque vota
 Condidit Ionio: jacet ipse in litore, et unâ
 Ingentes de puppe Dei: jamque obvia mergis 30
 Costa ratis laceræ. nunc et de cespite vivo
 Frange aliquid: largire inopi, ne pictus oberret
 Cæruleâ in tabulâ. sed cœnam funeris heres
 Negliget, iratus quod rem curtaveris: urnæ
 Ossa inodora dabit; seu spirent cinnama surdum, 35
 Seu cerafo peccent casis nescire paratus.
 Tune bona incolumis minuas? et Bestius urget
 Doctores Graios. ita fit, postquam sapere Urbi
 Cum pipere et palmis venit nostrum hoc maris expers,
 Fœnisecæ crasso vitiârunt unguine pulles. 40
 Hæc cinere ulterior metuas? at tu, meus heres
 Quisquis eris, paulum a turbâ seductior, audi.
 O bone, num ignoras? missa est a Cæsare laurus
 Insignem ob cladem Germanæ pubis, et aris
 Frigidus excutitur cinis: ac jam postibus arma, 45
 Jam chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,

Effedaque, ingentesque locat Cæsonia Rhénos.
 Dis igitur, genioque ducis centum paria, ob res
 Egrediè gestas, induco : quis vetat? aude.
 Væ, nisi connives : oleum artocreasque popello 50
 Largior ; an prohibes? dic clârè. Non adeò, inquis.
 Exoffatus ager juxtâ est. age, si mihi nulla
 Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
 Nulla manet ; patruï sterilis matertera vixit,
 Deque aviâ nihilum superest : accedo Bovillas 55
 Olivumque ad Virbî : præstò est mihi Manius heres.
 Progenies terræ? quære ex me, quis mihi quartus
 Sit pater, haud promptè, dicam tamen. adde etiam unum,
 Unum etiam, terræ est jam filius : et mihi ritu
 Manius hic generis propè major avunculus exit. 60
 Qui prior es, cur me in decursu lampada posscis?
 Sum tibi Mercurius : venio Deus huc ego, ut ille
 Pingitur ; an renuis? Vin' tu gaudere relictis?
 Deest aliquid summæ. Minui mihi : sed tibi totum est,
 Quidquid id est. ubi sit fuge quærere, quod mihi quondam
 Legârat Tadius, neu dicta reponè paterna : 66
 Fœnoris accedat merces ; hinc exime sumtus.
 Quid reliquum est? Reliquum? nunc nunc impensius unge,
 Unge, puer, caules. mihi festâ luce coquatur
 Urtica, et fîsâ fumosum sinciput aure ; 70
 Ut tuus iste nepos olim satur anferis extis,
 Cùm morosa vago singultiet inguine vena,
 Patriciæ immeiat vulvæ ; mihi trama figuræ
 Sit reliqua : ast illi tremat omento popa venter?
 Vende animam lucro : mercare ; atque excute solers 75
 Omne latus mundi, ne sit præstantior alter
 Cappadocas rigidâ pingues plausisse catastâ.
 Rem duplica. Feci ; jam triplex, jam mihi quartò,
 Jam decies redit in rugam. depunge ubi sistam.
 Inventus, Chryssippe, tui finitor acervi. 80

F I N I S.

L
18